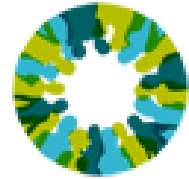

Kennis en advies voor
maatschappelijke ontwikkeling

Nederlands
Jeugd
instituut

Verkenning Programmavoorstel Vrijwillige Inzet

**Notitie ter voorbereiding van het ZonMw programmavoorstel
'Vrijwillige Impuls voor en door jeugd en gezin 2009 – 2011'**

Verkenning Programmavoorstel Vrijwillige Inzet

**Notitie ter voorbereiding van het ZonMw programmavoorstel
'Vrijwillige Impuls voor en door jeugd en gezin 2009 – 2011'**

Annette van den Bosch en Else Boss
Josette Hoex en Tijne Berg- le Clercq

MOVISIE
Nederlands Jeugdinstuut

© MOVISIE en het Nederlands Jeugdinstuut
Utrecht, 21 april 2009

Wat zou er gebeuren als de vrijwilliger er morgen mee stopt?

“Nederland zal voor een groot deel stil komen te liggen. De sportclub zal duurder zijn en minder leuk. Eenzame mensen zullen eenzamer zijn. Activiteiten op school zullen wegvallen. Er zullen geen streekmusea meer zijn en wie komt er nog op voor de walvis, de mensenrechten en alle dieren uit het Fabeltjeskrantbos?

Nederland zal ook veel armer worden, onvergelijkbaar veel armer dan door de kredietcrisis. Want vrijwilligerswerk levert de samenleving niet alleen goedkope diensten op, maar ook gelukkigere mensen. Veel problemen zouden voor het eerst zichtbaar worden, mensen zouden minder vertrouwen in elkaar hebben en ook stoppen met donaties voor goede doelen.

Veel mensen raken een stuk lol in hun leven kwijt. (...) Iets voor anderen doen is een basale, diepgewortelde emotie.”

Lucas Meijs, hoogleraar Erasmus Universiteit, bijzondere leerstoel vrijwilligerswerk van de Rotterdamse School of Management

Bron: Nicolassen, L. Niks voor Niks. Volkskrant 14-03-09, pag. 33.

INHOUD

INHOUD.....	7
1. Bouwstenen voor het programmavoorstel Vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin	9
1.1 Aanleiding.....	9
1.2 Opzet van de verkenning	10
1.3 Analyse	11
1.4 Aanbevelingen op basis van de onderliggende verkenning	14
1.5 Leeswijzer	16
2. Trends en ontwikkelingen in het vrijwilligerswerk, een rondgang door de literatuur	17
2.1 Jongeren en vrijwillige inzet	19
2.2 Gezinnen en vrijwillige inzet	21
2.3 Effectiviteit van projecten.....	24
2.4 De infrastructuur van vrijwillige inzet	25
2.5 Wmo, jeugd- en gezinsbeleid en vrijwillige inzet.....	27
3. Signalen en goede voorbeelden: wat zien we in het veld?	29
3.1 Signalen uit het veld	29
3.2 Informatie uit de veldconsultatie.....	32
3.3 Lessen uit andere programma's.....	34
4. Good practices	41
4.1 Voor en door	41
4.2 Motivatie voor de keuze van de projectvoorbeelden.....	42
4.3 Schaalwaarde van de geselecteerde good practices	46
Bronnenlijst Verkenning Vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin	49
Bijlagen.....	53
Bijlage A: Deelnemersoverzicht veldconsultatie 10 en 12 maart 2009	55
Bijlage B: Long List Vrijwilligersprojecten Quick scan	57
Bijlage C: Short List good practices	61
Bijlage D: Formats van geselecteerde good practices (short list)	63
Bijlage E: Informatie over MOVISIE en het Nederlands Jeugdinstituut.....	101

1 .Bouwstenen voor het programmavoorstel Vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin

1.1 Aanleiding

Voor u ligt de *Verkenning Programmavoorstel Vrijwillige Inzet. Notitie ter voorbereiding van het ZonMw programmavoorstel Vrijwillige Inzet voor en door jeugd en gezin 2009 – 2011*. Deze verkenning is in februari - maart 2009 uitgevoerd door MOVISIE en het Nederlands Jeugdinstituut in opdracht van ZonMw. Zowel de ondernomen stappen die hebben geleid tot deze notitie, als de definitieve vaststelling van de inhoud, stonden in het teken van het aanleveren van bouwstenen voor het te ontwikkelen programmavoorstel. Het betreft kennis aangaande de inzet voor en door jongeren als ook kennis over de inzet voor en door gezinnen. Daarbij is zowel naar de methoden zelf, als naar de randvoorwaarden gekeken.

Aanleiding voor deze verkenning is de motie Slob (motie Slob c.s. TK 2008-2009, 31 700, nr. 17) die erop gericht is om met extra financiële middelen, te weten 3 x € 6 miljoen voor 2009, 2010 en 2011, innovatieve projecten te bevorderen die een stimulans geven aan participatie in de vorm van vrijwillige inzet. Met de extra middelen uit de motie Slob wil het kabinet met name een impuls geven aan de vrijwillige inzet voor en door jongeren en voor en door gezinnen, om zodoende te investeren in de “*village*” (= pedagogische sociale omgeving).

Het kabinet baseert zich hierbij op het briefadvies van de RMO *Versterking van de village* (2008), waarin geconstateerd wordt dat het gezin, en daarmee ook de kinderen in het gezin, er steeds vaker alleen voor staan. Voor vragen over opvoeden en opgroeien zijn zij veelal aangewezen op professionele hulpverleners. Aan familie en kennissen in de buurt waarbij men te rade kan gaan, ontbreekt het. De focus is met andere woorden komen te liggen op wat professionals voor jeugd en gezinnen kunnen doen, in plaats van wat jongeren en volwassenen voor elkaar kunnen doen. Om hierin verandering te brengen wil het kabinet de sociale omgeving van jeugd en gezinnen versterken, zodat het weer gewoon wordt om ‘uit vrije wil’ iets voor elkaar te doen. De inzet van vrijwilligers speelt hierbij een belangrijke rol en kan eraan bijdragen dat het beroep op het professionele circuit vermindert of aangevuld wordt.

Het kabinet heeft dit vertaald in de volgende doelen:

1. Meer vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin;
2. Professionals maken meer gebruik van inzet vrijwilligers;
3. Gemeenten maken meer gebruik van inzet vrijwilligers;
4. Structurele relatie (landelijke) vrijwilligersorganisaties en gemeenten.

1.2 Opzet van de verkenning

Deskresearch en raadpleging deskundigen

Om tot deze rapportage te komen hebben MOVISIE en het Nederlands Jeugdinstituut een aantal stappen gezet. Allereerst hebben zij intern met hun deskundigen op het gebied van jongeren, gezinnen en vrijwillige inzet om tafel gezeten. Er is een inventarisatie gemaakt van de belangrijkste bronnen en onderzoeken, als ook van de trends en ontwikkelingen die deze deskundigen in het veld signaleren.

Veldconsultatie

Op 10 en 12 maart 2009 hebben MOVISIE en het Nederlands Jeugdinstituut in samenwerking met ZonMw een tweetal bijeenkomsten voor het veld georganiseerd. Deze vonden plaats bij MOVISIE te Utrecht. De invitationals zijn bezocht door circa 40 medewerkers van 34 vrijwilligersorganisaties (zie bijlage A).

Tijdens de bijeenkomsten is een toelichting gegeven op de opdracht van het kabinet en met de organisaties gesproken over:

1. de ervaringen die zij hebben met samenwerking tussen vrijwilligersorganisaties onderling, met professionals uit zorg en welzijn en/of met gemeenten;
2. wat zij absoluut niet in een subsidieprogramma zouden willen;
3. welke aanbevelingen zij vanuit hun praktijk willen doen voor de invulling van dit subsidieprogramma.

Verder is aan alle genodigden gevraagd om projecten die als goed voorbeeld kunnen dienen en als zodanig input kunnen leveren voor het opstellen van het subsidieprogramma, volgens een format aan te leveren.

Verzamelen good practices

In een derde stap hebben MOVISIE en het Nederlands Jeugdinstituut een overzicht gemaakt van bestaande activiteiten en initiatieven op het gebied van vrijwillige inzet voor en door jongeren c.q. gezinnen (zie bijlage B). Uit deze zogenaamde 'long list' is een 'short list' met 15 good practices verder uitgewerkt (zie bijlage C). Voor deze selectie zijn criteria vastgesteld en is rekening gehouden met een verdeling over verschillende sectoren en de door het kabinet geformuleerde doelgroepen: voor en/of door jongeren c.q. voor en/of door gezinnen.

De geselecteerde projecten staan alle beschreven in een, door MOVISIE en het Nederlands Jeugdinstituut opgesteld format (zie bijlage D). Als laatste bijlage is een beschrijving opgenomen van doelstelling en werkzaamheden van MOVISIE en het Nederlands Jeugdinstituut (zie bijlage E).

Analyse en aanbevelingen

Op basis van de informatie uit deze drie stappen, zijn wij tot een schaal gekomen waarop zowel de verschillende doelen van het kabinet als de verzamelde projecten geplaatst kunnen worden. Deze schaal loopt van 'het gewone omgaan met elkaar in de village-omgeving' tot 'de gerichte inzet op een hulpvraag door professionals'. Vanuit deze context hebben wij de informatie geanalyseerd en zijn wij tot onze aanbevelingen gekomen.

1.3 Analyse

De wens van het kabinet om met het subsidieprogramma *Vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin* de sociale omgeving van jeugd en gezinnen te versterken zodat het weer gewoon wordt om 'iets voor en met elkaar te doen', is een lange termijn doelstelling. Het betreft immers een verandering in het gedrag van mensen; men moet zich opnieuw gaan (leren) verhouden tot elkaar als medeburger, medeouder of medewijkbewoner. De doelstelling om vrijwillige inzet voor en door jongeren c.q. gezinnen te vergroten ligt in deze lijn.

Uit onderzoek blijkt dat participatie leidt tot participatie.

Het bevorderen van vrijwillige inzet door deze doelgroepen kan gebeuren vanuit de intentie om ontmoetingen in het vrijwilligerswerk te organiseren; het elkaar ontmoeten is het primaire doel. Dit zelfde effect kan in veel gevallen ook bereikt worden door er van uit te gaan dat die contacten 'vanzelf' ontstaan tijdens het uitvoeren van activiteiten en taken die geen primair ontmoetingsdoel hebben; het elkaar ontmoeten kan benoemd worden als een secundair doel of zelfs als een nevendoeel. Het onderkennen en benutten van dit intentioneel onderscheid in 'elkaar ontmoeten' als primair of secundair doel, is zowel van belang bij het aanspreken van bepaalde groepen op hun beschikbaarheid voor bepaalde vormen van vrijwillige inzet, als bij het bereiken van andere groepen om van bepaalde vormen van vrijwillige inzet gebruik te maken.

Uit andere doelstellingen die het kabinet met het subsidieprogramma *Vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin* heeft geformuleerd, komt een -ons inziens- instrumentele benadering van het vrijwilligerswerk naar voren. Het feit dat zowel professionals (uit de sectoren zorg en welzijn) als gemeenten meer gebruik moeten maken van de inzet van vrijwilligers, benadrukt een richting in het beleid die we al langer waarnemen. Het zogenaamde 'geleide vrijwilligerswerk' bestaat al enkele decennia en wordt steeds vaker ingezet als een middel om een bepaald doel te bereiken. Het gevaar hiervan is dat hiermee de intrinsieke waarde van vrijwillige inzet en de (onbedoelde of neven-) effecten van die inzet, uit het oog worden verloren en minder op waarde worden geschat. De intentie van 'het versterken van de gewone sociale omgang in de village' als doelstelling van vrijwillige inzet in deze beleidsimpuls, komt hierdoor onder druk te staan.

Schaalwaarde van vrijwillige inzet

De diverse doelstellingen, nagestreefd vanuit de verschillende intenties, kunnen op een schaal worden gepositioneerd. In zo'n schaalverdeling zien wij het effect van vrijwillige inzet verschuiven van het algemene *versterken van sociale verbanden* naar het specifieke *voorkomen van specifieke problemen*. Wij onderscheiden vanuit deze gedachte, drie varianten in vrijwillige inzet:

1. *Elkaar ontmoeten, om het sociaal verband te versterken*

In het linker gedeelte van de schaal, het versterken van sociale verbanden, gaat het om een lange termijn doelstelling. Activiteiten met schaalwaarde 1 worden aangeboden vanuit de intentie: samen iets doen en al doende elkaar leren kennen. De activiteit is het primaire doel; elkaar ontmoeten is een 'prettige bijkomstigheid'. De inzet door de vrijwilliger is dienend aan de activiteit.

2. *Elkaar opzoeken, om een hulpvraag te voorkomen*

Bij activiteiten met een schaalwaarde 2 is 'de ontmoeting' het primaire doel. Mensen worden bewust met elkaar in contact gebracht en zoeken elkaar op omdat zij iets aan elkaar kunnen hebben. Er wordt informatie uitgewisseld of het sociaal isolement wordt doorbroken. Er is (nog) geen sprake van een expliciete hulpvraag; de activiteiten kunnen wel

leiden tot het voorkomen van problemen op een later moment. De activiteit wordt aangeboden met de intentie van ‘ontmoeting’, maar zonder verplichting of acute noodzaak. Vrijwilligers zorgen zowel voor het goed laten verlopen van de activiteit, als voor het met elkaar in contact brengen en verbinden van de deelnemers; het ontmoetingsdoel is leidend. Er worden doelen nagestreefd op zowel de lange als de korte termijn.

3. *Elkaar raadplegen, om op een (dreigend) probleem aan te sluiten*

Activiteiten op schaalwaarde 3 zijn bedoeld om specifieke problemen te voorkomen. Er is duidelijk sprake van een (dreigend) probleem of een noodsituatie-in-wording, maar zonder de noodzaak van specialistische en professionele inzet. Het is de taak van de vrijwilliger om specifiek in te zetten op het oplossen van het probleem of het bijsprijgen in de noodsituatie. Er is sprake van een korte termijn doelstelling.

Hoe hoger de schaalwaarde van een activiteit, des te meer begeleiding van de vrijwilligers noodzakelijk is om die activiteit uit te voeren. Hoe hoger de schaalwaarde, hoe professioneler de vrijwilligersorganisatie moet werken. Naarmate de schaalwaarde stijgt, doen vrijwilligers steeds meer werkzaamheden en activiteiten die als aanvullend op het professionele circuit kunnen worden gezien. Naarmate de schaalwaarde stijgt, moeten vrijwilligersorganisaties dan ook steeds meer samenwerken met professionals om de werkzaamheden onderling af te stemmen en ten opzichte van elkaar zuiver te houden.

In onderstaand model hebben we de 14 geselecteerde *good practices* gepositioneerd ‘op schaalwaarde’. Dit leidt tot de volgende verdeling¹:

Schaalwaarde 1				Schaalwaarde 2				Schaalwaarde 3			
<i>versterken sociale verbanden</i>				<i>voorkomen hulpvraag</i>				<i>aansluiten op probleem</i>			
5	3	7	6	10	4	9	1	2			11
8					14			12			
<i>hulpvraag professioneel circuit</i>											

¹ De namen van de good practices zijn: 1. Best Buddies, 2. Goal, 3. Young Vision, 4. Deuziem, 5. Vooruit, 6. Pot met Goud, 7. Meidoorn, 8. Noordpunt, 9. SAGES, 10. Dad and child groups, 11. Hulp in Praktijk, 12. HomeStart, 13. MiM, 14. Slinger Utrecht. Zie bijlage C voor een overzicht; zie bijlage D voor de projectbeschrijving.

Conclusies uit dit overzicht:

1. *Projecten voor gezinnen richten zich voornamelijk op het aansluiten op c.q. voorkomen van problemen (schaalwaarde 3).*

Projecten als HomeStart, Moeders informeren Moeders en een organisatie als Hulp in Praktijk (HiP) ondersteunen ouders bij opvoedingsproblemen ter voorkoming van problemen waarbij professionele hulpverlening noodzakelijk is. De projecten/organisaties zetten allemaal in op goede begeleiding van hun vrijwilligers.

2. *In deze verkenning zijn geen concrete projecten gevonden voor/door gezinnen, gericht op het leggen van sociale contacten of het vergroten van netwerken, met als (neven)doel het verrijken van de gewone omgang en de alledaagse uitwisseling.*

In Nederland is, in vergelijking met het buitenland, maar weinig waarbij vrijwilligerswerk voor en door gezinnen ingezet wordt ter versterking van sociale verbanden (schaalwaarde 1). Vrijwilligersorganisaties geven mondeling aan dat zij zich ook richten op gezinnen, maar veel van de projecten voor gezinnen met als doel 'opvoedingsondersteuning', zetten zich specifiek in op het voorkomen van hulpvragen (schaalwaarde 2).

3. *Projecten voor en door jongeren hebben breed bereik.*

Projecten van vrijwilligerswerk door en voor jongeren zijn wel op alle drie de schaalwaardes terug te vinden. De projecten, ingezet vanuit de drie genoemde doelstellingen, worden door talloze partijen en organisaties geïnitieerd, variërend van ondersteuners tot vrijwilligersorganisaties, maatschappelijke organisaties, woningcorporaties, universiteiten en initiatieven vanuit Maatschappelijk Betrokken Ondernemen (MBO).

4. *Mentorprojecten voor jongeren in talloze variaties.*

Er zijn talloze projecten voor jongeren die specifiek inzetten op het voorkomen van problemen bij jongeren (schaalwaarde 2 en 3). Best Buddy en Goal zijn slechts twee voorbeelden van de vele mentorprojecten die specifiek inzetten op het voorkomen van uitval van jongeren. In deze projecten worden heel veel verschillende doelgroepen (allochtone jongeren, jonge mantelzorgers, jongeren met een beperking, jongeren zonder diploma's, jongeren in specifieke achterstandswijken etc.) gekoppeld aan (volwassen) mentoren/coaches. Naast de mentorprojecten onderscheiden we de maatjesprojecten waarbij jongeren andere jongeren ondersteunen (peer-to-peer).

1.4 Aanbevelingen op basis van de onderliggende verkenning

Op grond van de bevindingen tijdens onze verkenning en de analyse die wij met behulp van het schaalmodel hebben gemaakt, komen wij tot de volgende zes aanbevelingen:

1. Zet met het subsidieprogramma Vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin vooral in op het versterken van sociale verbanden.

Uit voorgaande wordt duidelijk dat er rond vrijwilligerswerk voor en door gezinnen nog weinig in beeld is op het gebied van versterken sociale verbanden (schaalwaarde 1). Inzet op dit type projecten sluit goed aan bij de doelstellingen van de Wmo en de wens van het kabinet om een sterkere sociale omgeving (de village) te creëren waarin mensen makkelijker iets voor elkaar willen betekenen.

Vanuit de Wmo geven gemeenten momenteel meer aandacht aan het potentieel voor vrijwillige inzet. De focus ligt daarbij sterk op projecten die inspringen op het voorkomen van een hulpvraag (schaalwaarde 2) of het aansluiten op een probleem (schaalwaarde 3). De organisaties en initiatieven die vanuit Wmo beleidskaders makkelijk en snel in beeld komen, zijn initiatieven rond deze twee gebieden. In de praktijk blijkt ook dat de organisaties die activiteiten met een schaalwaarde van 2 en/of 3 aanbieden, zoals Humanitas of Present en Hulp in Praktijk (HiP), zich goed binnen Wmo beleidskaders weten te presenteren. Zij hebben naar het lijkt een impuls minder hard nodig om hun doelstellingen te behalen.

De projecten en initiatieven die zich voornamelijk richten op het creëren en versterken van sociale verbindingen (schaalwaarde 1) vinden moeilijker hun weg naar de gemeente. Het subsidieprogramma zou kunnen stimuleren dat meer organisaties aansluiting vinden bij het lokale (Wmo)beleid van de gemeente. Of dat projecten zich richten op mensen met behoefte aan contact en uitwisseling om hulpvragen of probleemsituaties te voorkomen (zie ook p15). Met name vormen van vrijwillige inzet op het niveau van de schaalwaarden 1 en 2 kunnen vanuit de doelstelling 'versterken sociale verbanden', een belangrijke bijdrage leveren aan het leggen van contacten tussen mensen en het verbinden van vragen en ervaringen die (nog) niet leiden tot een expliciete of specialistische hulpvraag.

De bijdrage die deze projecten leveren aan het voorkomen van hulpvragen en uitval is nauwelijks inzichtelijk te maken; het gaat immers om een bijdrage aan het 'gewone alledaagse samenleven'. Hier zou extra onderzoek op nodig zijn.

2. Stem de begeleiding van de vrijwilligers af op de doelstelling (= schaalwaarde) van het project

Zoals reeds aangegeven, hebben vrijwilligers in projecten die zich richten op het inspringen op/voorkomen van problemen (schaalwaarde 2 of 3) meer begeleiding nodig dan in projecten die zich richten op het versterken van sociale verbanden. Zeker de vrijwilligers die activiteiten met een schaalwaarde 3 uitvoeren, gaan om met een kwetsbare doelgroep en zijn hierdoor zelf ook kwetsbaarder. Bovendien is het noodzakelijk dat de organisatie zicht houdt op eventuele en tijdige doorverwijzing. Hiermee wordt voorkomen dat vrijwilligers hulpverlenerstaken gaan uitvoeren die in het professionele circuit thuishoren.

3. Maak duidelijk dat samenwerking een meerwaarde oplevert

In de afstemming en samenwerking tussen lokale partijen moet het uitgangspunt zijn dat samenwerken een meerwaarde oplevert voor alle betrokkenen. Het begrip 'samenwerken' moet door projecten naar alle participanten worden uitgewerkt in concrete termen (formuleren van doelstelling en intentie, taakverdeling, regie, financiën, intentie, etc). Bovendien moet in samenwerkingsprojecten duidelijk zijn dat het samenwerken een hoger belang dient dan de individuele organisatiebelangen. De lokale projectleider moet hiertoe in staat zijn en hier op toezien.

Overigens vergt het neerzetten van (structurele) samenwerking een lange adem van betrokkenen. De meeste projecten tonen aan dat het een aantal jaren duurt voordat de winst van samenwerking zichtbaar wordt.

Het kabinet zet met het subsidieprogramma in op het versterken van samenwerking tussen professionals en vrijwilligers als ook op samenwerking tussen gemeente en vrijwilligers. Maar ook de samenwerking tussen vrijwilligersorganisaties onderling levert nieuwe kansen op en geeft als zodanig een versterking van sociale verbanden. Het inzetten op dit effect van samenwerking, zou ook meegenomen moeten worden.

4. Focus de ondersteuning voor organisaties op doelstellingen van het subsidieprogramma

Het is raadzaam om de ondersteuning te focussen rondom de doelstellingen van het subsidieprogramma. Het is belangrijk om de organisaties en projecten hierop scherp te houden en de kennis en ervaring die uit het subsidieprogramma gehaald moet worden ook op de agenda te houden. Het verplichten van aanwezigheid bij (bepaalde onderdelen van) het ondersteuningsaanbod, is een goed middel om de projectleiders betrokken te houden en het programma als geheel te versterken.

Daarnaast dient ondersteuning tijdens het uitvoeringstraject ook voor het verkrijgen van een hoger abstractie niveau in het vertalen van leerervaringen vanuit individuele organisaties. Projectleiders zitten vaak zeer inhoudelijk en pragmatisch in de uitvoering; ondersteuningsvragen op het proces helpen dan om leerervaringen uit de concrete praktijk te abstraheren en inzichtelijk te maken voor anderen.

5. Omschrijf definities helder in het subsidieprogramma

- Helder maken van de definitie 'gezin' en van het begrip 'innovatie(f)';
- Duidelijk aangeven wat vrijwillige inzet door het gezin en voor het gezin maar ook door jongeren en voor jongeren betekent voor projectdoelen en focus;
- Definities niet te beperkt maken waardoor goede projecten op die basis uitgesloten kunnen worden.

6. Ga uit van de meerwaarde van vrijwillige inzet voor alle partijen

Zeker waar het gaat om projecten die als doelstelling het versterken van sociale verbanden hebben (schaalwaarde 1), is het belangrijk om de winst van het meedoen aan activiteiten of projecten goed te benoemen. De vrijwillige inzet is in dit type projecten evenzeer doel als middel. Bijvoorbeeld rond het thema opvoedingsondersteuning is duidelijk wat er voor ouders (de profijtgroep) 'te halen valt', maar ook voor de gever is er wat 'te halen'.

Dit is een belangrijk aandachtspunt voor de projecten: benadruk in dergelijke activiteiten win/win aspecten van vrijwillige inzet, zowel voor de ontvanger als voor de 'gever'. Vrijwillige inzet is voor alle partijen een zaak van 'geven en krijgen'.

1.5 Leeswijzer

In dit eerste hoofdstuk heeft u de bevindingen van de Verkenning Vrijwillige Inzet voor en door jeugd en gezin kunnen lezen. Voorgaande analyse en aanbevelingen zijn tot stand gekomen op basis van de verzamelde informatie die wij in drie stappen hebben uitgevoerd (zie 1.2) In de volgende hoofdstukken nemen wij u mee door deze stappen:

- Hoofdstuk 2 start met een schets van algemene feiten en cijfers, trends en ontwikkelingen in het vrijwilligerswerk. We gaan in op de doelgroepen jongeren en gezinnen in relatie tot vrijwillige inzet en beschrijven de ondersteuningsstructuur van het vrijwilligerswerk in Nederland. Een aparte paragraaf is gewijd aan de Wmo en de wijze waarop vrijwillige inzet door jongeren en gezinnen binnen de Wmo-prestatievelden geplaatst kan worden.
- Hoofdstuk 3 gaat in op de signalen uit het veld door deskundigen uit de ondersteuningsstructuur en de (landelijke) vrijwilligersorganisaties. Een aparte paragraaf betreft de lessen uit andere (subsidie)programma's.
- In hoofdstuk 4 vindt u een overzicht van de good practices die wij voor deze verkenning hebben uitgewerkt en de overwegingen die tot deze samenstelling van de lijst hebben geleid.
- In het bronnenoverzicht staan documenten en websites vermeld die wij hebben geraadpleegd c.q. gebruikt bij het schrijven van dit rapport.
- In de hoofdstukken wordt verwezen naar de bijlagen. Die vindt u als laatste gedeelte van dit rapport.

2. Trends en ontwikkelingen in het vrijwilligerswerk, een rondgang door de literatuur

Nederlanders kennen een lange traditie van vrijwilligerswerk. In Nederland zijn 5,6 miljoen mensen van 18 jaar en ouder actief als vrijwilliger.

Ontwikkelingen in de samenleving zoals krapte op de arbeidsmarkt en emancipatie, zijn altijd van invloed op de vraag en het aanbod van vrijwilligers. Ontwikkelingen die vooral de laatste jaren de cijfers beïnvloeden zijn demografische ontwikkelingen zoals vergrijzing. Daarnaast zien we in toenemende mate dat het bedrijfsleven actief is op dit terrein en in toenemende mate bereid is om bij te dragen aan vrijwilligerswerk. Bijvoorbeeld door hun personeel te stimuleren om zich –incidenteel- in te zetten en door kennis maar ook faciliteiten beschikbaar te stellen. Ook het onderwijs is door de invoering van de Maatschappelijke Stage een nieuwe speler op het onderwerp. Naast het georganiseerde vrijwilligerswerk is de (h)erkenning van vele niet georganiseerde initiatieven van vrijwilligers en actieve burgers op buurt en wijk niveau sterk toegenomen. Het is steeds meer gemeengoed geworden om te spreken van ‘vrijwillige inzet’ in plaats van ‘vrijwilligerswerk’.

Een ander aspect dat van invloed is op het afnemen en toenemen van het aantal vrijwilligers is het overheidsbeleid. Met de invoering van de Wet maatschappelijk ondersteuning (Wmo) in 2007 heeft het kabinet aangegeven te staan voor een overheid die mensen uitnodigt en stimuleert om mee te doen. Vrijwilligerswerk biedt burgers de mogelijkheid tot ontmoeten, tot het opdoen van contacten. Los van de persoonlijke motivatie en de persoonlijke waarde die zij zelf aan het vrijwilligerswerk ontleen, geven vrijwilligers het voorbeeld van ‘actief burgerschap’. Zij dragen bij aan een sterke sociale cohesie, aan een stabiele samenleving en aan democratie.

Een trend in het overheidsbeleid is de instrumentele benadering van het vrijwilligerswerk. Steeds vaker wordt vrijwilligerswerk niet als waarde op zich gezien, maar als een middel om een doel te bereiken. Zo wordt het onder andere ingezet als instrument om mensen toe te leiden naar de arbeidsmarkt (sociale activering), de Nederlandse taal te leren (taalstages), in te burgeren en kennismaking met het vrijwilligerswerk (maatschappelijke stage).

Cijfers en feiten

In Nederland zijn 5,6 miljoen mensen van 18 jaar en ouder actief in het vrijwilligerswerk. De meeste vrijwilligers zetten zich in voor een sportvereniging, daarna volgen zaken als helpen op school en het verzorgen van familie of vrienden (CBS juni 2008). De laatste 6 jaar is de tijd die Nederlanders besteden aan vrijwilligerswerk vrijwel gelijk gebleven. Per hoofd van de bevolking werd in 2005 ruim 2 uur per week besteed aan hulp en vrijwilligerswerk, ten behoeve van familie, verenigingen en vrijwilligersorganisaties. Het aandeel van de bevolking dat zelf aangaf iets te doen aan dit soort activiteiten was 32%. Het potentieel van vrijwilligers ‘vergrijsst’ echter wel. Onder jongeren neemt vrijwilligerswerk niet navenant toe. Er is volgens het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP 2007) een kwaliteitsslag nodig om actieve vrijwilligers te behouden en om nieuwe groepen zoals jongeren en allochtonen aan te boren².

² Mei 2009 verschijnt: *Vrijwilligerswerk in meervoud*. Civil Society 5. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2009.

Knelpunten in het vrijwilligerswerk

Het eerder genoemde rapport Toekomstverkenning vrijwillige inzet 2015 (SCP 2007) beschrijft een aantal knelpunten waarmee het vrijwilligersveld de komende jaren mee te maken krijgt:

- Vergrijzing van actieve leden;
- Groot verloop onder vrijwilligers;
- Weinig instroom van jongeren;
- Moeilijk bereiken van allochtonen
- Moeizame rekrutering voor bestuursfuncties.

Bovendien kan de sterk instrumentele benadering van vrijwillige inzet, ook wel 'geleid vrijwilligerswerk' genoemd, leiden tot een uitholling van motieven van mensen om zich vrijwillig in te zetten.

In de RMO-publicatie *Verkenning participatie. Arbeid, vrijwillige inzet en mantelzorg in perspectief* (2008) wordt onder andere stilgestaan bij de werkelijke individuele en collectieve waarde van vrijwillige inzet. Wat is het effect van onbetaald werk op de nationale welvaart, de cohesie in de samenleving, de individuele welvaart en het persoonlijk welzijn? Vanuit deze vier perspectieven constateert men de volgende knelpunten met betrekking tot het kijken naar en beoordelen van vrijwillige inzet in onze samenleving:

- Het perspectief van collectieve welvaart.
Bij het berechnen van de collectieve financieel-economische effecten van participatie gaat het vooral over betaald werk, terwijl de meerwaarde van vrijwillige inzet (als die er is) altijd fictief moet worden benaderd. Hoe kan vrijwillige inzet letterlijk 'op waarde' worden geschat?
- Het perspectief van sociale cohesie.
Naast een allocatief doel dient de Wmo ook een normatief doel. Beide doelen komen onder druk te staan in een samenleving waar arbeidsparticipatie hoog in het vaandel staat voor méér mensen die langer moeten deelnemen aan het arbeidsproces. Alleen mensen die het zich financieel kunnen veroorloven om minder te werken of een deel van de zorg uit te besteden, zullen zich nog onbetaald voor anderen inzetten.
- Het perspectief van individuele welvaart.
De mate van participatie hangt sterk samen met het sociaal en cultureel kapitaal van mensen. Deelname aan arbeid, vrijwilligerswerk en in mindere mate mantelzorg, versterken en vergroten dit kapitaal. Groepen die structureel weinig participeren, missen vaak dergelijke hulpbronnen, waardoor ze nog verder buitengesloten raken.
- Het perspectief van individueel welzijn.
Participatie kan gezien worden als middel tot een hogere kwaliteit van leven voor mensen die beperkt zijn in hun deelname aan de samenleving. Hoewel dit bij voorkeur gebeurt in een situatie van betaalde arbeid, kan onbetaalde arbeid vanuit een perspectief van individueel welzijn gezien worden als een goed alternatief. Onbetaalde arbeid kan net zoveel voldoening geven als betaalde arbeid. Bovendien kunnen de kennis en vaardigheden die mensen opdoen in het vrijwilligerswerk, weer worden ingezet bij het vinden van betaald werk.

Vanuit het collectief welvaartspectief ligt een arbeidsoffensief voor de hand (commissie Bakker), Zo'n offensief leidt echter onherroepelijk tot tekorten bij onbetaald werk en mantelzorg, die vanuit een cohesieperspectief weer meer waard lijken. Deze twee macroperspectieven zijn lastig te combineren.

Een mogelijkheid om met deze spanning om te gaan zou kunnen zijn om binnen de onbetaalde arbeid en mantelzorg speciaal te kijken naar activiteiten die in het bijzonder cohesiebevorderend zijn, om er vervolgens voor te waken dat die gespaard blijven van concurrentie met betaald werk.

De knelpunten die door de RMO worden gesignaleerd, worden grotendeels bevestigd in de praktijk. Juist de groepen die slecht of moeizaam bereikt worden voor en door vrijwilligerswerk, missen niet alleen een mogelijkheid om hun perspectief van individuele welvaart (persoonlijke competentie) te versterken, maar ook een kans om hun individueel welzijn (persoonlijk welbevinden) te verhogen. Dit vraagt om gerichte aandacht bij het stimuleren van vrijwillige inzet, zowel met betrekking tot degenen die de inzet leveren als tot de doelgroepen die hiervan gebruik maken. In beide gevallen kan een gerichtheid op 'risicovolle groepen' verdedigbaar zijn, waarbij met 'risicovol' dan met name bedoeld wordt op mensen met weinig netwerk, in sociaal isolement en/of in slechte economische omstandigheden. Risicovol vanuit dit perspectief betekent dan niet per definitie 'met problemen', maar kan evengoed ingevuld worden als: met behoefte aan contact en uitwisseling om hulpvragen of probleemsituaties te voorkomen. Een gerichtheid op vrijwillige inzet met een schaalwaarde 1 of 2 kan al in belangrijke mate in de behoeften van deze groep voorzien en daarmee bepaalde risico's verlagen.

Omdat risico's als sociaal isolement en weinig netwerk kunnen leiden tot het ervaren van stress, en mensen met name in stressvolle situaties behoefte hebben aan sociale steun (Thompson, R.A. en Ontai, L 2000), ontstaat een vicieuze cirkel met negatieve gevolgen voor zowel het perspectief van individuele welvaart als individueel welzijn. De factoren 'stressvol' en 'risicovol' vragen in dit verband dan ook om een nadere uitwerking in relatie tot de criteria voor mogelijke (innovatieve) projecten die gebruik willen maken van het subsidieprogramma *Vrijwillige inzet door en voor jeugd en gezin*. Een nadere definiëring en analyse van de bepalende elementen (hoe werken risico en stress op elkaar in; hoe kan dit doorbroken worden; hoe kan vrijwillige inzet hierin een rol spelen?) kan inzicht geven in het meest gewenste en werkzame aanbod op de diverse schaalwaarden.

Met name vormen van vrijwillige inzet op het niveau van de schaalwaarden 1 en 2 kunnen vanuit de doelstelling 'versterken sociale verbanden', een belangrijke bijdrage leveren aan het leggen van contacten tussen mensen en het verbinden van vragen en ervaringen die (nog) niet leiden tot een expliciete of specialistische hulpvraag.

Het geconstateerde risico van vrijwilligerswerk door 'vrijgestelde welgestelden' wordt door ons niet als zodanig herkend. Het is wel zo dat een deel van het vrijwilligerswerk wordt gedaan door personen die op een bepaalde manier 'vrijgesteld' zijn, bijvoorbeeld omdat ze werkloos zijn, in de WAO zitten of gebruik maken van VUT of pensioen. Anderzijds zijn er veel vrijwilligers die naast een betaalde baan, tijd besteden aan vrijwilligerswerk. In beide gevallen gebeurt dit veelal vanuit het perspectief van individueel welzijn: het moet leuk zijn en ervaren worden als 'zinnig/goed'. Voor –jonge- werklozen kan vrijwilligerswerk een opstap zijn naar betaalde arbeid, en als zodanig een meerwaarde hebben vanuit het perspectief van individuele welvaart.

2.1 Jongeren en vrijwillige inzet

Alhoewel in veel beleidsnotities jongerenparticipatie in de positieve zin genoemd wordt, is de (lokale zowel als landelijke) overheid snel geneigd om zich te richten op risicojongeren en preventieve activiteiten. In de praktijk wordt jongerenparticipatie meestal ingevuld als inspraak. Mede hierdoor hangt er vaak een negatieve beeldvorming rondom jongeren. Het ontbreekt aan het (h)erkennen van de bijdrage die veel jongeren wel aan de samenleving leveren. Zij zetten zich in voor tal van activiteiten, thema's en organisaties; van speeltuinwerk tot milieu, van belangenbehartiging tot sport. Er zijn heel veel jongeren die zich vrijwillig inzetten in organisaties en projecten. Zij leveren op deze wijze een positieve bijdrage aan de samenleving en geven op deze manier ook invulling aan burgerschap.

Jongeren zijn in verhouding iets minder actief als vrijwilliger dan andere leeftijdsgroepen in Nederland. Het is lastig exacte cijfers te geven: ze lopen uiteen van 17% tot 44 % actieve jongeren. Begin 2000 was er een daling te zien in het aandeel van jongeren bij vrijwilligerswerk. Mogelijke oorzaken zijn het toegenomen hedonisme en materialisme onder jongeren. Jongeren zijn in de periode 1999 - 2002 meer belang gaan hechten aan 'plezier maken', 'van het leven genieten', en het 'financieel goed hebben'. Ook bekend is dat meer jongeren een betaalde bijbaan hebben. Daardoor blijft er minder tijd over om vrijwilligerswerk te doen (Verwey-Jonker, 2004).

Volgens het CBS doen de jongeren (18 - 24 jaar) hun vrijwilligerswerk vooral binnen jongerenorganisaties en sport, en minder in zorg, onderwijs en levensbeschouwelijke organisaties. Het SCP ziet de jongeren (12 - 19 jaar) vooral actief zijn binnen sportverenigingen, op enige afstand gevolgd door school en kerk.

In het programma voor Jeugd en Gezin *Alle kansen voor alle kinderen* is een steentje bijdragen aan de maatschappij genoemd als een belangrijke ontwikkelingsvoorwaarde. Uit onderzoek door het Verwey-Jonker Instituut (2005) blijkt dat wanneer jongeren op vroege leeftijd participeren, de kans dat zij dit op latere leeftijd ook doen groter is.

We vertalen dat vaak simpelweg in de stelling: participatie leidt tot participatie. Het stimuleren van participatie door jongeren is dan ook een manier om een goede basis te leggen voor de toekomst. Daarbij moet rekening gehouden worden met de wensen en behoeften van jongeren (bijvoorbeeld flexibele inzet in projectvorm). En het is belangrijk om in vrijwilligersorganisaties de drempels om met jongeren te werken te slechten, aangezien veel vrijwilligersorganisaties het lastig vinden om met jongeren aan de slag te gaan.

2.1.1 Leren participeren, je kan niet vroeg genoeg beginnen.

In Nederland is er momenteel veel aandacht voor de participatie van burgers. Dit komt ook duidelijk naar voren in de Wmo. Er wordt veel gesproken over het ontwikkelen van burgerschap en de daarbij behorende vaardigheden, vooral bij jongeren. Dit krijgt momenteel vooral vorm in het debat over maatschappelijke stages en andere wijzen waarop jongeren via school leren om zich in te zetten voor de maatschappij. Onderzoek laat zien dat, hoewel onderwijs een belangrijke rol speelt in het ontwikkelen van de zogenoemde 'burgerschapsvaardigheden', activiteiten in de context van vrijwillige verenigingen wel degelijk een aanvullende bijdrage leveren.

Vrijwilligersorganisaties dragen op een geheel eigen wijze preventief bij aan het voorkomen van problemen. Zij helpen jongeren zich te ontwikkelen, brengen ze sociale vaardigheden bij en leren hen in groepen werken en dingen te organiseren. Door deze activiteiten ontstaan de sociale bindingen die nodig zijn voor deelname aan de maatschappij.

Naar de voorwaarden voor de participatie van burgers in de maatschappij is veel onderzoek verricht. Belangrijke factoren voor het actief zijn in verenigingen en organisaties zijn het scholingsniveau van mensen en hun levensbeschouwing. (Elchardus 2001). Uit onderzoek blijkt dat er een duidelijke samenhang is tussen het actief zijn op jonge leeftijd in jeugd en sportverenigingen en het participeren op latere leeftijd. Onderzoek van Elchardus, Huyse en Hooghe (2001), De Groof en Siongers (2000) en Bekkers, Hooghe en Stolle (2005) laat zien hoe participatie van jongeren in jeugdverenigingen van grote invloed is op het participatietraject op latere leeftijd. Wie tijdens de jeugd actief heeft deelgenomen aan het verenigingsleven (het gaat dan hoofdzakelijk om jeugd- en sportverenigingen) is veel beter ingeburgerd en vertoont een hogere graad van democratisch burgerschap. Participatie tijdens de jeugd draagt blijkbaar ook in grote mate bij aan maatschappelijk vertrouwen, een groter gevoel van veiligheid en een positief toekomstbeeld. Wie actief is in jeugdbewegingen, jeugdhuizen en andere vormen van jeugdvereniging en jeugdwerk, vertoont ook als volwassene nog een wat hogere graad van buurtbetrokkenheid en cultuurparticipatie dan wie nooit bij een vereniging was aangesloten. (Elchardus e.a. 2001)

De conclusies in onderzoek van Bekkers, Hooghe en Stolle (2005) naar het effect van participatie op jonge leeftijd aan jeugdverenigingen voor de participatie in de volwassenheid laten eenzelfde beeld zien. Hun onderzoek richt zich specifiek op vrijwilligersverenigingen als context: *‘waarin jongeren vaardigheden en waarden kunnen opdoen die maatschappelijk gewenste effecten hebben’.*

Door in verenigingen samen met anderen activiteiten te organiseren kunnen jongeren leren wat het nut is van samenwerking met anderen en het nemen van eigen verantwoordelijkheid. Bovendien leren zij er de vaardigheden die daarvoor nodig zijn.’ (Bekkers et al 2005:3)

Hun conclusies zijn vergelijkbaar met het werk van Elchardus e.a. ‘Wie in de jeugd intensiever actief was in verenigingen is ook later in het leven vaker actief als vrijwilliger en geeft meer aan goede doelen.’ (Elchardus et al 2001:22)

Ook Putnam (Putnam 2000:406) onderschrijft in zijn adviezen en suggesties voor het tegengaan van de afkalving van het sociaal kapitaal die hij constateert in de Verenigde Staten het belang om actief in te zetten op de ‘civic education’ van jongeren zodat zij zich tot betrokken burgers ontwikkelen. Hij benadrukt verder dat het belangrijk is dit niet alleen vanuit scholen in te zetten, maar breder na te denken over activiteiten. *‘What we need is not civic broccoligood for you but unappealing- but an updated version of Scouting’s ingenious combination of values and fun. I challenge those who came of age in the civically dispiriting last decade of the twentieth century to invent powerful and enticing ways of increasing civic engagement among their young brothers and sisters who will come of age in the first decade of the twenty-first century.’ (Putnam 2000:406)*

2.2 Gezinnen en vrijwillige inzet

Het mag dan wel een breed gedragen volkswijsheid zijn, ‘het gezin als hoeksteen van de samenleving’ staat er anno 2009 steeds vaker alleen voor. In het advies Aansprekend opvoeden (RMO 2001) worden gaten en discontinuïteit geconstateerd in de hedendaagse pedagogische infrastructuur. Het beleid in relatie tot gezinnen legt met name de nadruk op direct overheidsingrijpen in die gevallen waar het echt misgaat. Maar met een beperking tot deze directe interventierol doet de overheid zichzelf en de samenleving tekort. Alle gezinnen, en niet alleen de probleemgezinnen, hebben tot op enige hoogte last van de verdwenen functies van de sociale omgeving. Alle ouders en kinderen hebben baat bij en behoefte aan hulp als zij het gevoel hebben dat er iets beter kan. Alle ouders en kinderen willen graag in aanraking komen met kennis en ideeën die hen beter toerusten voor de rol die zij in het leven vervullen.

In het preadvies *Versterking voor gezinnen en hun sociale omgeving* (RMO 2008) staat een voorzet om te werken aan een eigentijdse manier om de sociale opvoedomgeving, de *village*, (opnieuw) in te vullen. Het doel hiervan moet zijn om de verbindingen tussen gezinnen en hun omgeving sterker te maken; er moet opnieuw een ‘opvoedende energie’ om en in het gezin ontstaan. Hierbij kan vrijwillige inzet voor en door gezinnen, een waardevolle en zelfs onmisbare rol spelen.

Sociale steun

In een visiestuk van de Raad van Europa wordt benadrukt dat ouderondersteuning gezien moet worden als een continuüm. Dat varieert van formele steun door professionals, semiformele steun door lokale groepen en diensten (paraprofessionals), tot informele steun door familie en vrienden (Daly, 2007).

'Sociale steun' is niet expliciet opgenomen bij de opsomming van de vijf gemeentelijke functies met betrekking tot het preventief jeugdbeleid van de Wmo, zoals genoemd in prestatieveld 2:

1. de informele steun van onderlinge ouderondersteuning is in Nederland nog nauwelijks ontwikkeld, in kaart gebracht of degelijk onderzocht.
2. de semiformele georganiseerde ouderondersteuning door vrijwilligers/paraprofessionals worden uitgevoerd in bv. programma's als Home-Start en Moeders informeren Moeders (MiM). Er is een begin gemaakt van degelijk onderzoek naar de effecten van deze programma's.
3. de pedagogische (formele) infrastructuur rondom gezinnen (sociale steun door professionals) wordt wel in kaart gebracht.

De *informele* voorzieningenstructuur is onvoldoende inzichtelijk en kan dus onvoldoende op waarde worden geschat. In de Wmo tekst is weliswaar impliciet te lezen dat een aspect als 'sociale steun' van belang wordt geacht en aanwezig wordt verondersteld in de diverse prestatievelden, maar omdat het niet als zodanig wordt benoemd is de kans groot dat activiteiten die hier op inzetten (schaalwaarde 1 of 2) niet worden geïnitieerd of in dit kader worden gewaardeerd. Naast een miskennis van wat er op dit gebied wel degelijk wordt geboden aan vrijwillige inzet, biedt het ook weinig houvast voor het gericht initiëren of versterken van initiatieven.

Het is belangrijk om specifieke doelgroepen van sociale steun te onderscheiden:

- Engels onderzoek (J. Coryon & D. Clay, 2008) wijst er op dat er (in Engeland) weinig vrijwilligersinzet is ten behoeve van vaders en allochtonen. Deze groepen worden dus niet of moeilijk bereikt in hun mogelijke behoefte aan sociale steun. Deze bevinding, met name met betrekking tot de groep 'vaders', zou ook in Nederland moeten worden onderzocht.
- Veel literatuur geeft aan dat juist gezinnen met een zieke ouder of kind kwetsbaar zijn. Mantelzorgers en met name jonge mantelzorgers zijn als doelgroep voor een groot deel onzichtbaar.
- Binnen stresstheorieën is sociale steun een belangrijk concept. Sociale steun wordt dan veelal gezien als een buffer tegen stress en de aanwezigheid van sociale steun kan eventuele stressoren doen veranderen of voorkomen. Sociale relaties c.q. het hebben van sociale steun beïnvloedt ook het zoeken van sociale steun. Naarmate iemand meer sociale steun ontvangt, zoekt men ook meer sociale steun bij stress (de Ridder 1995). Afwezigheid van sociale steun en negatieve sociale interacties voorspellen het gebruik van passievere manieren van omgaan met stress (vermijden, tegen beter weten in redeneren).

Ouders helpen ouders

In de hulp- en dienstverlening aan ouders verdient de functie van de onderlinge ouderondersteuning nader onderzoek. Het voorbeeld en het succes van de werkwijze van de *Eigen Kracht Bijeenkomsten*³ doet vermoeden dat er met betrekking tot andere interventies, ook meer mogelijkheden te exploreren zijn om ouders te betrekken bij de organisatie en vormgeving van de hulpverlening.

In een recente bevraging van ouders van de gemeente Bronckhorst naar de vormgeving van het CJG werd door ouders opgemerkt dat zij behoefte hadden aan ondersteuning van 'professionele ouders'. Daarmee doelden ze op ouders die al ervaring hadden met hulp- en dienstverlening; hun ervaring werd als kundigheid aangemerkt.

Uit recent onderzoek komt verder ook naar voren dat bezoekers van de site van Ouders Online (300.000 per maand) de forumrubriek het hoogst waarderen. Ouders praten dus graag met andere ouders. Ouders zien het uitwisselen van ervaringen en het delen van meningen over opvoeden niet als 'vragen om hulp' of 'het oplossen van een probleem' maar gewoon als een vorm van overleg om hun eigen gedachten en handelen te bevestigen of aan te vullen met die van andere ouders. Het is als het ware een 'digitaal praatje over de schutting'.

³ Eigen Kracht Bijeenkomsten: bijeenkomsten waarbij een gezin in een aantal fasen samen met andere leden uit hun sociaal netwerk, hulpverleners en een speciaal getrainde coördinator, een plan opstellen om problemen binnen het gezin op te lossen.

In het Nederlandse beleid opvoedingsondersteuning heeft deze online dienstverlening van de vrijwilligers van Ouders Online nog geen plaats gekregen.

Deze bevindingen sluiten aan op Engels onderzoek (Thompson, R. A. & Ontai, L. 2000) waaruit blijkt dat kinderen en ouders in alledaagse omstandigheden aanzienlijke sociale steun van familie, buren en vrienden op school of op het werk krijgen. Ouders en kinderen rekenen op deze mensen voor advies, informatie, materiële ondersteuning en emotionele stabiliteit. Met name in stressvolle situaties hebben mensen behoefte aan sociale steun vanwege de vriendschap, concrete begeleiding, materiële hulp en het objectieve perspectief dat anderen kunnen bieden. Jammer genoeg zijn de personen die het meest behoefte hebben aan sociale steun, vaak de meest geïsoleerde mensen.

Sociale steun van familie, buren, formele hulpverleners of anderen kan helpen om de interactie tussen ouder en kind te verbeteren of het opvoedingsgedrag van ouders te veranderen.

De (in)formele hulpverleners kunnen model staan voor ander gedrag of voor gewenste relationele patronen. Ook kunnen ze een uitlaatklep bieden voor stress (die anders op de kinderen afgereageerd wordt).

In de literatuur over opvoedingsondersteuning wordt de onderlinge ondersteuning die ouders elkaar kunnen geven relevant genoemd. Deze functie ontbreekt in de Wmo. (zie RMO-advies *'Versterken van gezinnen'*). De sociale steun die ouders elkaar (als buren en kennissen) bieden in buurten is echter onvoldoende in kaart gebracht. Idem de steun die familieleden elkaar bieden. In het bijzonder verdient de inzet van mantelzorgers, en met name jonge mantelzorgers meer beleidsaandacht.

De stem van ouders, de betrokkenheid van ouders bij beleid en organisatie en de mogelijkheden van ouders tot onderlinge steun, worden gemist. Belangrijke kernfuncties in beleid en uitvoering, bijvoorbeeld participatie van ouders als burgers en 'de functie social support' van ouders als vrijwilligers, worden onderbelicht. Het betrekken van ouders bij de vormgeving van hulp voor gezin en jeugdige is in Nederland nog niet vanzelfsprekend. Empowerment van ouders wordt vaak beleden als een relevant uitgangspunt in visienota's, maar wordt in de praktijk van de hulp- en dienstverlening aan ouders nog niet overal gerealiseerd.

Het initiatief en de invoering van de CJG's betekent een belangrijke stap voorwaarts in de ondersteuningstructuur voor ouders en jeugdigen. Geconstateerd moet worden dat in de planontwikkeling van de CJG's de positie van ouders niet van meet af aan is meegenomen.

Overigens kan onderlinge ouderondersteuning zonder dat hierop begeleiding of feedback wordt gegeven, ook verkeerd uitpakken. Uit Korbins studies (1995, 2001) naar moeders die veroordeeld waren wegens dodelijke kindermishandeling blijkt dat familieleden, vrienden en buren de tekenen van het niet goed functioneren van de ouders over het hoofd zagen en de signalen van mishandeling negeerden. Ze waren te veel bezig om niet-kritische emotionele steun te geven en de betreffende moeder gerust te stellen over haar goede intenties.

Er is weinig wetenschappelijke literatuur beschikbaar waarin grootschalig interventies worden ingezet om het informele netwerk van ouders te versterken. De internationale wetenschappelijke literatuur over het stimuleren van informele sociale steun via interventies is voor een groot deel gericht op ouders die behoren tot een risicogroep, zoals alleenstaande tienermoeders en ouders in achterstandswijken.

Andere onderzoeksgegevens over 'sociale steun':

- Sociale steun vermindert streng en bestraffend opvoedgedrag, met name bij moeders met een lage sociaal economische status (SES) en werkt beschermend voor probleemgedrag van kinderen (Asscher & Paulussen-Hoogeboom 2005, Hashima & Amato 1994).
- In verschillende andere studies wordt sociale steun geassocieerd met een positieve invloed op stressniveau, gezondheidsklachten en welbevinden van individuen (Bregman & Kalma 1997, Pouwelse e.a. 2007, Sarason e.a. 1990).
- Emotionele steun en positieve gebeurtenissen blijken vooral van positieve invloed te zijn als zij consistent zijn met iemands zelfbeeld (Swann & Brown 1990)
- Bij het opbouwen en in stand houden van sociale steunrelaties is wederkerigheid in de steunrelatie van belang. (Clark & Reis in Antonucci & Jackson 1990).
- Mensen met een lage SES hebben meer extern georiënteerde attributies en een lagere zelfwaardering. Het sociaal netwerk is vaak homogener van aard en bestaat meestal uit familieleden. (Bolt 2000, Heijmans & de Ridder 1995). Mensen met een lage SES scoren lager op actief aanpakken en sociale steun zoeken (Schreurs e.a. 1993). Mensen met een hoger inkomen rapporteren meer adequate aantallen steunfiguren en praktische hulp dan mensen met een lagere SES (Fischer 1982). Eenoudergezinnen blijken gemiddeld twee tot vier kennissen minder te hebben dan tweoudergezinnen (Gunnarsson & Cochran 1990).

2.3 Effectiviteit van projecten

Op grond van een exercitie langs deskundigen en bronnen kan worden opgemerkt dat er over de effectiviteit van vrijwillige inzet (en met name over activiteiten op schaalwaarde 1 en 2), de functie *sociale steun* en de functie *onderlinge steun*, nog weinig bekend is. In de jaren 80 was er veel belangstelling voor de functie *sociale steun* (en is er onderzoek gedaan), maar daarna kregen andere functies meer aandacht onder invloed van de gebleken effectiviteit van de 'sociaal leren'-theorie.

Vanuit meerdere hoeken is in de afgelopen jaren een pleidooi gehouden om hedendaags onderzoek te doen naar de effectiviteit van vrijwillige inzet en de functie *sociale steun*.

Wat is de huidige behoefte aan informatie, advies, hulp, contact van verschillende groeperingen ouders? Hoe verhoudt zich de functie sociale steun met de andere (Wmo-) functies van informatie, advies, hulp? Nu het 'gezin als spil in de pedagogische infrastructuur' wordt herontdekt en hergewaardeerd, vraagt dit ook om een herijking van bestaande, en vaak verouderde, onderzoeksgegevens

Het project *Effectieve Interventies* van MOVISIE doet onderzoek naar effectieve interventies die gebruikt worden om de ondersteuning van vrijwilligerswerk op lokaal niveau te organiseren.

Naast een verkenning van internationale en nationale literatuur over vrijwilligersinfrastructuur wordt op informele wijze met verschillende partijen uit het werkveld gepraat om de stand van zaken in het veld beter in kaart te brengen. De uitdaging voor deze verkenning is om methoden te isoleren die voldoen aan de gestelde definitie voor een effectieve interventie; 'een systematische manier van handelen om een bepaald doel te bereiken'. Uit de verkenning blijkt dat er in de context van vrijwilligerswerk niet zo zeer sprake is van 'beproefde methode' maar vooral van gehanteerde methode.

De bevindingen uit de conceptrapportage *Verkenning ondersteuning vrijwilligerswerk op lokaal niveau* (Bridges Karr 2008) laten zien dat binnen het vrijwilligerswerk in Nederland eerder sprake is van effectieve organisaties dan van effectieve methoden, omdat in deze sector de uitvoering en de methode heel nauw van elkaar afhangen.

“Kennis en methoden (of praktijken die op methoden lijken) worden wel uitgewisseld door organisaties en andere instanties onderling; ze worden door middel van trainingen, advies-trajecten en dergelijke verspreid. De ‘effectiviteit’ wordt echter voornamelijk op factoren als aantrekkelijkheid, aansprekingskracht, toepasbaarheid e.d. beoordeeld, sterk afhankelijk van de context.” Bridges Karr (2008)

Op basis van het onderzoek naar mentoring (*Verkenning Effectieve interventies*, MOVISIE, 2008 i.o.v. VSBfonds) constateren de onderzoekers dat er een kennislacune bestaat bij het opzetten en uitvoeren van projecten. Dit gebeurt veelal intuïtief. Zij pleiten dan ook sterk om te investeren in kennisoverdracht, begeleiding en monitoring en dat te verbinden aan toekenning van gelden. Voor mentorprojecten ligt nu een effectieve vragenlijst klaar die gebruikt kan worden om de projecten toetsen en te ijken; het zou heel goed zijn om een dergelijke vorm van monitoring te verankeren in de subsidieverordening.

MOVISIE heeft acht gerenommeerde onderzoekers van vijf universiteiten uitgenodigd om de effectiviteitsvraag van interventies in de sociale sector kwalitatief te onderzoeken (www.movisie.nl/effectieveinterventies). De onderzoeken zijn bedoeld om de sleutelfactoren en werkzame elementen in beeld te brengen, die bepalend zijn voor effectief professioneel optreden. Het betreft onderzoek naar cruciale thema's van de Wmo: vrijwilligerswerk, mantelzorg, actief burgerschap in wijken, maatschappelijke participatie van mensen met een beperking en sociale activering van mensen die op grote afstand van de arbeidsmarkt staan.

Op dit moment lopen er diverse (aanzetten tot) onderzoeken naar vormen van en ervaringen met vrijwillige inzet:

- De Universiteit van Amsterdam (UvA) voert onder leiding van hoogleraar Evelien Tonkens twee onderzoeken uit naar hoe geïsoleerde allochtone mantelzorgers het beste ondersteund kunnen worden, en naar de bevindingen van mensen met een beperking die te midden van ‘gewone mensen’ in een ‘gewone woonwijk’ wonen.
- De Universiteit Utrecht gaat onder leiding van hoogleraar Trudie Knijn twee onderzoeken uitvoeren naar de mantelzorger die de beschikking heeft over een persoonsgebonden budget (PGB), en naar methoden van werving en begeleiding van vrijwilligers in de zorg.
- De Erasmus Universiteit Rotterdam (EUR) en het aan de TU Delft verbonden onderzoeksinstituut OTB gaan onderzoek verrichten naar actief burgerschap in buurten. Bij dit laatstgenoemde onderzoek zijn Marco van der Land en hoogleraar Talja Potters-Blokland nauw betrokken.
- Bij Het Landelijk Expertisecentrum Sociale Interventie (LESI) van de Universiteit Utrecht gaat Kees Penninx de vrijwillige inzet van ouderen nader onder de loep nemen.
- Het onderzoek van het Centre for Governance Studies vanuit de Universiteit Leiden is gericht op maatschappelijke activeringscentra (MAC's) en wordt geleid door Henk Wagenaar. De kennisoogst van deze onderzoeken zal benut worden bij het helpen verbeteren van het methodisch handelen van sociale professionals.

2.4 De infrastructuur van vrijwillige inzet

Voor het mobiliseren en faciliteren van vrijwillige inzet in Nederland bestaat een infrastructuur van instanties op zowel landelijk, provinciaal als lokaal niveau. Op landelijk niveau zijn MOVISIE en Vereniging NOV de voornaamste spelers in die infrastructuur. Voor wat de aansluiting naar het internationaal vrijwilligerswerk onder jongeren betreft, heeft NJi-internationaal een aantal succesvolle programma's. Daarnaast implementeert het NJi gezinsondersteunende programma's als HomeStart en MiM.

Op provinciaal niveau wordt vrijwilligerswerk door Centra voor Maatschappelijke Ontwikkeling (CMO's) ondersteund. En er zijn CMO's die zich speciaal richten op diversiteit en migrantenorganisaties. Op lokaal niveau zijn ongeveer 250 lokale steunpunten (vrijwilligerscentrales) actief⁴. Ook landelijke en regionale koepels, bonden, afdelingen en belangenbehartigers dragen bij aan de ondersteuning van vrijwilligers en van vrijwillige inzet.

Lokale ondersteuning

De lokale steunpunten vervullen een centrale rol in de ondersteuning van vrijwilligers op lokaal niveau. Onder de bestaande vrijwilligerscentrales/steunpunten is er veel variatie qua grootte en vorm (Terpstra e.a. 2008). Ook zijn er verschillen in diensten en activiteiten die deze steunpunten gebruiken om vrijwilligerswerk in hun gebied in stand te houden.

De Nederlandse praktijk kent een aantal diensten die vrijwilligerscentrales/steunpunten kunnen bieden en die als basisvoorwaarden gezien worden voor een optimale ondersteuning van vrijwilligerswerk op lokaal niveau.

Deze diensten zijn:

- Bemiddeling
- Informatie & Advies
- Promotie
- Deskundigheidsbevordering
- Werkontwikkeling
- Belangenbehartiging
- Faciliteiten

De kwaliteit en de inzet van de steunpunten verschilt per locatie.

Basisfuncties als leidraad voor lokale ondersteuning

Het kabinet ondersteunt gemeenten met het ontwikkelen van richtlijnen voor vrijwilligersbeleid. Hiervoor zijn vijf basisfuncties geformuleerd door de belangrijke spelers in het veld: gemeenten, vrijwilligersorganisaties, CMO's en lokale steunpunten.

Gemeenten reserveren meer geld om vrijwilligersbeleid vorm te geven. De Wmo brengt geld mee en deel daarvan gaat naar ondersteuning. Uit onderzoek is duidelijk te zien dat dit concreet effect heeft: gemeenten besteden ten opzichte van twee jaar geleden twee keer zoveel geld aan vrijwilligerswerk. Dit is gemiddeld 120.000 euro per gemeente, op basis van 40.000 inwoners. Het geld wordt grotendeels besteed aan de ondersteuning van het vrijwilligerswerk en waardering voor vrijwilligers, door middel van een Vrijwilligersprijs (Helden om de Hoek) of Make a Difference Day (MADD). Gemeenten betalen ook (mee) aan een collectieve verzekering voor vrijwilligers.

Rol en nodige ondersteuning voor gemeenten

Gemeenten kunnen verschillende rollen oppakken met betrekking tot de ondersteuning van het vrijwilligerswerk. Van voorwaardenschepper tot stimulator of regisseur. Hun visie op het vrijwilligerswerk is hierbij richtinggevend. De Wmo geeft gemeenten de opdracht om beleid voor vrijwilligerswerk vorm te geven en het veld hierbij te betrekken. Deze toename in het contact tussen organisatie en gemeenten komt niet overal even goed van de grond. Veel gemeenten hebben hierbij ondersteuning nodig. Er is behoefte aan informatie over de plek van vrijwilligerswerk binnen de Wmo in het algemeen en er zijn specifieke vragen over de invulling van het beleid.

⁴ Bron:

www.movisie.nl/116928/def/home/vrijwillige_inzet/_infrastructuur_ondersteuning/lokale_steunpunten_en_vrijwilligerswerk;
d.d. 05-11-2008.

2.5 Wmo, jeugd- en gezinsbeleid en vrijwillige inzet

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is vanaf 1 januari 2007 van kracht en moet ervoor zorgen dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen en mee kunnen blijven doen in de samenleving, al dan niet geholpen door vrienden, familie of bekenden.

Gemeenten zijn in het regime van de Wmo verantwoordelijk voor maatschappelijke ondersteuning. Maatschappelijke ondersteuning omvat activiteiten die het mensen mogelijk maken om mee te doen in de samenleving. Dat kan bijvoorbeeld met vrijwilligerswerk en mantelzorg, maar ook met goede informatie en advies, opvoedingsondersteuning en huishoudelijke hulp. Het begrip maatschappelijke ondersteuning is in de Wmo verwoord in [negen prestatievelden](#). Het ministerie van VWS geeft de kaders aan waarin elke gemeente haar eigen beleid kan maken.

Rond jeugd is er al veel op gemeentelijk niveau georganiseerd. Het jeugdbeleid wordt al jaren gedecentraliseerd georganiseerd, vanuit het idee dat lokale overheden beter in staat zijn tot een effectieve aanpak van problemen en de toegankelijkheid voor de bestuurslagen voor burgers groter is (Gilsing 1999). Opvoed(ings)- en ouderondersteuning is in Nederland in hoge mate geïnstitutionaliseerd en maakt als formele voorziening onderdeel uit van het lokaal jeugdbeleid. Het lokale jeugdbeleid op zijn beurt is verweven met andere beleidsterreinen als jeugdgezondheidszorg, onderwijs, jeugdzorg; en dat cluster heeft nauwe raakvlakken met sociaal beleid, maatschappelijke ondersteuning, huisvesting, cultuur, openbare orde, veiligheid, integratie, et cetera. In de Wmo wordt het beleid rondom jeugd vastgelegd in prestatieveld 2.

De vrijwillige inzet van burgers, zowel informeel en ongeorganiseerd (kleinschalig burgerinitiatief) als in georganiseerd verband (vrijwilligersorganisaties en bijvoorbeeld sport), vormt een onmisbaar deel van de 'civil society'. Vrijwilligerswerk is ook bij uitstek het voertuig voor burgers om verantwoordelijkheid te nemen en een actieve bijdrage aan de maatschappij te leveren. Hij geeft niet alleen zijn eigen 'meedoen' vorm, maar draagt ook bij aan het 'meedoen' van kwetsbare groepen. Door de Wmo zijn gemeenten voor het eerst verplicht om op het gebied van vrijwilligerswerk beleid te maken.

Hoewel vrijwillige inzet terug te vinden is in alle negen prestatievelden, gaan we in het kader van deze verkenning in op de drie velden waar de relatie jongeren, gezinnen en vrijwillige inzet het duidelijkst is terug te vinden en lichten deze relatie kort toe. Het betreft de prestatievelden:

- Prestatieveld 1. Bevorderen leefbaarheid en sociale samenhang
- Prestatieveld 2. Preventieve ondersteuning jeugd en ouders
- Prestatieveld 4 Het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers

Prestatieveld 1

Het eerste prestatieveld van de Wmo richt zich op sociale cohesie en leefbaarheid in wijk en dorp. Vanuit vrijwilligersorganisaties, buurtinitiatieven en projecten vinden er allerlei activiteiten met en voor jongeren plaats die bijdragen aan de verbindingen in de wijk. Dit zijn activiteiten die vooral gericht zijn op het samenbrengen van jong en oud in de wijk, zoals buurtdagen waar jongeren mee organiseren en spellen leiden. In buurthuizen draaien jongeren of ouders vaak mee en komen andere groepen tegen. En op speeltuintjes en pleintjes, worden door vrijwilligers activiteiten georganiseerd, waar vaak wordt ingezet op het betrekken van verschillende groepen jongeren.

Prestatieveld 2

Het tweede prestatieveld betreft de preventieve ondersteuning jeugd. Anders gezegd: de Wmo bepaalt dat gemeenten bestuurlijk verantwoordelijk zijn en dus beleid moeten ontwikkelen, voor 'op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen en ouders met problemen met opvoeden'. Hieronder vallen meerdere doelgroepen en problematieken.

Bijvoorbeeld integratie allochtonen, alleenstaande ouders, gezinnen in armoede, ouders met een lage opleiding en gezinnen waar gezinsleden te maken hebben met verstandelijke beperkingen, psychische stoornissen of ernstige ziekten. Een CJG biedt opvoed- en opgroei-ondersteuning aan, in samenhang met jeugdgezondheidszorg. Een deel van deze opvoed- en opgroei-ondersteuning kan voor en door gezinnen worden aangeboden.

Er zijn daarnaast tal van vrijwilligersprojecten waar vrijwilligers worden ingezet om jongeren te ondersteunen. In mentorprojecten worden volwassenen gekoppeld aan jongeren, in maatjesprojecten worden jongeren ingezet voor het ondersteunen van andere jongeren. De focus ligt dan niet alleen op de groep die ondersteuning nodig heeft, maar laat ook zien hoe een hele groep jongeren als voorbeeld kan functioneren en door zijn positieve uitstraling andere jongeren mee kan trekken. Een mooi voorbeeld hiervan is het project Mattie coaching van Stichting Alouan in Gouda, waarin oudere Marokkaanse jongeren jongere leeftijdsgenoten met dreigende schooluitval coachen. Of de Maatjesclup van Clup Welzijnswerk in Purmerend, waar jongeren die in problemen dreigen te raken een maatje krijgen om leuke dingen mee te ondernemen (Boss 2006).

Prestatieveld 4

Het vierde prestatieveld gaat over het ondersteunen van vrijwilligers en mantelzorgers. Dit is bij uitstek de plek waar in het beleid gevraagd wordt om een breed perspectief op vrijwilligerswerk en vrijwilligersorganisaties. Vrijwilligersorganisaties organiseren in allerlei sectoren vrijwilligerswerk met jongeren, waarbij deze leren/ervaring opdoen om te participeren in de maatschappij. Niet alleen in de zorg, maar ook in sectoren als sport, cultuur, milieu en natuur, belangenbehartiging. Gezinnen zijn ook vaak –meer of minder direct- betrokken bij deze soorten vrijwilligerswerk. In het sociaal beleid van Rijk en gemeenten wordt in Nederland weinig expliciet melding gemaakt van participatie van gezinnen. Anders gezegd: in de Angelsaksische landen zoals de VS, Canada en Australië wordt vrijwillige inzet door gezin vaker expliciet benoemd dan in Nederland. Family volunteering daar ook actiever ondersteund door (vrijwilligers)organisaties.

Lokale aansluiting organisaties bij Wmo

Ondanks het feit dat de Wmo haar vertaling moet krijgen in lokaal beleid blijft de betrokkenheid van civiele burgerorganisaties (waaronder vrijwilligersorganisaties) tot nu toe achter op de doelstelling van de Wmo. Bijna de helft van deze organisaties zoekt zelf geen toenadering tot de gemeente.

Andersom geldt dat gemeenten en professionele organisaties deze organisaties maar in zeer geringe mate benaderen en betrekken. Een aantal organisaties weet zich op lokaal niveau wel te profileren naar de gemeente.

Sport en de Wmo

Ook sportverenigingen kunnen actief bijdragen aan het leefbaarder maken van de samenleving en bijdragen aan sociale cohesie. Belangrijk daarin is dat ze daar wel de ruimte en mogelijkheden voor krijgen, en dat niet vergeten wordt dat sportverenigingen überhaupt een grote maatschappelijke waarde vertegenwoordigen.

De oorspronkelijke doelstelling van een sportvereniging voorziet in een grote maatschappelijke behoefte, namelijk: de behoefte van mensen om met anderen te sporten, waarvan een sociaal bindende werking uitgaat.

Hiervoor is het noodzakelijk dat gemeenten oog hebben voor de kansen die er liggen in het verbinden van deze twee beleidsterreinen: sport en de Wmo.

3. Signalen en goede voorbeelden: wat zien we in het veld?

Om een goed zicht te krijgen op de ontwikkelingen en signalen in het veld hebben we met diverse deskundigen gesproken. Zowel met professionals uit de ondersteuningsstructuur als met professionals uit de (landelijke) vrijwilligersorganisaties.

3.1 Signalen uit het veld

Geleide vormen van vrijwilligerswerk

De overheid zet het vrijwilligerswerk steeds vaker in als instrument om andere doelen te bereiken. Dit wordt ook wel *geleid vrijwilligerswerk* genoemd. De vrijwilligheid staat in deze vorm ter discussie. Dit heeft meerdere gevolgen. Enerzijds zien we dat organisaties andere verwachtingen ten aanzien van deze 'vrijwilligers' hebben en ook niet altijd open staan om deze vrijwilligers op te nemen. Anderzijds kan deze vorm van vrijwilligerswerk de motivatie van mensen om zich vrijwillig in te zetten uithollen. Zo is het van groot belang dat jongeren en organisaties positieve ervaringen opdoen met de maatschappelijke stage, om het enthousiasme van beide partijen in de toekomst veilig te stellen.

Aansluiting bij migrantenorganisaties

Migrantenorganisaties hebben vaak geen landelijke koepelorganisaties waardoor ze minder goed in beeld zijn bij de (landelijke) infrastructuur. Hun manier van werken verschilt bovendien van het werken in de witte organisaties; methoden sluiten niet altijd even goed aan. Daarnaast kan vanuit een cultureel of religieus gedachtegoed worden gewerkt, dat onbekend is bij de omgeving. Er zijn specifieke CMO's (o.a. Palet, ACB, Meander, Enova) die met deze organisaties werken.

Meer ondersteuning voor participatie van kwetsbare groepen is nodig, waarbij een onderscheid gemaakt moet worden in culturele achtergrond om vraag en aanbod zo passend mogelijk aan te laten sluiten. Het gaat zowel binnen allochtone als autochtone groepen om mensen die te maken hebben met sociale uitsluiting, een culturele of religieuze kloof, weinig/geen netwerk, het achterop raken in kennis en kunde. Er moet ook speciale aandacht zijn voor de diverse leeftijdsgroepen, zowel waar het de vrijwillige inzet voor hen als door hen betreft. Jongeren en ouderen zijn hierin het meest kwetsbaar.

Mentorprojecten

Sinds 2005 is het mentorprincipe een 'hype'. Zo heeft het Oranjefonds 4 jaar lang 4 miljoen per jaar beschikbaar gesteld voor dergelijke projecten. MOVISIE doet in opdracht van het VSB Fonds onderzoek naar wat werkt en wat niet werkt. Voorlopige uitkomsten laten dat mentoring een potentieel succesvol instrument is om jongeren vooruit te helpen (op het gebied van onderwijs, arbeidsmarkt, maar ook in hun sociale en emotionele ontwikkeling), maar dat de belofte lang niet altijd wordt ingelost. Veel mentorprojecten zijn lichtvoetig opgezet, besteden bijvoorbeeld weinig aandacht aan het maken van de juiste, effectieve match tussen mentor en jongere en bieden weinig begeleiding.

Het instrument 'mentoring' spreekt vooral potentiële mentoren aan. Er zijn voldoende aanmeldingen voor de mentoren, de jongeren zijn voor de projecten vaak moeilijker te vinden.

Het is moeilijk te zeggen welke projecten 'goed' zijn. Dat ligt vaak ingewikkeld. Een bekend voorbeeld van een 'goed' project is bijvoorbeeld Goal in Amsterdam; dit project loopt al 5 jaar met momenteel ca. 700 actieve mentorkoppels. Dit project is gedegen en gestructureerd opgezet, maar vanwege de schaalgrootte is de uitvoering (werving, selectie mentoren, matching, begeleiding etc.) ondergebracht bij tal van organisaties (welzijn, scholen, buurtwerk, vrijwilligerscentrale etc., met niet altijd competente professionals) en als gevolg daarvan zijn grote verschillen zichtbaar (discrepantie tussen methodiek op papier en uitvoering in de praktijk).

Mentorprojecten zijn veelal gericht op jongeren. In Nieuw Zeeland wordt echter ook gewerkt met *'home and life skills'*: mentoren voor gezinnen in hun gemeenschap. Door de mentoren kunnen de gezinnen vaardigheden ontwikkelen op het gebied van opvoeden, koken, budgetteren en het runnen van een huishouden ('home management').

Wat werkt?

- Goede match, koppeling is essentieel, het moet 'klikken';
- Groot leeftijdsverschil, werkt beter dan 'peermentoring';
- Opleiding aanbieden, om mentoren te ondersteunen.

Wat werkt beperkend?

- Kleine budgetten, dan is er geen geld om mentoren goed te trainen;
- Slechte mentoren zijn funest voor de mentee: deze valt verder weg uit de samenleving dan gebeurt zou zijn zonder ondersteuning van een mentor;
- Weinig aandacht voor de jongeren, alleen voor de mentoren. Jongeren verdwijnen uit beeld, zowel tijdens als na afloop van de projecten.

In mentorprojecten is het belangrijk onderscheid te maken tussen projecten gericht op gezinnen of jongeren. Binnen projecten voor jongeren zijn er projecten die gericht zijn op de onderwijsloopbaan of de sociaal-emotionele ontwikkeling van jongeren, of gericht op vrijetijdsbesteding (dus nadrukkelijk niet op het geven van een steuntje in de rug om maatschappelijk vooruit te komen).

Maatschappelijke rol van de verenigingen

Onder andere door de invoering van de Wmo, wordt de maatschappelijke rol van organisaties en verenigingen steeds meer benadrukt en explicieter benoemd. Voor veel organisaties is het lastig om te zien dat ze deze rol altijd al hadden: het vergt een omslag in het kijken naar de eigen organisatie. Andere organisaties gebruiken het veranderende discours en nemen duidelijker hun maatschappelijke rol: in het beschikbaar stellen van hun accommodatie, met initiatieven rond Maatschappelijk Betrokken Ondernemen (MBO), integratie en participatievraagstukken. Juist bij deze organisaties zien we dat deze trend hun netwerk op lokaal niveau versterkt en hun de mogelijkheid biedt om nieuwe samenwerkingsverbanden aan te gaan.

In het zoeken naar voorbeeldprojecten voor en door gezinnen, konden wij constateren dat veel vrijwillige inzet door gezinsleden 'onzichtbaar', althans niet op de noemer van vrijwillige inzet gebeurt. Gezinnen zijn vaak –min of meer direct- betrokken bij vrijwilligerswerk. Sportclubs en muziekverenigingen functioneren dankzij grote vrijwilligersinzet, waarbij vaak meerdere gezinsleden een bijdrage leveren. Deelname van de jeugdigen, veronderstelt een grote inzet van ouders (vervoer, kantinebeheer, wedstrijdleiding, training, materiaal, bestuurstaken) .

Daarnaast zijn er bijvoorbeeld binnen de sector 'natuurbeheer', specifieke activiteiten die georganiseerd worden voor en door gezinnen. In het beleid van landelijke en lokale overheid wordt in Nederland echter weinig expliciet melding gemaakt van Participatie van gezinnen. Het valt onder 'het gewone alledaagse samenleven en opvoeden' en krijgt daardoor niet de noemer van vrijwilligerswerk.

Werken met jongeren

Het betrekken van jongeren bij vrijwillige inzet staat al enkele jaren in de schijnwerpers. Twee regelingen van het ministerie van VWS, de Tijdelijke regelingen Vrijwilligerswerk door en voor jeugd (2004-2006 en 2007-2008) hebben dit mede gestimuleerd. Bovendien is met de aandacht voor de Maatschappelijke Stage de urgentie om je als organisatie voor het werken met jongeren aan te passen groter geworden. Maar voor veel organisaties is het nog altijd niet vanzelfsprekend om met jongeren te werken. Ze vereisen toch wel een specifieke aanpak als het gaat om werving, om het aanbieden van taken, en in de begeleiding.

Wanneer organisaties de investering om met jongeren te gaan werken doen, levert het de organisaties ook veel op: Jongeren hebben namelijk heel wat te bieden.

Door jongeren in te zetten krijgen organisaties toegang tot nieuwe doelgroepen, een frisse blik op hun huidige werkwijze, kennis van specifieke 'onderwerpen', ontwikkeling van nieuwe activiteiten waardoor het aanbod verbreed, etc.

Dad and child groups

Eind 2004 begon de Finse regering met het Family project 2005-2007 met het uitrollen van *Family Centres* (de Finse variant op de CJG) in het gehele land. In deze *Family Centers* kunnen de *dad and child groups* ondersteuning bieden aan vaders. De *dad and child groups* zijn ontmoetingsgroepen waarin vaders hun ervaringen kunnen uitwisselen over hun rol in de opvoeding. De ervaring in Finland is namelijk dat extra inspanning nodig is om vaders te. Met de *dad and child groups* wordt dus actief ingezet op het bedienen en bereiken van een groep ouders –vaders- die in Engeland slecht bediend c.q. moeilijk bereikt wordt. Buiten deze constatering is er geen zicht op de werkelijke behoefte van mannelijke opvoeders aan steun bij en begeleiding van hun opvoedrol en/of hun –mogelijke- taken in de village. (van Dijk e.a, 2008)

Daarnaast zijn in de staat Massachusetts in de Verenigde Staten in meerdere gemeenten *parent support groups* waarin ouders hun successen en problemen bij het opvoeden en hun opvoedvaardigheden met elkaar kunnen delen. Deze en andere varianten van zelfhulpgroepen (zoals MELD (*Mutual Enrichment through Learning and Discovery*) programma's) kunnen gericht zijn op gezinnen (uit een bepaalde etnische groep) of specifieke gezinsleden (vaders en/of moeders).

Naast deze groepsgerichte interventies zijn er in het buitenland ook interventies waarbij gezinnen of gezinsleden meer één op één ondersteuning krijgen. Deze meer 'gezinsgebonden' interventies dragen daarnaast vaak ook bij tot het versterken van de (opvoed)competenties van ouders. Zo leren door deelname aan het programma SAGES ouders in Nieuw Zeeland van ouderen opvoedvaardigheden. Daarnaast leren ze van deze mentoren meer praktische huishoudelijke vaardigheden, zoals koken en budgetteren. SAGES is een onderdeel van het Nieuw Zeeland gezins- en het ouderenbeleid. De overheid contracteert voor de uitvoering van dit beleid NGO's die SAGES willen aanbieden.

Verder kunnen ouders in meerdere landen met hun opvoedinggerelateerde vragen terecht bij gratis bereikbare telefonische hulpdiensten. In Engeland kunnen ouders hiervoor bellen met de *parentline* van *Parentline plus*, in de Verenigde Staten ondermeer met de *Parental Stress Line* in Massachusetts of de *parent help line* in Kansas. Dergelijke telefonische hulpdiensten zijn 24 uur per dagen, 7 per week bereikbaar. De vrijwilligers geven de bellende ouders ondersteuning en informatie en kunnen hen doorverwijzen naar andere instanties.

Vanuit het onderwijs komen er klachten dat de participatie van ouders bij hulp- en dienstverlening bij de schoolorganisatie afneemt (kwantitatieve afname). Specifieke aandacht is hierbij nodig voor allochtone ouders. 'Honderden basisscholen slagen er niet in voldoende ouders te vinden die willen helpen op school', zo bericht de ouderorganisatie Ouders & Co, oktober 2008. In het onderwijsbeleid heeft de notie 'ouderbetrokkenheid' de laatste jaren wel veel aandacht gekregen (Intentieverklaring OCW & onderwijskoepels, 2007), met praktijkuitwerkingen vanuit de notie van 'ouders als partners'. Maar de meeste aandacht gaat uit naar de notie 'ouderparticipatie' en niet naar de notie 'betrokkenheid van ouders bij de educatieve ontwikkeling van hun kind'. De pedagogische notie (Desforges & Abouchaar 2003) over de functie van ouders met betrekking tot ontwikkelingsstimulering en het voorkomen van onderwijsachterstand van (hun) kinderen wordt onvoldoende onderkend.

Ouderraden van kindercentra en scholen, in Nederland zo'n 15.000, organiseren vaak ouderbijeenkomsten voor de ouders van de kinderen van het kindercentrum, de school of de klassengroep. Dit speelt in op de behoefte van ouders om andere ouders te ontmoeten in dezelfde omstandigheden of met kinderen in dezelfde leeftijd. Deze ontmoetingsfunctie brengt de RMO nog eens expliciet onder de aandacht vanuit de gedachte van de village. Het gaat dan om het gewone delen van alledaagse opvoedingservaringen, waarbij hooguit sprake is van sociale verbinding tussen gelijkgestemden maar zeker niet van hulpvragen of probleemsituaties.

Er zijn ook ouderraden die thematische ouderavonden organiseren. Dit speelt in op de behoefte van veel ouders aan pedagogische informatie. De functie van ouder-/thema-avonden op scholen en in kinderopvang (ook binnen het geheel van de hele keten van het jeugdbeleid) is echter onvoldoende onderzocht. Voor ouderraden in deze voorzieningen zijn er onvoldoende bronnen voor informatie en advies om deze activiteiten uit te voeren met een inhoud die gezien kan worden als 'ondersteunend aan opvoeden in gezinnen' en 'versterken van de pedagogische infrastructuur van de village'.

In de ons omringende landen, Duitsland, België, Frankrijk, Engeland, is het gelukt om ouders te betrekken bij de kinderopvang (participatiecrèches, Eltern-Kinderzentrum), of een sociaal-educatieve beweging op gang te zetten met ouders en kinderen samen (Children's Centres, Sure Start). In België wordt het werkveld kinderopvang expliciet aangesproken op haar sociale functie als plaats waar kinderen, ouders, medewerkers en buurt elkaar ontmoeten (Kimpe 2008).

In de ontwikkeling van kinderopvang volgt Nederland het professionele model, waar de ouder klant van de 'ondernemer kinderopvang' is. Afhankelijk van het dienstenpakket van de opvangorganisatie kan 'opvoedondersteuning' of 'onderling oudercontact' als aanvulling op de kerntaak 'opvang' worden aangeboden.

3.2 Informatie uit de veldconsultatie

Op 10 en 12 maart 2009 hebben MOVISIE en NJi in samenwerking met ZonMw een tweetal bijeenkomsten voor het veld georganiseerd. Deze vonden plaats bij MOVISIE te Utrecht. Deze bijeenkomsten zijn bezocht door circa 40 medewerkers van 34 vrijwilligersorganisaties (zie bijlage A).

Tijdens de bijeenkomsten is een toelichting gegeven op de opdracht van het kabinet en met de organisaties gesproken over:

- De ervaringen die zij hebben met samenwerking tussen vrijwilligersorganisaties onderling, met professionals uit zorg en welzijn en/of met gemeenten;
- Wat zij absoluut niet in een subsidieprogramma zouden willen;
- Welke aanbevelingen zij vanuit hun praktijk willen doen voor de invulling van dit subsidieprogramma.

Impressie bijeenkomsten met vrijwilligersorganisaties

In de bijeenkomsten werd zichtbaar dat met betrekking tot samenwerking er een verschil is tussen de afdelingen van traditionele jeugd en jongerenorganisaties die al jaren lokaal actief zijn en nieuwe initiatieven zoals Hulp in Praktijk (HiP), Present en De Slinger. Deze initiatieven zetten duidelijk in op het creëren en versterken van lokale samenwerking met andere organisaties en hulpverleningsinstanties. Ze zoeken een eigen niche en sluiten aan op het bestaande aanbod.

Afdelingen van traditionele jongerenorganisaties gaan minder specifiek op zoek naar het opzetten van nieuwe samenwerkingsverbanden. Landelijke koepels geven aan dat op het moment dat er een concrete aanleiding is, hun afdelingen de lokale partners, zoals gemeente of andere organisaties, goed weten te vinden. Bijvoorbeeld voor het aanvragen van vergunningen en subsidies. Soms zijn extra voorwaarden die verbonden zijn aan een subsidie, zoals het richten op een specifieke doelgroep of het aangaan van gezamenlijke projecten, hierbij nog een drempel. Samenwerking moet volgens deze organisaties vooral vanuit meerwaarde voor de verschillende partijen worden opgezet en niet omdat het een subsidievoorwaarde is.

Verklaringen die hiervoor gegeven werden door de deelnemende organisaties zijn gebrek aan bestuurderscapaciteit, kwaliteit en kennisoverdracht in lokale afdelingen, die voor continuïteit en borging moet zorgen. Nu richt veel energie vanuit het kader in deze organisaties zich op het voortbestaan van de organisatie op korte termijn. De koepelorganisatie ondersteunt waar nodig en zet in op het verbinden en verbreiden van lokale initiatieven, zodat deze ontsloten worden voor andere afdelingen. Hierdoor wordt het leereffect van de gehele organisatie versterkt.

Men ziet het als belangrijk om samenwerking van lokale afdelingen in te zetten vanuit gezamenlijke belangen; men zoekt naar kansen om een win-win situatie te creëren op lokaal niveau vanuit een concrete aanleiding. Nu maken deze lokale afdelingen grotendeels alleen of vooral gebruik van het eigen netwerk. De gemeentelijke ondersteuning, zoals de Vrijwilligerscentrale of het steunpunt, wordt maar mondjesmaat gevonden. Een combinatiefunctionaris, zoals deze ingezet wordt voor de sport, of lokale projectleider zou op een overstijgend niveau de verschillende partijen bij elkaar kunnen halen en de schakel en meerwaarde voor de duurzaamheid en borging, ook na afloop van de subsidie, moeten realiseren.

Tijdens de bijeenkomsten zijn de volgende selectiecriteria/ aandachtspunten genoemd waaraan de vrijwilligersprojecten die in aanmerking komen voor subsidiering zouden moeten voldoen (*in willekeurige volgorde*):

- Geef inzicht in de wijze van betrekken van de doelgroep (met name jongeren) bij de opzet en uitvoering van het project;
- Geef een SMART omschrijving van het project (onder meer in termen van doelen, doelgroep en bereik);
- Geef een beschrijving van mate van draagvlak voor project bij samenwerkingspartners (toevoegen van convenant, intentieverklaring, samenwerkingscontract);
- Geef een beschrijving van verdeling van taken en verantwoordelijkheden van de betrokken samenwerkingspartijen;
- Geef een beschrijving hoe binnen het project wordt gewerkt aan het creëren van een win-win situatie voor alle betrokkenen (vrijwilligers, vrijwilligersorganisatie, samenwerkingspartners, gemeente);
- Geef inzicht in de wijze waarop het aanbod in het project complementair is aan het aanbod van de lokale professionele organisaties (niet parallel en niet tegeninwerkend);
- Geef aan hoe binnen het project wordt ingezet (actief en/of passief) op langdurige partnerschappen;
- Geef een beschrijving van de wijze van werving (evt. selectie) en begeleiding van de vrijwilligers;
- Geef een beschrijven van vrijwilligersprofiel(en): welke kwaliteiten zijn nodig om een project goed te kunnen uitvoeren;
- Geef een beschrijving van de wijze van inzet van 'nieuwe media' bij de opzet, uitvoering en/of verantwoording van het project;
- Geef een verantwoording voor de keuze van de doelgroep voor het project en de daaraan gerelateerde aanpak van het project (inter-/intragenerationeel, inter-/ intracultureel, bepaalde leeftijdsgroep, bepaalde sekse, bepaalde wijk, etc.).

Hieronder staan de tips van de vrijwilligersorganisaties aanwezig op de bijeenkomsten aan ZonMw betreffende de vormgeving en uitvoering van het programma:

- Geef een tijdspad;
- Voeg een heldere definitielijst toe (wat is een gezin, een innovatie?);
- Benoem vraagpunten als hoe ethische beweegredenen (iets goed doen voor anderen) zich verhouden tot persoonlijke motieven (cv aanvullen, persoonlijke kwaliteiten versterken, eigen netwerk uitbreiden, eenzaamheid verbreken);
Maak verschillen expliciet tussen gedachten over en motivatie voor vrijwilligerswerk bij verschillende culturele en religieuze groepen:
Waar ligt de grens tussen ‘aanvulling op betaald werk’ en ‘overnemen van betaald werk’;
Wat is de ‘vraag’ en wat is ‘aanbod’ in vrijwilligerswerk; bij wie ligt welk belang?;
- Geef aan in hoeverre er in het subsidieprogramma ingezet kan worden op eenmalige kleine projecten (‘vuurpijlen’);
- Zorg bij uitvoering van het subsidieprogramma voor ondersteuning bij het uitwisselen van expertise tussen de betrokken vrijwilligersprojecten (zowel informatieoverdracht als intervisie, gedifferentieerd naar betrokkenen bv besturen, stafmedewerkers, gemeenteambtenaren);
- Denk na over waar landelijke vrijwilligersorganisaties middelen al dan niet voor mogen inzetten (voor professionalisering van de eigen organisatie en/of juist om de uitvoering van vrijwilligersprojecten op lokaal niveau weg te zetten);
- Denk na over al dan niet oormerken van (een deel van) de middelen voor gezinnen respectievelijk jongeren;
- Denk na over de mate van verplichting tot samenwerking (met gemeenten);
- Wees helder over de organisatorische context/voorwaarden (waar mag men de subsidieprogramma op inzetten), zoals: waarborging van de continuïteit van de organisatie (= bv tenminste één betaalde professional) en het inspelen op de tijdelijke aanwezigheid van de vrijwilliger;
- Zorg dat er een (digitale) verzamelplek komt van kennis voor de organisaties die deelnemen aan het subsidieprogramma; is er een mogelijkheid om die kennis ook beschikbaar te maken voor andere projecten buiten het subsidieprogramma (bv www.bosimpuls.nl);
- Overweeg de mogelijkheid om enkele ‘extra zwaarwegende factoren’ mee te geven ten gunste van een kans op financiering, bv indien intergenerationeel, verbindend tussen jongeren en gezinnen, multicultureel, dubbelslag van contact leggen met ouders via kinderaanbod
- Het verder kunnen uitbouwen van bestaande initiatieven lijkt niet ‘innovatief’, maar kan toch zinvol zijn in het kader van ‘al doende steeds meer leren’;
- Niet alleen inzetten op het opzetten en verbinden (kan binnen het subsidieprogramma), maar ook in behouden en borgen (vraagt om meer tijd dan 2 jaar).

3.3 Lessen uit andere programma's

- *&JOY*

&JOY was een uitvoeringsprogramma van MOVISIE en heeft de *Tijdelijke regelingen vrijwilligerswerk voor en door jeugd 2004 – 2006 en 2007-2008*, ondersteund en versterkt. MOVISIE heeft organisaties uit de regeling ondersteuning geboden bij de uitvoering van hun projecten, kennisuitwisseling georganiseerd, netwerken versterkt en waarde toegevoegd aan de projecten door op een hoger abstractieniveau de kennis uit de projecten toegankelijk te maken.

Uit het project blijkt dat:

- de landelijke organisaties met name moeite hebben (want zien dat niet als hun taak) om het abstractere verhaal overdraagbaar te maken: *het proces hoe ze jongeren betrekken en hoe ze draagvlak creëren bij lokale afdelingen*. Ze blijven meer op hun eigen productniveau hangen. Hier ligt een duidelijke taak voor de kennisinstututen om de kennis op een hoger niveau te tillen en toegankelijk te maken;
- het van organisaties een lange doorlooptijd vraagt om het werken met jongeren tot een succes te maken en in te bedden. Organisaties die opvolgend van de twee regelingen gebruik hebben gemaakt hebben meer succes en hun resultaten zijn beter in gebied in de organisatie;
- organisaties meestal wel externe ondersteuning (adviestraject, subsidieprogramma) nodig hebben om het werven van en werken met jongeren tot een succes te maken en goed in te bedden in de organisatie;
- organisaties die de meerwaarde in het werken met jongeren zien, makkelijker succes boeken dan organisaties waarbij het gaat om extra handen, of kennismaken met een specifieke sector (toekomstig beroep);
- het betrekken van jongeren sowieso al lastig is voor organisaties en dat het werken met risicojongeren speciale organisaties/projecten vraagt.

- *Mentorprojecten: Verkenning Effectieve interventies*

Sinds 2005 is er veel geld beschikbaar voor mentorprojecten. Zo heeft het Oranjefonds 4 jaar lang 4 miljoen per jaar beschikbaar gesteld voor dergelijke projecten. MOVISIE doet in opdracht van het VSB Fonds onderzoek naar wat werkt en wat niet werkt. Voorlopige uitkomsten laten dat mentoring een potentieel succesvol instrument is om jongeren vooruit te helpen (op het gebied van onderwijs, arbeidsmarkt, maar ook in hun sociale en emotionele ontwikkeling), maar dat de belofte lang niet altijd wordt ingelost. Veel mentorprojecten zijn lichtvoetig opgezet, besteden bijvoorbeeld weinig aandacht aan het maken van de juiste, effectieve match tussen mentor en jongere en bieden weinig begeleiding.

Op basis van het onderzoek naar mentoring (Verkenning Effectieve interventies, MOVISIE, 2008 i.o.v. VSBfonds) constateren de onderzoekers dat er een kennislacune bestaat bij het opzetten en uitvoeren van projecten. Dit gebeurt veelal intuïtief. Zij pleiten dan ook sterk om te investeren in kennisoverdracht, begeleiding en monitoring en dat te verbinden aan toekenning van gelden. Voor mentorprojecten ligt nu een effectieve vragenlijst klaar die gebruikt kan worden om de projecten toetsen en te ijken; het zou heel goed zijn om een dergelijke vorm van monitoring te verankeren in de subsidieverordening

- *1001 Kracht (Sociaal contract)*

www.empowerment-centre.nl

Het Sociaal Contract heeft als doel de maatschappelijke participatie van allochtone vrouwen te bevorderen door inzet van en in vrijwilligerswerk. Enerzijds gaat dit project dus over de activering van allochtone vrouwen, en anderzijds gaat het over agendering en ondersteuning van interculturalisatie van vrijwilligersorganisaties, waarbij specifieke aandacht is voor de doelgroep allochtone vrouwen. Er worden door de verschillende partners rondom vier vraagstukken projecten geformuleerd.

In eerste instantie is ingestoken op landelijke organisaties die lokale samenwerking van de grond moesten krijgen. Dit is niet gelukt. Lokale afdelingen willen te vaak hun 'eigen ding doen', en de invloed van de landelijke koepels op hun afdelingen is vaak niet toereikend. De pilots zijn na drie jaar anders opgezet: lokaal ingestoken, gemeente voert de regie en is aanvrager. Zonder de gemeente als partner lukt het niet om partijen aan te sturen. Er wordt meer vanuit het collectieve belang gewerkt en er kan voortgebouwd worden op wat lokaal aanwezig is. Coaching is een zeer belangrijk onderdeel in het welslagen van de projecten.

- *AVI 130*

Uit : AVI 130: 2jaar, 114 adviezen, 158 gemeenten en vrijwilligerscentrales verder. Rapportage Advies vrijwillige inzet 2006-2007.

Binnen AVI 130 konden gemeenten en lokale steunpunten vrijwilligerswerk kosteloos de hulp van een adviseur inroepen om het lokale vrijwilligerswerk te versterken. MOVISIE en DSP-groep hebben in opdracht (en met financiering) van het ministerie van VWS een pool van gekwalificeerde adviseurs samengesteld, die deze adviestrajecten hebben uitgevoerd. De succesfactoren van AVI 130 liggen op de volgende vlakken:

- Lage drempel: AVI was procedureel, financieel en inhoudelijk zeer laagdrempelig om op in te stappen voor lokale partijen.
- Aansluiting bij lokale context: AVI bood in de werkwijze aansluiting bij de diversiteit en meerzijdigheid van de vraag op lokaal niveau.
- Benutten van kennis en expertise: door de inzet van deskundige adviseurs, die hun kennis en ervaring onderling delen en uitwisselen, was er sprake van een effectieve benadering van lokale vraagstukken.
- Veel adviestrajecten droegen bij aan de vitaliteit (toepassing) en/of de legitimiteit (bestuurlijke positionering) van de lokale infrastructuur.

Er zijn ook een aantal kanttekeningen. Zo was er de beperking van het aantal adviesdagen. Die tijd was uiteraard te kort om beleid en infrastructuur voor vrijwilligerswerk in de volle breedte te versterken. Het ging om afgebakende adviesopdrachten. Door kleinere gemeenten is AVI vooral aangegrepen om beleid en infrastructuur op te bouwen.

Grotere gemeenten pakten veel eerder nicheonderwerpen en kansen aan die het beleid en de uitvoering verrijkten. Voorts bleek het, ondanks de afbakening van de AVI-trajecten, toch lastig om voorstellen te doseren. De AVI-adviseurs liepen aan tegen de beperkte draagkracht – in tijd en geld – van zowel gemeenten als steunpunten. Het gevolg hiervan was dat men vaak meer wilde dan mogelijk was en dat veel van de AVI-trajecten vertraging opliepen. Tenslotte was er natuurlijk ook sprake van verschillen tussen de adviseurs, zowel in aanbod als expertise. Dat had gevolgen voor (de kwaliteit van) de adviestrajecten.

- *BOS impuls*

De BOS-impuls is een tijdelijke stimuleringsmaatregel van VWS. Met de BOS-impuls worden achterstanden van jongeren van 4 tot 19 jaar aangepakt. Het laagdrempelig aanbieden van 'arrangementen' moet een gezonde en actieve leefstijl bevorderen én onderwijs- en opvoedingsachterstanden terugdringen. Gemeenten konden tot 1 april 2006 voorstellen indienen voor projecten.

Buurt- onderwijs- en sportorganisaties werken samen onder regie van de gemeente om een BOS-initiatief op wijkniveau te realiseren. Sportactiviteiten maken in ieder geval onderdeel uit van de BOS-arrangementen. Meestal spelen ook gezondheidsonderwijs en buurtactiviteiten een rol. Zo wordt tevens de onderlinge betrokkenheid in de buurt vergroot. Dit sluit aan bij het gedachtegoed van de nieuwe Wet maatschappelijke ondersteuning.

Verwachte effecten van de lokale samenwerking is dat het leidt tot inhoudelijke verrijking. De volgende vier knelpunten komen bij veel gemeenten regelmatig terug:

- Kaderprobleem: tekorten in het algemeen en specifiek op de tijdstippen dat ze nodig zijn (door de week en overdag).
- Inbedding en continuïteit: er is te weinig nagedacht hoe permanente samenwerking in de praktijk vorm moet krijgen.
- Samenwerking verschillende organisaties: de organisaties hebben verschillende perspectieven, belangen en culturen. Er moet meer geïnvesteerd worden in het benoemen van ieders bijdrage en waar de organisaties elkaar versterken.
- Communicatie: verloopt nogal eens moeizaam. Intern in organisaties maar ook tussen gemeente en organisaties en organisaties onderling.

Aanbevelingen:

- Informeer vroeg over het gehele proces in de beleidsvoorbereiding;
- Betrek sportverenigingen vroeg in het proces en voor de uitvoering;
- Werk aan structurele verbanden.

- *Ruimte voor Contact*

www.ruimtevoorcontact.nl

Ruimte voor Contact is een stimuleringsregeling (2007t/m 2009) van het ministerie van VROM om op lokaal niveau activiteiten te stimuleren waarin autochtonen en allochtonen elkaar ontmoeten.

Doel is dat hierdoor duurzame contacten ontstaan, zodat mensen elkaar ook in nieuwe situaties weten te vinden. Organisaties die een lokaal project hebben dat binnen de doelstelling van Ruimte voor Contact valt kunnen een subsidieaanvraag indienen. MOVISIE, FORUM Instituut voor multiculturele ontwikkeling, Sardes en Oberon ondersteunen de stimuleringsregeling.

De projecten zijn gericht op duurzaamheid. Gedurende het traject is dit begrip verder ingevuld. Welke betekenis of vorm heeft het in een bepaald traject?

Uiteindelijk kan men drie vormen van duurzaamheid onderscheiden

1. Het effect op de profijtgroep.
2. De ervaringen zijn verankerd in de structuur van de organisatie.
3. De ervaring/methode is uit te rollen naar andere organisaties.

Het is raadzaam om de ondersteuning te focussen rondom de doelstelling van de regeling; om de organisaties en projecten scherp te houden en de kennis en ervaring die je eruit wilt halen ook op de agenda blijft staan. Het verplichten van aanwezigheid is hierbij een goed middel om de betrokken projectleiders om tafel te krijgen.

- *Youth in Action en Xplore:*

Youth in Action financiert (internationale) jongerenprojecten met als doel: het stimuleren van jongerenparticipatie en actief burgerschap, intercultureel- en niet formeel leren, Europa dichterbij jongeren brengen. Het programma is bedoeld voor jongeren tussen de 13 en 30 jaar.

Uitgangspunten:

- Jongeren moeten in alle fases van het project een aantoonbare actieve rol hebben;
- Projecten moeten optimale mogelijkheden bieden voor niet-formeel leren;
- Bij de jongereninitiatieven moet het initiatief en uitvoering geheel bij de jongeren liggen;
- Projecten die de meer kwetsbare jongeren betrekken hebben prioriteit.

Xplore is gericht op versterking draagvlak ontwikkelingssamenwerking dmv stages en uitwisselingen. Voor jongeren tussen de 12 en 30 jaar. Jongeren gaan voor een periode van twee weken tot 8 maanden individueel of in groepsverband naar een ontwikkelingsland in het kader van een stage (in feite vrijwilligerswerk, gaat vaak buiten school/opleiding om) of een uitwisseling. Na afloop organiseren de jongeren activiteiten om hun ervaringen door te geven. Iedere jongeren moet minimaal 150 personen direct bereiken.

Uitgangspunten:

- Jongeren moeten bij alle fasen van het project aantoonbaar actief betrokken zijn;
- Het programma streeft naar betrokkenheid 'nieuwe organisaties' (die nog niet bij Ontwikkelingssamenwerking betrokken zijn);
- Prioriteit hebben de jongeren met maximaal MBO opleiding.

Lessons learned

1. Ieder project is uniek

Het profiel van aanvragende organisaties is divers, variërend van landelijke organisaties (Scouting, Livingstone, Nationale Jeugdraad), gemeenten, scholen, jeugd- en jongerenwerk, lokale/regionale (vrijwilligers) organisaties. De professionaliteit van de organisaties is ook divers. Beide programma's zijn gestart met een ondersteuningspakket. In de loop van de uitvoering is die ondersteuning uitgebreid, omdat bleek dat er een belangrijke kwaliteitsslag mee te halen viel. Het NJi biedt een breed ondersteuning pakket aan. Beide programma's hebben een ruim trainingsbudget (Youth in Action € 175.000 op jaarbasis, Xplore € 125.000):

2. Trainingen voor organisaties/ uitvoerders

- Voorbereidende trainingen (1 tot 3 dagdelen, voor organisaties die een aanvraag willen indienen) (beperkte eigen bijdrage voor uitvoerders);
- Specifieke trainingen gericht op het opzetten en uitvoeren van een project binnen een specifieke actielijn van Youth in Action in Nederland of internationaal (beperkte eigen bijdrage uitvoerders);
- Trainingen voor begeleiders van groepen op het gebied van projectmanagement, veiligheid en monitoring (kan in aanvraag meegenomen worden).

3. Ondersteuning op maat

- coaching tijdens de uitvoering van het project (wordt in aanvraag meegenomen (Xplore) of vanuit trainingsbudget programma gefinancierd (Youth in Action));
- Aanvragers mogen hun aanvraag twee weken voor deadline indienen om daar feedback op te krijgen (Youth in Action).

4. Ondersteuning Jongeren

- Alle organisaties moeten in hun aanvraag aangeven hoe ze de jongeren gaan begeleiden;
- Training: Alle buitenlandse jongeren die in Nederland vrijwilligerswerk komen doen doorlopen een verplicht trainingsprogramma (on arrival en midterm training). Alle Nederlandse deelnemers hebben voor vertrek een trainingsdag. De trainingen zijn gericht op: het bereiken van je leerdoelen, aanpassing aan de organisatie en omgeving, uitwisseling van ervaring;
- Binnen Xplore worden thematische trainingen aangeboden gericht meer kennis/inzicht op ontwikkelingssamenwerking en voorbereiding op de draagvlakversterkende activiteiten na afloop van de stage. (wordt in aanvraag meegenomen).

5. Bijeenkomsten

- Evaluatie bijeenkomsten (1 tot 2 dagdelen, na afloop van het project, gericht op de successen en lessons learned) (gratis voor uitvoerders);
- Netwerkbijeenkomsten (gericht op uitwisseling ervaring en kennis);
- Uitgebreid ondersteuningsmateriaal: websites www.youthinaction.nl www.xplore.nl, handboeken over opzetten projecten in het kader van deze programma's, logboek voor jongeren die deelnemen, t-kits over ontwikkeling verschillende onderdelen van het programma.

6. Schep duidelijke subsidiekaders.

Met name grote landelijke organisaties zijn er bekwaam in om datgene wat ze nu al uitvoeren, in een het subsidiekader schrijven in de vorm van een nieuw jasje. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld CMO's. Bij bepaalde doelgroepen is het daarom van extra belang om duidelijke resultaatsafspraken te maken en die te monitoren. Daarnaast is de creativiteit van organisaties groot. Dat is aan de ene kant juist wat nodig is voor het inbrengen van innovatieve ideeën, aan de andere kant kan het problemen opleveren.

Zonder een duidelijk kader kan het programma alle kanten opgaan. Ook kan er onduidelijkheid ontstaan tijdens de selectieprocedure; zonder duidelijk kader kost het veel moeite om uit te leggen waarom het ene project wel en het andere project niet wordt toegelaten. Met slechts 1 of 2 deadlines zijn er veel bezwaarschriften te verwachten.

7. Goed contact met de uiteindelijke doelgroep (jongeren – ouders – buurtbewoners- lokale uitvoerders) is belangrijk! Dit is een bron van veel feedback over wat wel en niet werkt. Via monitoring, evaluatie en ondersteuning tijdens de uitvoering van het project zijn er veel directe contacten met de doelgroep mogelijk.

8. Het NJi werkt met duidelijke aanvraag formats waar organisaties vrij gedetailleerd moeten invullen wat hun plannen zijn. Dat riep bij aanvang soms gemopper op. Tijdens evaluaties kwam echter naar voren dat veel organisaties het juist prettig vonden: het dwong ze om over alle aspecten van hun project goed na te denken, het uit te werken, afspraken daarover te maken met partnerorganisaties. Dat kwam het uiteindelijke resultaat ten goede. Ook is daarmee goed in te schatten op welke onderdelen een organisatie mogelijk extra ondersteuning nodig heeft.

9. Beide programma's worden erg beoordeeld (door opdrachtgevers maar ook door de politiek) op de mate waarin we de wat meer kwetsbare/kansarme groepen benaderen. Dat varieert van jongeren met een handicap tot jongeren uit sociaal/economisch zwakkere milieus. Binnen die projecten bieden we extra mogelijkheden voor begeleiding van de jongeren in de vorm van de post 'buitengewone kosten', maar ook in de zin van specifieke trainingen over het opzetten en uitvoeren van projecten met deze groepen jongeren.

10. De selectiecriteria voor het beoordelen van projecten die in aanmerking willen komen voor financiering vanuit de programma's Xplore en Youth in Action :

- Relevantie voor de doelstellingen en prioriteiten van het programma;
- Typering aanvrager (vanwege evenwichtige spreiding uit verschillende doelgroepen);
- Beschrijving doelgroep (leeftijd, opleidingsniveau, overige kenmerken);
- Thematische afbakening;
- Duur van het project/ activiteit;
- Omschrijving van soort activiteiten dat uitgevoerd moet worden (tav planning en voorbereiding/ uitvoering c.q. implementatie/ evaluatie) in relatie tot doelstelling;
- Betrokkenheid van de deelnemende jongeren bij opzetten en uitvoeren van het project;
- Formulering van uit te voeren activiteiten in termen van resultaten, effecten en tijdspad;
- Beschrijving van wijze van continuering/ inbedding van de projecten na afloop van de regeling & verspreidingen toepassing resultaten;
- Inbreng van en afspraken met de partnerorganisaties;
- Mate van bijdrage aan doelen van subsidieprogramma;
- Mate van cofinanciering/ financiële draagkracht;
- Mate van innovatie (bv. met betrekking tot soort doelgroep; inhoudelijke uitwerking; gebruik van nieuwe communicatiemiddelen; opzet; participatie van de doelgroep);
- Tijdigheid & volledigheid van de aanvraag.

11. Kwaliteitsborging: de activiteiten die in het kader van deze projecten worden ondernomen om de kwaliteit van de gesubsidieerde projecten te bewaken en borgen :

- Concrete afbakening van het soort projecten/kosten dat wel/ niet voor financiering in aanmerking komt;
- Beschrijven wijze van selectieprocedure van projecten incl. geschiktheid, uitsluiting, selectie- en toekenningcriteria & klachtenprocedure;
- Begeleiden van organisaties tijdens aanvraagprocedure;
- Deskundigheidsbevordering van de deelnemende projecten tav opzetten en uitvoeren (realisatie) van de projecten;
- Kennisoverdracht over subsidiemogelijkheden & (voorbeeld) projecten;
- Ondersteuning bij de evaluatie van het project;
- Vaststellen van de beoogde resultaten van het bredere project en bijbehorende (gekwantificeerde) indicatoren.

4 . Good practices

In de maanden februari en maart 2009 is door MOVISIE en NJi (afdelingen Internationaal, Educatie & Opvang, Kenniscentrum/databank) een quick scan uitgevoerd naar lopende en gerealiseerde projecten die zouden kunnen passen binnen het subsidieprogramma *Vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin 2009 – 2011*. Deze inventarisatie, die niet de pretentie heeft om uitputtend te zijn maar wel als illustratief gezien kan worden, heeft geleid tot een zogenaamde long list. Deze long list is opgenomen als bijlage B.

4.1 Voor en door

In de stukken wordt continu gebruik gemaakt van de termen *vrijwillige inzet voor en door jongeren en gezinnen*. Om begripsverwarring te voorkomen lichten we hier de verschillende projecten toe.

- *Vrijwillige inzet Voor Jongeren (VJ)*

In het project zetten vrijwilligers zich in voor jongeren. Het gaat hier om praktijkvoorbeelden van vrijwillige inzet ten behoeve van jongeren. Jongeren zijn hier eindgebruiker/profijtgroep. De projecten richten zich vaak op het ondersteunen van jongeren via mentor of maatjesprojecten.

- *Vrijwillige inzet Door Jongeren (DJ)*

In dit project zijn jongeren actief als vrijwilliger.

- *Vrijwillige inzet Door Jongeren Voor Jongeren (DJVJ)*

Het gaat hier om projecten waar jongeren zich als vrijwilliger inzetten voor anderen jongeren.

- *Vrijwillige inzet Voor Gezinnen (VG)*

Gezinnen vormen de profijtgroep van de projecten. Anderen zetten zich in ten behoeve van gezinnen waardoor:

- Ouders in hun opvoedingstaak worden ontzien;
- Ouders worden ondersteund bij het ontwikkelen van vaardigheden op het gebied van opvoeden en het runnen van een huishouden;
- Wordt voorzien in de behoefte van ouders aan onderlinge steun.

- *Vrijwillige inzet Door Gezinnen (DG)*

In deze projecten zijn gezinnen actief als vrijwilliger. Zij zetten zich in voor de samenleving, buurt of wijk. De nadruk ligt op sociale en/of maatschappelijke betrokkenheid.

- *Vrijwillige inzet Voor en door Gezinnen (DGVG)*

(Delen van) gezinnen zetten zich in voor andere ouders. Er is vooral sprake van vormen van 'opvoedondersteuning'.

Hoewel de tweedeling 'voor en door' behulpzaam lijkt bij het definiëren van het doel van de diverse vormen van inzet, ligt dit in de praktijk niet altijd zo eenduidig. Ook tijdens 'maatschappelijk vrijwilligerswerk' als het gezamenlijk opknappen van het buurtpark met straatgenoten, kunnen ouders en jongeren in hun gedrag een voorbeeldrol naar elkaar toe vervullen, ontstaan gesprekken waarin (opvoed)ervaringen worden uitgewisseld en worden contacten gelegd die op een later moment als ondersteunend kunnen worden gewaardeerd.

Toch is er een onderscheid te maken tussen beide vormen, namelijk als het gaat over de intentie van de inzet.

Bij vrijwillige inzet voor jongeren of gezinnen is het bieden van hulp en steun bij het opgroeien en opvoeden, het primaire doel van de inzet. De vrijwilliger zet zich in met de intentie om hulpvragen van de jongere of de ouder te voorkomen, of om erop in te springen. Voorbeelden zijn het ondersteunen bij het maken van keuzes, ouders in de opvoedtaak ontlasten en/of bij te staan in de sociale context van het gezin.

Bij vrijwillige inzet door jongeren of gezinnen ligt het primaire doel op het uitvoeren van diverse taken en activiteiten in tal van sectoren. Een van de effecten hiervan kan zijn dat sociale verbanden versterken. De vrijwilliger ontmoet hierbij weliswaar anderen, maar zet zich niet primair in vanuit die ontmoetingsintentie. De 'door'-taakstelling, met name bij participatie bij voorzieningen, kan onderscheiden worden in: meeleven, meehelpen, meedenken en meebeslissen. Dat geeft ruimte om breder te denken over de betrokkenheid van vrijwillige inzet door gezinnen bij maatschappelijke voorzieningen: betrokkenheid bij beleid, organisatie, programmering, uitvoering, voorwaardenscheppende en ondersteunende taken. Dit soort betrokkenheid doet een breed en soms zelfs specialistisch appèl op persoonlijke competentie van mensen (een belangrijke factor bij bereidheid tot vrijwilligerswerk), en vraagt om een heldere afbakening van vrijwillige en professionele inzet en verantwoordelijkheid.

4.2 Motivatie voor de keuze van de projectvoorbeelden

Op grond van de long list die is samengesteld van projecten voor en door jongeren en voor en door gezinnen is een selectie gemaakt, de zogenaamde short list. De keuze voor de projecten op de short list is tot stand gekomen op basis van een of meer van de volgende criteria:

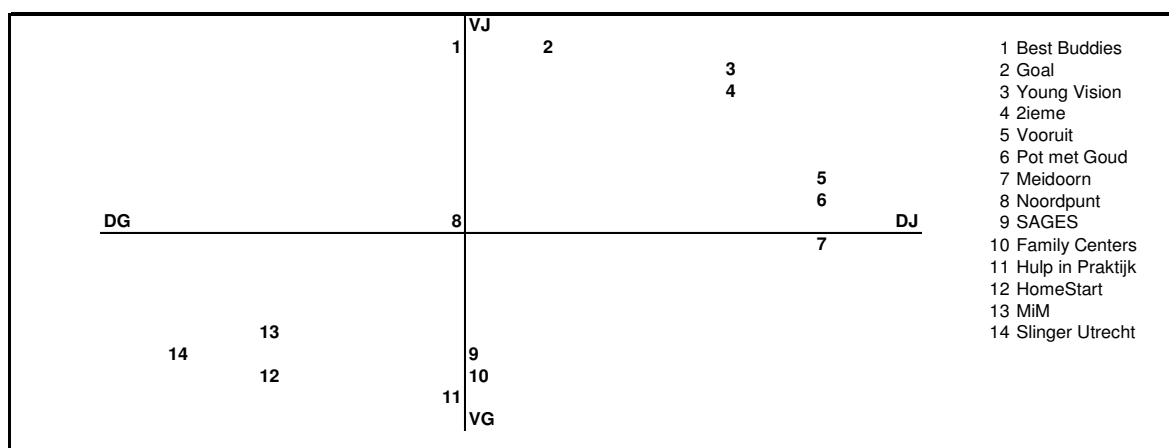
- Draagt het project bij aan prestatievelde 1 (Leefbaarheid en sociale samenhang), 2 (Preventieve ondersteuning jeugd) en/of 4 (mantelzorg en vrijwillige inzet) van de Wmo?
- Draagt het project bij tot versterking van sociale verbanden?
- Heeft het project positieve neveneffecten, zoals de toeleiding naar onderwijs, werk of inburgering?
- Is het project vernieuwend?
- Is het project een duidelijk voorbeeld voor een grotere groep projecten?
- Worden er 'innovatieve' doelgroepen bereikt?
- Is er sprake van het bieden van sociale steun voor/door jongeren en/of voor/door gezinnen?
- Is er voldoende informatie over het projectverloop en de gerealiseerde doelen beschikbaar?
- Verdient het project om verder verspreid te worden?
- Wordt in het project samengewerkt met professionals uit de sectoren zorg en welzijn?
- Wordt in het project samengewerkt met de gemeente?
- Is er een evenwichtige verdeling tussen het aantal projecten voor/door jongeren (VJ/DJ) en voor/door gezinnen (VG/DG)?
- Zitten er in de projecten aanknopingspunten met betrekking tot het werven en behouden van vrijwilligers (kwaliteit van organisatie, methodiek en begeleiding)?

Dit heeft de volgende lijst met good practices opgeleverd:

1. Best Buddies Nederland
2. Radar Amsterdam. Goal, voor jongeren die willen scoren.
3. Young Vision. Speaking dreams.
4. Veld 42. Deuziem Sport.
5. Vooruit, Studenten voor Samenleving
6. Pot met Goud op Zuid
7. Meidoorn, Junior-Senior
8. Stichting De Noordpunt

9. SAGES; The older people as mentors programme (Nieuw Zeeland)
10. Family Centres, Dad and child groups (Finland)
11. Hulp in Praktijk
12. Home-Start Nederland
13. Moeders informeren Moeders (MIM)
14. De Slinger, 3 generatie centrum

De indeling van de projecten over het 'voor en door spectrum' is te zien in onderstaande figuur.

De projecten van de shortlist naar doelgroep

Hieronder staat per project aangegeven waarom het in de shortlist van good practices terecht is gekomen. De beschrijvingen van de projecten zelf zijn toegevoegd in de bijlage.

1. *Best Buddies Nederland (VJ)*

Dit is een voorbeeld van de talloze mentorprojecten voor de doelgroep jongeren. Interessant is de gekozen werkwijze; met lokale buddieclubs en de doelgroep; jongeren met een lichte verstandelijke beperking.

2. *Radar Amsterdam. Goal, voor jongeren die willen scoren. (VJ)*

Dit project is als voorbeeld gekozen van talloze mentorprojecten vanwege de omvang en de lange looptijd. De gemeente is actief betrokken bij de subsidiering en het monitoren van de resultaten van dit project. 50 maatschappelijke organisaties actief in de uitvoering waardoor een heel groot bereik ontstaat. Aandachtspunt daarbij is dat de kwaliteit daarvoor kan variëren.

3. *Young Vision. Speaking dreams (VJDJ)*

Met het project 'Speaking Dreams' wordt getracht jongeren de kans geven hun dromen en ideeën over hun wijk, woonplaats, regio of land publiekelijk te maken en voor te leggen aan politici en beleidsmakers. Zo kunnen jongeren direct invloed uitoefenen op (lokaal) jeugdbeleid en dus bijdragen aan het verbeteren van hun pedagogische sociale omgeving (de 'village'). Daarom is dit project opgenomen in de short list.

4. *Veld42. Deuziem Sport. (VJDJ)*

Werkloze jongeren kregen in het kader van dit project de mogelijkheid om in een oude sporthal sportactiviteiten te organiseren. Daarbij was het de bedoeling dat ze vooral andere risicojongeren zouden bereiken en hen een dagbesteding of vrijetijdsbesteding zouden bieden. Het mes sneed daarbij aan verschillende kanten. De werkloze jongeren hadden een verantwoordelijkheid en voorbeeldfunctie, de hangjongeren hadden een vrijetijdsbesteding en werden door peers ondersteund terug naar school of werk.

Tevens werd het veiligheidsgevoel in wijken verbeterd. Omdat dit project dus een goed voorbeeld is van het creëren van een inwin situatie voor alle betrokkenen is dit project opgenomen in de short list. Daarnaast blijkt uit dit project hoe de inzet van vrijwilligers (als organisatoren van activiteiten voor andere jongeren) er toe kan bijdragen dat het beroep op professionals wordt verminderd of aangevuld.

5. *Vooruit, Studenten voor Samenleving. (DJ)*

Dit voorbeeld is gekozen omdat het een vernieuwend voorbeeld is voor het stimuleren van vrijwillige inzet van jongeren (studenten). Door creatieve samenwerkingsverbanden tussen Universiteit en Woningcorporatie ontstaan nieuwe verbindingen in de wijk die een bijdrage leveren aan de sociale samenhang. Door gratis woning voor studenten te koppelen aan vrijwillige inzet in de wijk worden doelgroepen die anders niet met elkaar in contact komen verbonden. Nieuwe methode voor het werven van jongeren voor wijkactiviteiten.

6. *Pot met Goud op Zuid (VJ)*

Het project is ingebed in een samenwerkingsverband tussen gemeente, scholen, maatschappelijke en vrijwilligersorganisaties waarbinnen de activiteiten plaatsvinden. Pot met Goud op Zuid werkt middels een beloningssysteem dat gekoppeld is aan de inzet van jongeren, zij ontvangen gouden munten. De middenstand wordt betrokken doordat zij beloningen beschikbaar stellen waarvoor jongeren deze munten weer kunnen 'verzilveren'. Pot met Goud op Zuid is een vernieuwend project, waarin goede combinaties worden gevonden met MBO en HBO opleidingen in de werving en begeleiding van jongeren. De projectorganisatie wordt ook deels met stagiaires vanuit INHOLLAND vormgegeven.

7. *Meidoorn, Junior-senior (DJ)*

Uiteindelijk doel van dit project is dat ouderen en kinderen via dit project een doorlopend sociaal contact opbouwen en ouderen helpen met bijvoorbeeld klusjes of boodschappen doen. Het kabinet wil graag dat het gewoon wordt om 'uit vrije wil' weer iets voor elkaar te doen en dit project kan daar dus toe bijdragen. Dit project is verder een mooi voorbeeld van hoe de inzet van vrijwilligers er toe kan bijdragen dat het beroep op het professionele circuit – in dit geval door ouderen- wordt verminderd of aangevuld. Tot slot kan dit project ook bijdragen tot contact tussen verschillende etnische groepen, omdat hier voornamelijk autochtone ouderen en allochtone kinderen aan mee doen.

8. *Stichting de Noordpunt. (VGVJ)*

Het voorbeeld Stichting de Noordpunt laat zien hoe ook in de sportsector in een wijk of buurt gewerkt wordt aan leefbaarheid en sociale samenhang. Verder is dit een interessant project om dat het een samenwerkingsverband is tussen meerdere verenigingen en basisscholen maar ook maatschappelijke instellingen zoals kinderopvang en naschoolse opvang.

9. *SAGES; the Older People As Mentors programme (Nieuw Zeeland) (VG)*

De nadruk die in dit project uit Nieuw Zeeland wordt gelegd op het aanleren van vaardigheden op het gebied van opvoeden in combinatie met meer huishoudelijke vaardigheden komt niet vaak voor. Dit is een van de redenen om dit project te selecteren dat zo kan bijdragen aan het verminderen of aanvullen van het beroep op professionals. Een andere reden is dit project onderdeel is van het gezins- en het ouderenbeleid in Nieuw Zeeland. Om de door haar gestelde doelen op het gebied van gezins- en ouderenbeleid voor de periode 2008-2011 te bereiken, zet dit ministerie ondermeer in op het helpen van gezinnen met het participeren in hun gemeenschap, respectievelijk op het aanmoedigen van participatie door ouderen. De overheid contracteert voor de uitvoering van dit beleid NGO's die SAGES willen aanbieden

10. *Family Centres, Dad and child groups (Finland) (VG)*

Engels onderzoek wijst uit dat er in Engeland weinig vrijwilligersinzet is ten behoeve van vaders en allochtonen. Deze groepen worden dus niet bereikt in hun behoefte aan sociale steun. Omdat de dad and child groups in Finland wel goed ingaat op deze behoefte is dit project opgenomen in de short list.

Daarnaast maken deze dad and child groups onderdeel uit van een breder beleid. Deze groepen worden aangeboden binnen zogenaamde Family Centres, de Finse variant op de CJG. Eind 2004 begon de Finse regering met het Family project 2005-2007 met het uitrollen van Family Centres in het gehele land. In Nederland zijn geen projecten met de inzet van 'opvoedingssteun voor vaders' bekend. Wel zetten organisaties zich soms specifiek in om vader en kind(eren) gezamenlijk een activiteit uit te laten voeren (bv Circus Elleboog Amsterdam), om de onderlinge band te versterken. Gezien de steeds prominentere aanspraak op vaders als medeopvoeder, kan een groeiende behoefte bij vaders aan informatie c.q. steun ook in Nederland ontstaan.

11. *Hulp in Praktijk (VG)*

Stichting Hulp in Praktijk (HiP) is een voorbeeld van een organisatie die inzet op het verbinden van vrijwillige inzet van burgers met concrete hulpvragen uit de buurt. HiP speelt met deze aanpak in op behoefte van vrijwilligers aan korte, tijdelijke klussen. Met de gekozen werkwijze weet HiP het potentieel aan vrijwillige inzet dat aanwezig is in een gemeente goed aan te boren en in te zetten voor de concrete hulpvragen vanuit de wijk/buurt/lokale samenleving. HiP weet zich goed te positioneren in de 'schakel' van dienstverlening in wijken en buurten en doet dit in afstemming en vaak in samenwerking met de bestaande hulpverlenende instanties.

12. *HomeStart Nederland (VGDG)*

Homestart voorziet in de concrete behoefte aan steun voor gezinnen met jonge kinderen (< 6 jaar). De inzet heeft een hoge mate van kwaliteit en biedt garanties voor een langdurende inzet. Home-Start kan bijdragen aan een sfeer van voor ouders, door ouders in het CJG. Homestart heeft een stevige landelijke infrastructuur (samenwerkingsverband van 40 organisatie in de jeugdgezondheidszorg en jeugdwelzijn in ruim 77 gemeenten). Voordeel van HomeStart is een methodiek die variatie in uitvoerende organisaties mogelijk maakt; past in iedere wijk c.q. gemeente. Er zijn positieve uitkomsten uit effectonderzoek.

13. *Moeders informeren moeders (MIM) (VGDG)*

De keuze voor MIM is op grond van het hoog bereik onder allochtone ouders, zowel onder de deelnemers als onder de vrijwilligers (Den Haag 60%). Als methodiek heeft het inmiddels een langjarige ervaring met internationale erkenning (Ierland, UK, België). MIM is wijkgebonden en maakt gebruik van wat er al is. De vrijwilliger heeft als taak om ervaring uit te wisselen, mensen op gang te helpen en wegwijs te maken. Dit vergroot en versterkt het samenleven in de direct leefomgeving. Er zijn inmiddels ook positief neveneffecten geconstateerd, zoals toeleiding naar onderwijs, werk en inburgering. Door groepen met eenzelfde vraag onderling te verbinden ontstaan contacten die zichzelf in stand kunnen houden.

14. *De Slinger, 3 generatie centrum (VGDG)*

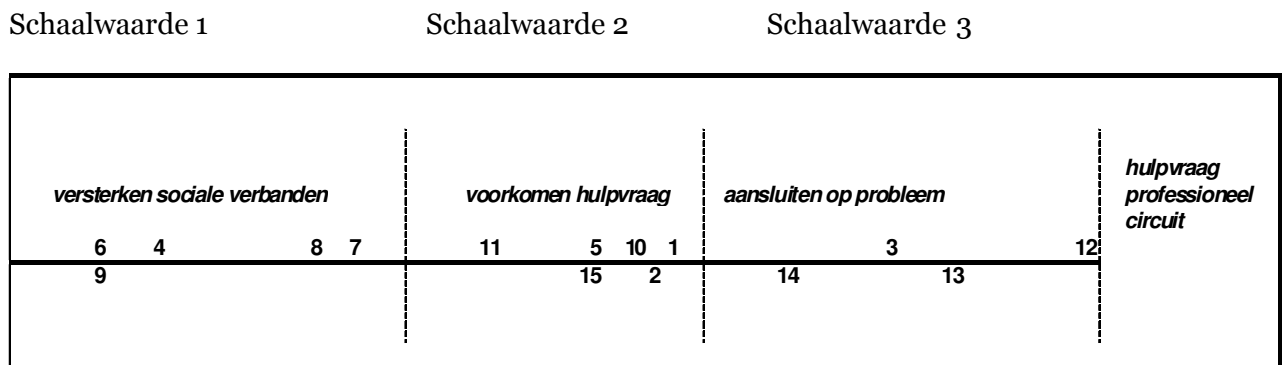
Dit project is een voorbeeld van een van de 47 moeder en vadercentra in Nederland. Wat dit voorbeeld interessant maakt is de brede aanpak, waarbij maatschappelijke instellingen maar ook Maatschappelijk Betrokken Ondernemen initiatieven betrokken worden bij het centrum. Daarnaast wordt vanuit cursussen in het centrum gewerkt aan sociale cohesie en verbinding in de wijk.

4.3 Schaalwaarde van de geselecteerde good practices

Zoals in hoofdstuk 1 al uitvoerig is toegelicht, hebben wij de vijftien projecten op een schaalverdeling gepositioneerd. In die schaalverdeling verschuift het effect van vrijwillige inzet van het algemene ‘versterken van sociale verbanden’ (schaalwaarde 1), via inzet om ‘een hulpvraag te voorkomen’ (schaalwaarde 2), naar het specifieke ‘voorkomen van specifieke problemen’ (schaalwaarde 3).

Hoe hoger de schaalwaarde van een activiteit, des te meer begeleiding van de vrijwilligers noodzakelijk is om die activiteit uit te voeren. Hoe hoger de schaalwaarde, hoe professioneler de vrijwilligersorganisatie moet werken. Naarmate de schaalwaarde stijgt, doen vrijwilligers steeds meer werkzaamheden en activiteiten die als aanvullend op het professionele circuit kunnen worden gezien. Naarmate de schaalwaarde stijgt, moeten vrijwilligersorganisaties dan ook steeds meer samenwerken met professionals om de werkzaamheden onderling af te stemmen en ten opzichte van elkaar zuiver te houden.

In onderstaand model hebben we de 15 geselecteerde good practices gepositioneerd ‘op schaalwaarde’. Dit leidt tot de volgende verdeling:

Conclusies uit dit overzicht:

- Projecten voor gezinnen richten zich voornamelijk op het voorkomen van problemen. Projecten als HomeStart, Moeders informeren Moeders en een organisatie als Hulp in Praktijk ondersteunen ouders bij opvoedingsproblemen ter voorkoming van problemen waarbij professionele hulpverlening noodzakelijk is (schaalwaarde 3). De projecten/ organisaties zetten allemaal in op een goede begeleiding van hun vrijwilligers.
- Er zijn geen bekende vrijwilligersprojecten door gezinnen, gericht op sociale verbanden. In deze verkenning zijn geen concrete projecten gevonden waarbij vrijwilligerswerk voor en door gezinnen ingezet wordt ter versterking van sociale verbanden (schaalwaarde 1). Vrijwilligersorganisaties geven mondeling aan dat zij zich ook richten op gezinnen, maar veel van de projecten voor gezinnen (doel: opvoedingsondersteuning) zetten zich specifiek in op het voorkomen van problemen (schaalwaarde 2). In Nederland zijn, in vergelijking met het buitenland, maar weinig voorbeelden van vrijwilligerswerk voor/door gezinnen die zich richten op het versterken van sociale verbanden.
- Projecten voor en door jongeren hebben breed bereik. Projecten van vrijwilligerswerk door/vor jongeren zijn wel op alle drie de schaalwaardes terug te vinden.

De projecten, ingezet vanuit de drie genoemde doelstellingen, worden door talloze partijen en organisaties geïnitieerd, variërend van ondersteuners tot vrijwilligersorganisaties, maatschappelijke organisaties, woningcorporaties, universiteiten en initiatieven vanuit Maatschappelijk Betrokken Ondernemen.

- Mentorprojecten voor jongeren in talloze variaties.
Er zijn talloze projecten voor jongeren die specifiek inzetten op het voorkomen van problemen bij jongeren (schaalwaarde 2 en 3). Best Buddy en Goal zijn slechts twee voorbeelden van de vele mentorprojecten die specifiek inzetten op het voorkomen van uitval van jongeren. In deze projecten worden heel veel verschillende doelgroepen; allochtone jongeren, jonge mantelzorgers, jongeren met een beperking, jongeren zonder diploma's, jongeren in specifieke achterstandswijken etc. gekoppeld worden aan mentoren/coaches.

Bronnenlijst Verkenning Vrijwillige inzet voor en door jeugd en gezin

Literatuur

- Avric, B. en Bunnik, G. (2008) *Veldverkenning "Kracht van Sport"*. MOVISIE, Utrecht
- Arum, S van, Uyterlinde, M en Sprinkhuizen, A. (2009) *Sociale samenhang: buurtgebonden bewonersbetrokkenheid & overbruggende contacten. Een verkenning*. MOVISIE, Utrecht.
- Asscher, J.J., J.M.A. Hermanns & M. Dekovic (2006) *De invloed van Home-Start op het welzijn en opvoedingsgedrag van ouders van peuters*. In: Tijdschrift voor orthopedagogiek, 45, 213-228.
- Bakker, J et al. (2006) *Evaluatie stimuleringssubsidieprogramma vrijwilligerswerk voor en door jeugd*. Twynstra en Gudde in opdracht van het Ministerie van VWS, Amersfoort.
- Bekkers, R., Hooghe, M., & Stolle, D. (2005) *Lange termijneffecten van jeugdparticipatie. Persistente effecten van deelname aan jeugdverenigingen in Nederland en de Verenigde Staten*, In: Völker, B (red) 2005. *Burgers in de buurt. Samenleven in school, wijk en vereniging*. Amsterdam University Press, Amsterdam. P. 129-152
- Berg, M. van den (2007) *Leven en overleven met steun. De sociale ondersteuning van Marokkaanse eerstegeneratievrouwen*. Migrantstudies, 3, 2007, 158-179.
- Boss, E. (2007) *Jongeren, vrijwillige inzet en de Wet maatschappelijke ondersteuning. Werken aan een perspectief*. Doctoraalscriptie voor de Universiteit van Humanistiek, Utrecht.
- Boss, E. (2006) *Vrijwillige inzet van jongeren. Voorbeelden uit de Nederlandse praktijk*. NIZW, Utrecht.
- Bregman, M. & A. Kalma (1997) *Gedeelde smart is halve smart? De rol van geïnstitutionaliseerde sociale steun bij gevoelens van depressie bij jonge moeders*. In: Gedrag & Gezondheid 1997-25, nr. 6.
- Bunge, F. e.a. (2007) *De invloed van Boekenbas op de spraak-taalontwikkeling van 0-4-jarigen*. In: Tijdschrift voor Jeugdgezondheidszorg, jrg. 39, juni 2007, p. 51-56.
- Coryon, J. & D. Clay, (2008) *Voluntary and community sector services. Their rol in supporting parent and families*, DCSF.
- Dijk, M. van e.a. (2008). *Centra voor jeugd en gezin. De lessen uit vier Europese landen*. JeugdenCo, Kennis 04 2008, p. 39-47.
- Elchardus, M., Huyse, L. en Hooghe, M. (2001) *Het maatschappelijk middenveld in Vlaanderen. Een onderzoek naar de sociale constructie van democratisch burgerschap*. VUBPress, Brussel.
- Engbersen, R. et al. (2008) *Tussen zelfsturing en paternalisme. Inhoud geven aan empowerment in achterstandswijken*. MOVISIE, Utrecht.
- Gasseling, Y. (2008) *Centrum voor Jeugd en Gezin: de relatie tussen competentiegevoelens van ouders, sociale steun en het inschakelen van professionele hulpverleners*. Materthesis, Universiteit Utrecht. (download <http://www.igitur.nl>)
- Gill, Z. (2005) *Family Volunteering*. University of Adelaide, Adelaide.

Groof, S. de & Siongers, J. (1999) *Schoolse en niet-schoolse participatie bij jongeren. Het profiel en de houdingen van participerende jongeren*. In: Tijdschrift voor sociologie, volume 20, nr. 3-4 (ook gepubliceerd in Hooghe, M (red) *Vrijwillige verenigingen en sociaal kapitaal*. Leuven, Acco, p. 255-286

Hanrahan-Cahuzak, M. (2002) *Mum to Mum: an evaluation of a community based health promotion program for first-time mothers in the Netherlands*. Proefschrift. Universiteit van Wageningen, Wageningen.

Hooghe, M. (1999) *Participatie en de vorming van sociaal kapitaal. Een exploratie van het causaal verband tussen participatie en maatschappelijke houdingen*. Sociologische gids: maandblad voor sociologie en sociaal onderzoek. Uitgeverij Boom, Meppel. Vol. 46, afl 6, p. 494-520

Hoop, P. (1986) *Onderlinge opvoedingsondersteuning. Eindrapport van het 'Spel- en Opvoedwinkelpoject' van de Stichting Spel- en Opvoedingsvoorlichting'*. Stichting S&O, Den Haag.

Kimpe, Chris de, e.a (2008). *Kinderopvang met sociale functie. Een plaats waar kinderen, ouders, medewerkers en buurt elkaar ontmoeten*. VBJK, Gent.

Kooijman, B. (2009) *Is ouderparticipatie nog wel van deze tijd?* In: tijdschrift J/M, februari 2009, p. 54-57.

Korbin, J. (1995) *Social networks and family violence in cross-cultural perspective*. In: Melton, G. 1995, *The individual, the family and social good*. Nebraska Press.

Korbin, J. (2001) *Context and meaning in neighborhood studies of children and families*. In: Booth A. & A. Crouter 2001, *Community effects on children, adolescents and families*. Lawrence Erlbaum Associates.

Mak, J. et al (2005) *Jeugdparticipatie, wat levert het op? Onderzoek naar het ontwikkelen van indicatoren voor effectmeting van jeugdparticipatiebeleid*. Verwey Jonker, Utrecht

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2008) *Voor elkaar. Beleidsbrief Mantelzorg en Vrijwilligerswerk 2008-2011*. Ministerie van VWS, Den Haag.

Nicolasen, L. (2009) *Niks voor Niks*. Uit: Volkskrant 14-03-09, p. 33.

Oudenampsen, D. et al. (2006) *Samenwerking vrijwilligers en beroepskrachten bij maatschappelijke ondersteuning*. Verwey-Jonker/NIZW, Utrecht

Putnam, R.D. (2000) *Bowling Alone. 'The collapse and revival of American Community.'* Simon & Schuster Paperbacks, New York.

Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2008) *Versterking voor gezinnen. Versterken van de village. Preadvies over gezinnen en hun sociale omgeving*. RMO, Den Haag

Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (2008) *Verkenning Participatie. Arbeid, vrijwillige inzet en mantelzorg in perspectief (werkdocument 16)*. RMO, Den Haag.

Raad voor Volksgezondheid en Zorg (2008) *Zorg in familieverband. Preadvies over zorgrelaties tussen generaties*. RVZ, Den Haag

SCP (2007). *Toekomstverkenning vrijwillige inzet 2015*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.

SCP (2009). *Vrijwilligerswerk in meervoud*. Civil Society 5. Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag. Verschijnt mei.2009

Thiel, E. van (2004). *Pendelaars tussen vraag en aanbod: focus op de functie van intermediair*. Forum, Utrecht.

Thompson, R. A. & Ontai, L. (2000). *Striving to do well what comes naturally: social support, developmental psychopathology and social policy*. Development and Psychopathology, 12, 657-675.

Uyterlinde, M. Neeffjes, K. en Engbersen, R. (2007) *Welzijn versterkt burgerschap*. MOVISIE, Utrecht

Van Cromburgge, H. & Vandemeulebroecke, L. (2002) *Oudervormig door gesprek. Invals-
hoeken voor opvoedingsondersteuning in sociale netwerken*. In: L. Vandemeulebroecke e.a. *Gezinspedagogiek Deel II: Opvoedingsondersteuning*. (p. 71-94). Garant, Leuven/Apeldoorn.

Veldboer, L. Engbersen, R. Duyvendak, JW en Uyterlinde, M. (2008) *Helpt de middenklasse? Op zoek naar het middenklasse-effect in gemengde wijken*. Nicis Instituut, Den Haag.

Verwey-Jonker Instituut (2005) *Jeugdparticipatiebeleid: wat levert het op?* Utrecht

Wijnen-Lunenburg, P. en F. van Beek, B. Bijl, .. [et al.] (2008) *De familie aan zet : de uitkomsten van Eigen Kracht-conferenties' in de jeugdbescherming met betrekking tot veiligheid, sociale cohesie en regie / Duivendracht*; Voorhout : PIResearch; WESP Jeugdzorg, 2008.

Websites

www.adviesorgaan-rmo.nl

www.dcsf.gov.uk/research

www.jmouders.nl/school

www.jeugdinterventies.nl

www.eco3.nl

www.forum.nl/paoo/

<http://www.minvws.nl/dossiers/wmo/default.asp>

<http://www.jeugdengazin.nl/>

<http://casat.unr.edu/bestpractices/view.php?program=57>

<http://www.parentlineplus.org.uk/>

<http://www.parentshelpingparents.org/>

<https://www.kcsl.org/PDFs/phl.pdf>

Bijlagen

Bijlage A: Deelnemersoverzicht veldconsultatie 10 en 12 maart 2009

Organisatie	Voornaam	Achternaam
CNV jongeren	Pieter	Derks
CNV Jongeren	Ingrid	de Jong
De Jonge Slinger	Kristel	Logghe
Erfgoed Nederland	Florielle	Ruepert
Gidsnetwerk	Stan	Uyland
Heartjump	Nynke	Dijkstra
Het Nederlandse Rode Kruis	Frederike	de Graaf
HGJB	Gert	Kardol
Humanitas	Loes	Meijer
Humanitas/Fonds Verstandelijke Gehandicapten	Marian	Geling
IHSAN	Hassan	Yar
Jeugdorganisatie Protestantse Kerken Nederland	Robert	Mazier
KNGU	Margo	Cornelissen
KNGU	Emil	Buys
KNHS	Irene	Wannet
Koninklijke Nederlandse Korfbalverbond	Jan Tonny	Visser
Landelijk Bureau Jong Nederland	Katrien	Ammerlaan
Mezzo	Marloes	Hooimeijer
NAJK	Auke Age	de Jong
Nationale Jeugdraad	Scarlett	Braat
Nederlandse Culturele Sportbond	Fred	Peters
NISB	Peter	Barendse
NivonJong	Majlis	Schweitzer
NUSO	M.	Plemp
NUSO Speelruimte Nederland	Rolf	Oosterbaan
Plattelandsjongeren.nl	Marco	van Westerlaak
Scouting	Fedde	Boersma
Sportservice Noord-Holland	Annelijn	de Ligt
Stichting Cosmicus	M.	Cerit
Stichting Gered Gereedschap	Marleen	van Duijnhoven
Stichting Hulp in de Praktijk	Richard	Jorna
Stichting Kico	Nina	Schmitz
Stichting Landschapsbeheer Nederland	Mirjam	Koedoot
Thuis Op Straat	Marianne	Martens
Thuis Op Straat	Robin	Schreutelkamp
Vereniging Nederlandse Poppodia en -Festivals	Ingrid	den Heijer
YMCA	Valentijn	Hijink
YMCA Bureau Zuid West	Lianne	Speelman
YMCA Nederland	Cees	Bremmer
YMCA Nederland	Pieter	Schoe
Youth for Christ	Remco	Oosterhof

Bijlage B: Long List Vrijwilligersprojecten Quick scan

code	organisatie	naam project	sector	bereik
DJ	Youth for Christ	Werkvakanties voor jongeren Opleiden kader om jeugdgerichtheid verenigingen te vergroten	leefbaarheid	lokaal/landelijk
DJ	KNHS	Vrijwilligerswerk is voor winners	sport	lokaal/landelijk
DJ	Landschapsbeheer Nederland	Bevorderen van vrijwilligerswerk door moslim jongeren	natuur	lokaal/landelijk
DJ	IHSAN	Geweldig Talent	leefbaarheid	lokaal/landelijk
DJ	Nederlandse Jeugdraad	Informele zorgkansen voor jongeren	zorg	lokaal/landelijk
DJ	MEZZO	Maatschappelijke stage in de sport	sport	lokaal/landelijk
DJ	NISB	Ik ben bijzonder	sport	lokaal/landelijk
VJDJ	Fonds Verstandelijk Gehandicapten	Your turn	zorg	lokaal/landelijk
DJ	KNGU	Ultimate Volleybal Experience	sport	lokaal/landelijk
VJ	NEVOBO	Lokaal sociaal beleid; jij en jouw gemeente	sport	lokaal/landelijk
VJDJ	NAJK	Meet&Greet, jong ontmoet oud	zorg	lokaal/landelijk
DJ	Nederlandse Rode Kruis	Voor en door jeugd	sport	lokaal/landelijk
DJ	KNKV	Ken je talent!	sport	lokaal/landelijk
VJ	Sportservice.net	Nivon Jongt	sport	lokaal/landelijk
VJDJ	NIVON Jong	Re-design van belangenbehartiging	vrije tijd	lokaal/landelijk
VJDJ	WIG	Jongerenmarketing	zorg	lokaal
VJ	Prinses Marijke Wandelvereniging	Pot met Goud op Zuid	vrije tijd	lokaal
VJ	Rotterdam Zuid	Project Capabel	vrije tijd	lokaal
VJ	jong Bos en Lommer	DOC2o	leefbaarheid	lokaal
VJ	DOC2o	Home-Start Ede	leefbaarheid	lokaal/internationaal
VG	Welstede Welzijnsgroep Ede	Home-Start Alphen aan de Rijn	zorg	lokaal
VG	Home-Start Alphen aan de Rijn	Moedervaderkindcentra	zorg	lokaal
VGDG		Thuis op Straat		lokaal/landelijk
DG	TOS	Vrijwiligersdagen voor gezinnen	leefbaarheid	
DG	Staatsbosbeheer		natuur	lokaal/landelijk
VG	Stichting HiP/ Present		leefbaarheid	
	Stichting de Noordpunt		sport	lokaal
DG	KNVB	Tijd voor sport	sport	
	1001 Kracht	Opvoeden Samen Aanpakken, Den Haag		lokaal

DJ	Stichting Studenten voor Samenleving	Vooruit Amsterdam, Ruimte voor contact	leefbaarheid	lokaal
VJDJ	Steunpunt Mantelzorg Gooi en Vechtstreek	de mediamantel	zorg	regionaal
VJDJ	Steunpunt mantelzorg van de VIT			
VJDJ	Oost-Gelderland		zorg	
VJ	Fawaka	test En wat doe jij thuis?	zorg	
VJDJ	Stichting STADE	VIP & Co	zorg	lokaal
VG	Huis voor de sport Utrecht		sport	
VJ	Jongerenwerk Impuls	Jongerencentrum The Mix	cultuur	lokaal
VJ	Clup Welzijnswerk Purmerend	Maatjes clup	zorg	lokaal
DJ	ASK Community Systems	Heitje voor Karweitje	leefbaarheid	lokaal
VJ	Traject Buurtcentrum Mariaberg Maastricht	JOIN – Duimdrop - containers (in Den Haag Haagse Hopjes)	leefbaarheid	lokaal
DJ	Rotterdam	School's cool	zorg	lokaal
VJ	Stichting Welzijn Westerpark	Match Almere	zorg	lokaal
VJ	Humanitas Almere Buiten	Big Brothers Big Sisters of Rotterdam	zorg	lokaal
VJ	Big Brothers Big Sisters of Rotterdam	Ziezo	zorg	lokaal
VJ	Welsaen Zaandam	Mentorproject	zorg	lokaal
VJ	Trajekt Maastricht	You're the Future	leefbaarheid	lokaal
DJ	Stichting Integraal Welzijn Roosendaal	Interventie werk in buurt De Bennekel	leefbaarheid	lokaal
DJ	Welzijn Eindhoven	Moederkindcentrum Femke	zorg	lokaal
VG	Factor Welzijn Katwijk	Werkgroep Salaam	leefbaarheid	lokaal
DJ	Stichting Welzijn Helmond		leefbaarheid	lokaal/landelijk
VGDG	Stichting Kleurrijke Scholen	GOAL	zorg	lokaal
VJ	Radar/Gemeente Amsterdam	M2Live	cultuur	lokaal
VJDJ	Bonnefantemuseum Maastricht	Pimp your neighbourhood	leefbaarheid/cultuur	lokaal/landelijk
VJDJ	Nederlandse Jeugdraad		leefbaarheid	
VJ	Brede school Rotterdam	een ouder weekenden		landelijk/lokaal
VG	NIVON landelijk	ondersteunen van gezinnen		landelijk/lokaal
VG	Vluchtelingenwerk		leefbaarheid	lokaal
VGDG	Marokkaanse buurtvaders	tupperware parties voor moeders		lokaal
VG	Wij moeders Deventer			lokaal/landelijk
VGDG	Moeders informeren moeders	Community parents	zorg	lokaal (Australië)
VGDG	Good beginnings	Parentline	zorg	lokaal/landelijk
VG	Parentline plus	dad and child groups	zorg	lokaal (Finland)
VG	Family centre			

VG	Rode Kruis Vlaanderen	brugfigurenproject	zorg	lokaal (Vlaanderen)
VG	17 NGO's in Nieuw Zeeland	SAGES	zorg	lokaal (Nieuw Zeeland)
VG	Parents helping parents	parental stress line MELD (Mutual Enrichment through Learning and Discovery)	zorg	lokaal (Massachusetts, USA)
VGDG	Diverse organisaties		zorg	lokaal (USA)
VJDJ	Diverse organisaties	PAL® Peer Assistance Leadership Program	zorg	lokaal (USA)
VJDJ	Diverse organisaties, oa IRESCO (Institut de Recherche et des Etudes des Comportements), Bureau JeugdzorgServicebureau Opvoedondersteuning & Training van Bureau Jeugdzorg Agglomeratie Amsterdam	Entre Nous Jeunes	zorg	lokaal (Kameroen)
VG	Stichting Sociaal Cultureel Werk Nieuw-Weerdinge	Programma Aanvullende Hulp verschillende uitwisselingsprojecten en Europees Vrijwilligerswerk	zorg	lokaal (ook in Groningen & Gelderland)
VJDJ	Stichting Oe	VMBO-de-luxe	leefbaarheid	lokaal
VJDJ	Stichting Critical Mass	o.a. Denk buiten je inbox project art gallery en voorlichtingsbijeenkomsten	leefbaarheid	nationaal
VJDJ	Stichting Richter	Autonomous Volunteerism in Rotterdam	leefbaarheid	lokaal
VJDJ	Stichting Vrijwilligerwerk Rotterdam SVR	Samenwerken & actief burgerschap	leefbaarheid	lokaal
VJDJ	Stichting Timu Kota	Speaking Dreams	leefbaarheid	lokaal
VJDJ	Stichting Young Vision	Antje Drijver paviljoen	leefbaarheid	lokaal
VG	Stichting Zuilen en Vecht	building a road to respect	leefbaarheid	lokaal
VJDJ	IPA-ARGOS	Deuxiem sport	sport-leefbaarheid	lokaal
VJDJ	Veld42	JUNIOR-SENIOR	leefbaarheid	lokaal
DJ	Stichting Kinderparadijs Meidoorn	Envision youth educators	leefbaarheid	lokaal/ landelijk (UK)
VJ	Envision Zentrum Aktiver Bürger & Allgemeiner Sozialdienst	Familienpatenschaften Don Bosco Jonathan	zorg	lokaal (Duitsland)
VG	Commissie Samen/ Don Bosco Jonathan	Voorleesexpres	leefbaarheid	lokaal
VJDJ	voorleesexpress van sodaproducties			lokaal/landelijk
VJ	Kindertelefoon		zorg/preventie	landelijk
VG	Landelijk steunpunt Home-Start	Home-Start	zorg/preventie	Lokaal/landelijk

VGDG	Samenwerkingsverband MIM	MIM	zorg/preventie	Lokaal/landelijk
VJDJ	Radar advies	Coaching en mentoring		lokaal
VJ	Vip en Co	mentorproject	zorg/preventie	lokaal
VJDJ	Take2 maatjesproject			lokaal
VJ	School's cool			lokaal
VJ	Parlan	Coaching kind en jongeren	Zorg/preventie	lokaal
VGDG	PAD (Participatie & Activering Drechtsteden)	Bezoekvrouwen	leefbaarheid	lokaal
VG	St Family factory		zorg/preventie	landelijk/lokaal
VGDG	Eigen Kracht Centrale		leefbaar/preventie	landelijk/lokaal

Bijlage C: Short List good practices

1. Best Buddies Nederland
2. Radar Amsterdam. Goal, voor jongeren die willen scoren.
3. Young Vision. Speaking dreams.
4. Veld 42. Deuziem Sport.
5. Vooruit, Studenten voor Samenleving
6. Pot met Goud op Zuid
7. Junior-Senior
8. Stichting De Noordpunt
9. SAGES, The older people as mentors programme (Nieuw Zeeland)
10. Dad and child groups (Finland)
11. Hulp in Praktijk
12. Home-Start Nederland
13. Moeders informeren Moeders (MIM)
14. De Slinger, 3 generatie centrum

Bijlage D: Formats van geselecteerde good practices (short list)

Totaal projectbeschrijvingen

Totaal projectbeschrijvingen	69
1. Projectbeschrijving Best Buddies Nederland	70
2. Projectbeschrijving GOAL voor jongeren die willen scoren	74
3. Projectbeschrijving Young Vision – Speaking dreams	77
4. Projectbeschrijving Veld 42. Deuziem Sport	79
5. Projectbeschrijving Vooruit, Studenten voor Samenleving	81
6. Projectbeschrijving Pot met Goud op Zuid	83
7. Projectbeschrijving Meidoorn, Junior-Senior	85
8. Projectbeschrijving Stichting De Noordpunt.....	88
9. Projectbeschrijving SAGES; the older people as mentors programme (Nieuw Zeeland)	91
10. Projectbeschrijving Family Centres, dad and child groups (Finland).....	93
11. Projectbeschrijving Hulp in Praktijk	95
12. Projectbeschrijving Home-Start Nederland.....	98
13. Projectbeschrijving Moeders Informeren Moeders (MIM).....	101
14. Projectbeschrijving De Slinger, 3 generatie centrum	105

1. Projectbeschrijving Best Buddies Nederland

Organisatiegegevens

Best Buddies Nederland
Zernikeweg 1
3241 MG Middelharnis
0187-471237 of 06-13950939
www.bestbuddies.nl

Naam en email contactpersoon

Sigrid Claes
info@bestbuddies.nl

Opdrachtgever en/of financier

Niet bekend

Financiering

Niet bekend

Begin/einddatum project

Best Buddies is in mei 2005 gestart met één lokale club.

Korte inhoud van het project

Best Buddies Nederland koppelt jonge mensen met en zonder een verstandelijke beperking tussen de 16 en de 35 jaar aan elkaar in een één op één vriendschapsrelatie.

Zij gaan gedurende minimaal één jaar een buddy relatie met elkaar aan waarbij zij iedere week telefonisch contact hebben en twee keer in de maand samen een activiteit gaan ondernemen op sociaal gebied. (voetballen, gamen, shoppen, naar de film enz).

Best Buddies Nederland is uniek:

Best Buddies Nederland zet een lokale club Best Buddies op in samenwerking met een lokale onderwijsorganisatie en een lokale zorgaanbieder. Hierdoor ontstaat een lokale maar stabiele structuur waarin de beide doelgroepen vertegenwoordigd worden.

Door de club Best Buddies in te bedden binnen een onderwijsorganisatie komen vele voordelen naar voren: De studenten die ingezet worden als buddy hebben een specifieke opleidingsachtergrond (spw-sph- pedagogiek- social work- psychologie) en affiniteit met de doelgroep.

Binnen de onderwijsorganisatie worden deze studenten begeleid en ondersteund door zowel een programma manager van Best Buddies Nederland als door een contactdocent.

Studenten hebben een keer per maand een bijeenkomst waarbij ze hun ervaringen en vragen onder deskundige begeleiding en binnen een leeromgeving bespreken en ontwikkelen.

Doordat er ieder jaar nieuwe studenten instromen, is er sprake van een continu aanbod/ instroom van nieuwe vrijwilligers. Doordat studenten zelf de club Best Buddies draaien en vorm geven binnen hun onderwijsorganisatie levert dit een positief teamgevoel op om er een leuke en goede club van te maken.

Lokaal:

Door de club lokaal op te zetten en Buddies met elkaar te matchen die bij elkaar in de buurt wonen, maken zij gebruik van de lokale sociale voorzieningen.

Zij gaan uit in de lokale discotheek, winkelen in het winkelcentrum of gaan kijken bij een training van de lokale voetbalclub.

Op deze manier leert iemand met een verstandelijke beperking steeds meer andere mensen kennen. Zijn netwerk wordt vergroot en het verlaagt de drempel om uiteindelijk dingen zelfstandig te gaan ondernemen.

Best Buddies Nederland werkt samen met één of meerdere lokale zorgaanbieders en de MEE's. Hierdoor maakt het voor iemand met een verstandelijke beperking niet uit bij welke zorgaanbieder je je zorg inkoop, of dat je thuis woont bij je ouders.

Door de duidelijke opzet, structuur en handboeken (waarin alle taken en verantwoordelijkheden beschreven staan) is Best Buddies te kopiëren naar iedere andere plaats in Nederland zolang er een zorgorganisatie en onderwijsorganisatie aanwezig is.

De specifieke doelgroep studenten:

Best Buddies richt zich op werven van studenten als vrijwilliger. Deze zijn een moeilijk te bereiken doelgroep voor vrijwilligerswerk. Maar vanuit jonge mensen met een verstandelijke beperking vaak gevraagd wordt.

De Best Buddies vriendschappen:

- o Eén op één vriendschapsrelatie.
- o Iedere week contact (telefonisch/ per mail).
- o Een keer in de twee weken samen een activiteit ondernemen
- o Voor de duur van minimaal één jaar

De concrete doelen van het project

Best Buddies Nederland heeft als doel de sociale integratie van jonge mensen tussen de 16 en 35 jaar met een licht verstandelijke beperking te bevorderen door middel van één op één vriendschapsrelaties. Jonge mensen (studenten) tussen de 16 en 35 jaar zonder een verstandelijke beperking de mogelijkheid geven om kennis te maken met de eerste doelgroep en zich in te zetten als maatschappelijke betrokken burgers. (waarvoor van belang; beoogd resultaat).

Uitvoeringsvoorwaarden

Niet bekend.

Doelgroep

Jonge mensen tussen de 16 en 35 jaar met een licht verstandelijke beperking.

Jonge mensen (studenten) tussen de 16 en 35 jaar zonder een verstandelijke beperking.

Daarnaast heeft deelname aan Best Buddies een grotere impact op de samenleving. Buddies bezoeken elkaar thuis, hierdoor leren zij familie, broers en zusjes kennen. Door samen gebruik te maken van de lokale sociale voorzieningen komen zij in contact met buurtgenoten. Doordat Buddies actief deel uitmaken van de samenleving verandert de kijk op mensen met een verstandelijke beperking.

Deze kijk op mensen met een verstandelijke beperking nemen zij hun hele verdere leven mee en zal op deze manier stapje voor stapje de sociale integratie van mensen met een verstandelijke beperking bevorderen.

Bereik van het project

Best Buddies Nederland is een landelijke organisatie die op dit moment 15 lokale clubs heeft draaien. Wij zetten dus lokaal een club Best Buddies op met lokale onderwijs- en zorgaanbieders.

Samenwerkingspartners

Best Buddies Nederland werkt met diverse zorg- en onderwijsorganisaties samen.

Onderwijsorganisaties:

Albeda College, Alfa College, Avans College, Fontys College, Hogeschool Utrecht, RijksUniversiteit Groningen, R.O.C. Goes, Windesheim, Zadkine College.

Zorg en Welzijnsorganisaties:

Amarant, Van Boeijen, Dichterbij, 't Gors, Humanitas DMH, Diverse MEE-organisaties, OCB Stichting NOVO, Stichting de Zijlen, Zuidwester.

Daarnaast werken wij samen met diverse bedrijven.

Uitkomst / resultaat van het project

Best Buddies Nederland heeft op dit moment 15 actieve clubs draaien in Nederland waarbij per club jaarlijks gemiddeld 10 buddy paren zijn.

Iedere club is gekoppeld aan een schooljaar (begin in september) en start ieder jaar opnieuw met nieuwe studenten en Buddies en de huidige Buddies die door willen gaan met hun buddy relatie.

Ontwikkelde methodieken/ trainingen/aanpak

Best Buddies Nederland heeft handboeken voor het opzetten van een lokale club.

Handboeken voor contactdocenten en coördinatoren vrijwilligerswerk zorg en voor de student voorzitters.

Financiering van het totale project / de activiteiten

Niet bekend.

Evaluatiegegevens

Niet bekend.

Succes- en faalfactoren

Wat waren de knelpunten? Waarom?

Vrijwilligerswerk is vrijwillig maar niet vrijblijvend! Er zijn steeds duidelijkere afspraken nodig wat van wie, wanneer wordt verwacht. Om een club goed te laten draaien en succesvol te laten zijn moeten alle partijen onderwijs, zorg, cliënten, studenten, Best Buddies op één lijn zitten. Gezien de doelgroepen en de leeftijden hiervan geeft weleens wrijving.

Het verschil in onderwijsniveau geeft ook een duidelijk verschil in begeleiding en ondersteuning weer. Clubs die draaien op een MBO opleiding hebben beduidend meer begeleiding en ondersteuning nodig dan op een HBO of een Universiteit. Niet alleen vanuit Best Buddies maar ook vanuit de onderwijsorganisatie en de zorgorganisatie. Best Buddies Nederland is een groeiende organisatie van een lokaal project naar een landelijke organisatie met diverse lokale clubs verspreid over heel Nederland. Dit geeft op dit moment wel eens logistieke problemen omdat wij nog niet overal programmamanagers hebben werken.

Wat waren de sterke punten? Waarom?

Best Buddies Nederland heeft vele sterke punten en succes verhalen.

Cliënten geven aan dat hun leven daadwerkelijk veranderd is sinds deelname aan Best Buddies, zij ondernemen dingen met leeftijdsgenoten in hun buurt, gewoon, net zo als iedereen.

Studenten vertellen enthousiaste verhalen over hun contacten met de Buddies. Hun kijk op mensen met een verstandelijke beperking verandert positief. De ervaringen die zij opdoen binnen het buddy-schap, het draaien van een club Best Buddies en het organiseren van groepsactiviteiten kunnen zij meenemen binnen het competentie gericht onderwijs.

Docenten en zorgorganisaties reageren positief.

Door de opzet, de structuur en de begeleiding is Best Buddies een sterk project.

Voor meer positieve ervaringen kunt u een kijkje nemen op onze website www.bestbuddies.nl

Wijze van continuering van het project

Ja, het project is zo succesvol gebleken dat de projecten die op dit moment draaien door worden gezet op de onderwijsorganisaties. We de projecten binnen de onderwijsorganisaties op andere locaties uitbreiden en in nieuwe steden het project gaan starten.

Best Buddies Nederland heeft als doel om over 3 jaar 50 clubs Best Buddies te hebben gerealiseerd.

2. Projectbeschrijving GOAL voor jongeren die willen scoren

Organisatiegegevens:

Radar is projectleider. Er zijn ruim 50 uitvoerende instellingen

Naam en email contactpersoon: Omar Ramadan (Radar), e-mail: o.ramadan@radaradvies.nl en Marieke Megens (Radar), te-mail: m.megens@radaradvies.nl

Opdrachtgever en/of financier

Dienst Maatschappelijke Ondersteuning Gemeente Amsterdam

Financiering

2004-2005 Rijksmiddelen -Grote Stedenbeleid III (Domein Sociaal, Integratie & Veiligheid)
2006-2007 50% Rijksmiddelen -Grote Stedenbeleid III (Domein Sociaal, Integratie & Veiligheid) en
50% Middelen Europees Sociaal Fonds

Begin/einddatum project

Zoeken uitvoerende instellingen is begin 2004 gestart. Eerste mentoraten gingen mei 2004 van start.

Korte inhoud van het project

Het traject: Afhankelijk van de doelen die worden gesteld, duurt het traject 3 maanden tot een jaar. Mentor en jongere spreken elkaar 1 keer per week.

Het traject is vrijwillig, maar zeker niet vrijblijvend. Dat geldt voor zowel de jongere als voor de mentor. Bij de start van het mentoraat tekent de jongere een trajectplan waarin zijn of haar doelen staan beschreven. Daarmee wordt de intentie uitgesproken om het traject te laten slagen. Aan het eind van het mentoraat wordt samen bekeken of de beoogde doelen zijn gehaald. Dat kan verbetering van schoolprestaties of het vinden van een (bij)baan zijn, maar ook een betere relatie met ouders of meer zelfvertrouwen.

Mentor en jongere treffen elkaar elke maand tenminste drie keer. Bij elke ontmoeting zetten zij een paraaf op de presentiekaart.

De activiteiten variëren van serieuze gesprekken tot museumbezoeken, met aanvullend ruimte voor leuke dingen.

Begeleiding mentoren: Vooraf krijgen mentoren een tweedaagse training en VOG-aanvraag. Tijdens het mentoraat zijn de mentorbegeleiders van de uitvoerende instellingen vraagbaak. Mentorbegeleiders organiseren elk kwartaal intervisie voor mentoren. Jaarlijks zijn er informele bijeenkomsten voor alle mentoren.

De concrete doelen van het project

Amsterdamse jongeren die te weinig goede voorbeelden hebben 1-op-1 coachen door iemand die een positief rolmodel kan zijn. Einddoel is dat deze jongeren een betere binding met school of werk krijgen. De mentoraten gaan echter vaak over persoonlijke onderwerpen, variërend van een negatief zelfbeeld tot twijfelen tussen school en 'foute vrienden'.

Uitvoeringsvoorwaarden

Gemeente zet kader, organisaties mogen zelf invulling verzorgen.

ESF stelt veel registratie voorwaarden.

Doelgroep

Mentees: Amsterdamse jongeren van 13-23 jaar zonder startkwalificatie (diploma MBO2, HAVO of hoger).

Mentoren: Allerlei volwassen vrijwilligers die stevig in hun schoenen en positief in het leven staan. Veel hebben inmiddels coach ervaring.

Bereik van het project

In 2004-2005 was de ambitie 400 mentoraten per jaar. (Jongeren worden 1 op 1 begeleid.) Eind 2005 waren er 790 mentoraten opgezet, bijna conform ambitie dus. Op 1 maart 2006 waren het 910 mentoraten. Toen is het project ook met ESF gefinancierd en was er ruimte voor 700 mentoraten per jaar. De ESF-administratie drukte de instroom echter. Op 1 maart 2007 staat de teller op 1.310 jongeren die via Goal een coach hebben (gehad).

Samenwerkingspartners

DMO is opdrachtgever

Goal! loopt op zo'n veertig Amsterdamse scholen, welzijns- en jeugdzorginstellingen en bij de Jongerenloketten.

Uitkomst / resultaat van het project

Meer dan driekwart slaagt. Maar 22% van de matches komt onvoldoende van de grond. Met het project worden veel meiden bereikt (47%). Goal bereikt jongeren zonder startkwalificatie: 46% diploma basisschool, 26% diploma VMBO.

Met het project worden vooral allochtone jongeren bereikt: 89% één of beide ouders uit buitenland, 58% zelf in Nederland geboren. 31% is Turks, 26% Marokkaans en 15% Surinaams.

Ontwikkelde methodieken/ trainingen/aanpak

producten: Er zijn folders voor de werving van mentoren en mentees en werkplannen voor vele onderdelen (verkrijgbaar bij de projectleiding), en er is een site: www.goal.amsterdam.nl

Financiering van het totale project / de activiteiten

2004-2005 Rijksmiddelen -Grote Stedenbeleid III (Domein Sociaal, Integratie & Veiligheid)

2006-2007 50% Rijksmiddelen -Grote Stedenbeleid III (Domein Sociaal, Integratie & Veiligheid) en 50% Middelen Europees Sociaal Fonds.

Evaluatiegegevens

Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling heeft de resultaten van het project gemeten.

Nog informatie vanuit Effectieve interventies?

Succes- en faalfactoren

Europese subsidie zorgt voor heel veel administratie lasten

Doelstellingen van Goal zijn niet bij voorbaat dichtgetimmerd. Jongere en coach bepalen samen het doel.

Goal verkeert in de luxe positie dat ze een overschot aan mentoren hebben. Zij proberen deze vrijwilligers vast te houden door nieuwsbrieven, uitnodigingen voor een Nieuwjaarsborrel etc.

Mentoren worden ook getraind. Het principe is dat deze zo kort mogelijk voor de daadwerkelijke start plaats vindt. In een enkel geval "vist" de trainer er een niet geschikt bevonden mentor uit.

Tips vanuit de gemeente:

- bepaal als gemeente niet de doelen, maar laat het veld deze formuleren;
- ondersteun lokale projecten, maar stuur niet te sterk als gemeente;
- goede mentorbegeleiders zijn cruciaal.

Wijze van continuering van het project

Projectsubsidies vanuit de gemeente.

3. Projectbeschrijving Young Vision – Speaking dreams

Organisatiegegevens

Young Vision

<http://www.youngvision.nl>

Naam en email contactpersoon

Naam: Hoeshang Rahigh (Bestuursvoorzitter)

Leeftijd: 21

Functie: Voorzitter

Opleiding: VWO, WO Bedrijfskunde, Bedrijfseconomie en Fiscale Economie

Email: hoeshang@youngvision.nl

Opdrachtgever en/of financier

Niet bekend

Financiering

Totale kosten van het project zijn €17.250 euro. Hiervan komt € 6.600 bij Youth in Action vandaan en €10.650 bij de gemeente Amersfoort.

Begin/einddatum project

01/09/2007 – 01/07/2008

Korte inhoud van het project

Met het project “Speaking Dreams” wilden we jongeren de kans geven hun dromen en ideeën over hun wijk, woonplaats regio of land publiekelijk te maken door middel van een videoboodschap en deze voor te leggen aan politici en beleidsmakers. Zo kunnen jongeren direct invloed uitoefenen op (lokaal) jeugdbeleid.

De concrete doelen van het project

Jongeren participatie (stem laten horen van jongeren)

Dialogoog tussen jongeren onderling en tussen jongeren en politici/beleidsmakers)

Daarnaast stimuleren van dialoog tussen diverse jongeren onderling

Inzicht geven in de beleidsvorming op nationaal en regionaal niveau.

Uitvoeringsvoorwaarden

Niet bekend.

Doelgroep

Jongeren tussen de 12 en 24 jaar – ongeacht leeftijd, sekse, geaardheid, overtuiging en afkomst in de stad Amersfoort.

Bereik van het project

Hoofdzakelijk Amersfoort. De “zuil” heeft op 5 locaties in Amersfoort gestaan en heeft meer dan 600 berichten opgeleverd. In lokale en regionale media is aandacht besteed aan het project.

Samenwerkingspartners

Gemeente Amersfoort, subsidie van 2650 euro

Ontwerpers van de droomzuil, de website en het promotiemateriaal.

Uitkomst / resultaat van het project

600 berichten, 10% bruikbaar door verkeerde locatie van paal op eerste paar locaties. Jongeren spreken eerlijker, minder grappend wanneer ze niet in groepsverband zijn. Hoofdthema's van berichten zijn *uitgaan/feesten; sportgelegenheden en sportvoorzieningen; hang- en ontmoetingsplek; jongerenactiviteiten en omgang met elkaar.*

Ontwikkelde aanpak

Door middel van een videozuil presenteren jongeren hun dromen over Amersfoort.

Financiering van het totale project / de activiteiten

Totale kosten van het project zijn €17.250 euro. Hiervan komt € 6.600 bij Youth in Action vandaan en €10.650 bij de gemeente Amersfoort.

Evaluatiegegevens

Na afloop van het project zijn de resultaten geëvalueerd binnen de groep. Er is gesproken over alle verschillende fasen van het project en we hebben gekeken wat er in een eventueel vervolg beter kan. Het is voor jongeren moeilijk om zonder verdere sturing op een serieuze manier met de videozuil om te gaan. Wanneer de zuil in een drukke ruimte is geplaatst, zullen er weinig serieuze berichten komen. Hierbij geldt liever kwaliteit dan kwantiteit. Door input van de leerlingenraad kunnen er behoorlijk serieuze resultaten bereikt worden.

Succes- en faalfactoren

De zuil moet niet geplaatst worden in een gemeenschappelijke ruimte als een kantine of hal. Hier zullen jongeren niet serieus met het project bezig zijn omdat zij in groepsverband zijn. Dit resulteert in grote hoeveelheden filmpjes met humoristische of baldadige inslag. In een lege, stillere ruimte als een studiezaal of een overlegkamer zijn jongeren veel eerder geneigd om eerlijk en serieus te zijn.

Wijze van continuering van het project

Na afloop van de pilot van het project worden de resultaten geëvalueerd. Als uit de evaluatie naar voren komt dat het project succesvol is geweest en de doelstellingen zijn bereikt wordt het project gecontinueerd tot en met december 2008 (en eventueel langer).

Het vervolg van het project houdt in:

- Het plaatsen van de videozuil in andere scholen/jongeren centra in Amersfoort.
- Het plaatsen van de videozuil op verenigingen (sport, muziek, dans, creatief, etc.)
- (eventueel) het plaatsen van de videozuil op festivals, beurzen en winkels.
- Een of meerdere debatten in de raadszaal van de gemeente Amersfoort tussen de deelnemende jongeren en Amersfoortse politici/beleidsmakers met als thema Amersfoort 750 jaar.

In deze nieuwe ronde zal zo veel mogelijk gebruik gemaakt worden van het eigen initiatief van de jongeren van de instelling waar de zuil geplaatst wordt.

4. Projectbeschrijving Veld 42. Deuziem Sport

Organisatiegegevens

Veld 42
<http://www.veld42.nl/>
3844 RC Harderwijk

Naam en email contactpersoon

De heer K. Grovenstein
kees@veld42.nl

Opdrachtgever en/of financier

Financiering

Totale begroting 12.430 Euro. De jongeren vragen 10000 Euro aan bij het Jeugd programma. Krijgen €7479,29

Begin/einddatum project

01/09/02 - 31/08/03

Korte inhoud van het project

Jongeren hadden een oude sporthal 'de Koppel' in Amersfoort tot hun beschikking om (sport)activiteiten voor jongeren uit achterstandswijken te organiseren. Er werd een programma georganiseerd voor zo'n 50 jongeren per week, vooral jongens maar ook meiden. Het idee is dat na een aantal maanden de kernploeg de taken overdraagt aan een nieuwe kernploeg waardoor meer jongeren van de straat gehouden worden en zich verantwoordelijk voelen voor activiteiten. Jongeren deden mee aan de activiteiten, daar waar andere jongeren mee willen helpen organiseren, was dat mogelijk. Dit project is uitgevoerd in de periode 2000-2003.

De concrete doelen van het project

Werkloze jongeren verantwoordelijkheid geven

Hangjongeren een vrijetijdsbesteding geven

Jongeren zonder dagbesteding of met problemen doorverwijzen of begeleiden naar een daarvoor bestemde instantie.

Jongeren zich laten ontwikkelen op sociaal, communicatief en begeleiders vlak.

Met de uitvoering van activiteiten verwachten we dat jongeren hun eigen kwaliteiten leren ontdekken, ervaren wat ze leuk vinden en daarmee een stap kunnen maken naar een plek in de samenleving (werk, scholing, vrijwilligerswerk).

Uitvoeringsvoorwaarden

Niet bekend.

Doelgroep Project Deuziem is een lokaal initiatief dat bedacht is en uitgevoerd wordt door een groep Marokkaanse jongeren. Tot de doelgroep behoren Risicjongeren zonder dagbesteding of vrijetijdsbesteding, waarvan meer jongens dan meisjes.

Bereik van het project

50 jongeren per week.

Samenwerkingspartners

Projectparticipanten: Veld 42, Stichting Banenplan en CNV Jongeren.

Samenwerkingsorganisaties: organisaties in het welzijnswerk en de jeugdhulpverlening.

Uitkomst / resultaat van het project

Ten tijde van het project bleek dat een aantal deelnemers inmiddels is doorgestroomd naar vast werk. Enkele anderen werkten daarna als 'assistent' bij het jongerenproject.

Ontwikkelde methodieken/ trainingen/aanpak

Niet bekend.

Financiering van het totale project / de activiteiten

Totale begroting 12.430 Euro. De jongeren vragen 10000 Euro aan bij het Jeugd programma. Krijgen €7479,29.

Evaluatiegegevens

Het project Deuziem heeft de Youth Award 2003 gewonnen. De prijs voor het project geldt voor de categorie 'beste jongereninitiatief'. Er waren 150 inzendingen. Het gaat om projecten die worden uitgevoerd met geld van het Programma Jeugd van de Europese Unie.

Succes- en faalfactoren

Niet bekend.

Wijze van continuering van het project

Het idee was dat na een aantal maanden de kernploeg de taken zou overdragen aan een nieuwe kernploeg waardoor meer jongeren van de straat gehouden worden en zich verantwoordelijk voelen voor activiteiten. Op een gegeven moment is de oude sporthal 'de Koppel' gesloopt.

5. Projectbeschrijving Vooruit, Studenten voor Samenleving

Organisatiegegevens:

Vooruit

Naam en email contactpersoon:

Liora Eldar, vooruit@fsw.vu.nl

Opdrachtgever en/of financier

Initiatief VU Amsterdam en W&S Transition- en Interimmanagement (oorspronkelijk financier)

Financiering

Een gift van W&S Transition en Interimmanagement heeft het eerste jaar de opzet en de uitvoering van VoorUit mogelijk gemaakt. Sinds maart 2008 regelt de Stichting Studenten voor Samenleving de financiën. Met een benefietavond heeft de stichting een aanzienlijk bedrag binnengehaald waar het project het komende jaar mee gefinancierd kan worden. Buiten de benefietavond hebben vele andere sponsors een donatie gedaan en geven Ymere en Far West korting op de huur van de woningen.

Begin/einddatum project

01/09/2007- lopend

Korte inhoud van het project

VoorUit is een integratie initiatief van de Vrije Universiteit Amsterdam en W&S Transition- en Interimmanagement uit Amstelveen. Bij het project VoorUit kunnen studenten van de Vrije Universiteit in aanmerking komen voor gratis woonruimte in Slotervaart, Osdorp en Geuzenveld in ruil voor tien uur maatschappelijke activiteiten per week in de wijken. De studenten geven huiswerkbegeleiding, computerles, Nederlandse les en organiseren sportactiviteiten. Een ervaren projectleider en hoogleraren van de VU begeleiden studenten in hun werkzaamheden.

In het voorjaar van 2007 is het project begonnen met zestien VU-studenten van o.a. de faculteiten Sociale Wetenschappen, Geneeskunde en Psychologie en Pedagogie. Momenteel is het project uitgebreid naar drie wijken en wonen dertig studenten in sloop- en renovatiepanden in Slotervaart, Osdorp en Geuzenveld. Deze woningen zijn van de woningcorporaties Ymere en Far West.

In het eerste jaar is het project door W&S gefinancierd. In mei 2008 is de stichting Studenten voor Samenleving opgericht met als doelstelling het project voor ten minste vijf jaar voort te zetten.

De concrete doelen van het project

De doelstelling van het project is de integratie van de verschillende bevolkingsgroepen in woonwijken te bevorderen. Het project creëert een ontmoeting tussen autochtonen en allochtonen. De activiteiten zijn er op gericht om de relaties tussen autochtonen en verschillende etnische groepen duurzaam op te bouwen.

De belangrijkste beoogde effecten van het project zijn drieledig:

- Een toename van de onderlinge betrokkenheid.
- Een verbetering van de integratie tussen de in de wijken wonende Amsterdammers, allochtoon en autochtoon.
- Meer 'meeting grounds' creëren tussen allochtonen en autochtonen, in de wijken zelf en buiten (universiteit, musea, sportwedstrijden, krantenlezen, en het leven in Nederland beter leren kennen).

Uitvoeringsvoorwaarden

Niet bekend.

Doelgroep

Studenten en (allochtone) bewoners van de wijk. Nu in Geuzeveld, Osdorp en Slotervaart.

Bereik van het project

Zie uitkomst/resultaat.

Samenwerkingspartners

W&S Transition en Interimmanagement (financierde het initiatief)

Vrije Universiteit, Faculteit der Sociale Wetenschappen (werving van studenten)

Far West/Ymere (woningcorporaties, organiseren de woningen)

Uitkomst / resultaat van het project

Het project draait sinds het voorjaar van 2007 met succes in de Amsterdamse wijken Slotervaart en Osdorp. In het studiejaar 2007-2008 deden zestien VU-studenten mee aan het project. Zij zetten huiswerkklasjes en sport- en spelactiviteiten in de buurten op en richtten ruimtes in waar de activiteiten kunnen plaatsvinden. Het plan is om in het studiejaar 2008-2009 dit aantal tot dertig studenten te verhogen. Ook de wijk Geuzenveld zal dan bij het project betrokken worden.

In totaal zijn zo'n 250 allochtone kinderen en volwassenen in de wijken Osdorp en Slotervaart bereikt met het vrijwilligerswerk van VU-studenten.

Ontwikkelde methodieken/ trainingen/aanpak

Niet bekend.

Financiering van het totale project / de activiteiten

Een gift van W&S Transition en Interimmanagement heeft het eerste jaar de opzet en de uitvoering van VoorUit mogelijk gemaakt. Sinds maart 2008 regelt de Stichting Studenten voor Samenleving de financiën. Met een benefietavond heeft de stichting een aanzienlijk bedrag binnengehaald waar het project het komende jaar mee gefinancierd kan worden. Buiten de benefietavond hebben vele andere sponsors een donatie gedaan en geven Ymere en Far West korting op de huur van de woningen.

Evaluatiegegevens

Niet bekend.

Succes- en faalfactoren

Door het project komen de studenten waarvan de meeste autochtoon zijn, in contact met wijkbewoners met een allochtone achtergrond. Hierdoor is sprake van integratie in twee richtingen.

De studenten zijn geen outsiders die in een andere buurt wonen en alleen naar de wijk komen om projecten op te zetten, maar ze wonen er ook echt. Dit blijken de buurtbewoners erg te waarderen.

Voor veel bewoners in de wijken in Nieuw-West is de universiteit erg ver weg. Door het contact met de studenten leren ze over de voordelen en de mogelijkheden van universitair onderwijs.

Wijze van continuering van het project

De financiering van het project wordt momenteel door sponsors en bijdrage van de Woningcorporaties gerealiseerd.

6. Projectbeschrijving Pot met Goud op Zuid

Organisatiegegevens

Naam en email contactpersoon

Drs. S. de Witte, s.de.witte@potmetgoudopzuid.nl

Opdrachtgever en/of financier

Gemeente Rotterdam is financier

Financiering

Niet bekend

Begin/einddatum project

Start: 1 januari 2005, lopend project

Korte inhoud van het project

Stichting Pot met Goud op Zuid is opgericht door vijftien onderwijsorganisaties in Rotterdam-Zuid. Zij hebben het doel om leerlingen en studenten te interesseren voor het verrichten van maatschappelijk activiteiten en vrijwilligerswerk. Op deze manier worden zij meer betrokken bij de samenleving. De gedachte achter het project is dat jongeren, als burgers van de toekomst, moeten worden aangesproken op hun positieve energie, hun creativiteit en hun positieve daadkracht. De manier die daarvoor gekozen is, heeft als belangrijkste kenmerken dat het leuk is om te doen en dat het ook iets oplevert. De maatschappelijk nuttige activiteiten worden door jongeren zelf georganiseerd of worden gevonden in het bestaande vrijwilligerswerk of bij professionele maatschappelijke organisaties en bedrijven. Voor deelname aan deze activiteiten ontvangen de jongeren een beloning in de vorm van waarderingpunten op een spaarrekening. Deze punten, gouden munten genoemd, kunnen worden ingewisseld voor toegangskaartjes voor sportwedstrijden, attracties of andere evenementen. Ook kunnen zij als betaling dienen voor bijvoorbeeld de contributie voor sportclubs.

De concrete doelen van het project

Jongeren vanuit hun eigen idee en motivatie stimuleren om zich maatschappelijk in te zetten. Pot met Goud is een metafoor: De jongeren zijn de pot, het goud is de positieve energie, die uit de jongeren gehaald kan worden en ingezet wordt voor de maatschappij.

Uitvoeringsvoorwaarden

Gemeente Rotterdam is hoofdfinancier.

Doelgroep

Pot met Goud is bedoeld voor jongeren van 10 tot 25 jaar.

Bereik van het project

Lokaal.

Samenwerkingspartners

Het bestuur van de stichting Pot met Goud op Zuid wordt gevormd door 15 personen namens de volgende onderwijsorganisaties:

Christelijke Scholengemeenschap Calvinj;

Stichting voor Protestants-Christelijk Basis- en Orthopedagogisch Onderwijs te Rotterdam-Zuid;

Hogeschool INHOLLAND; Zuiderpark College Rotterdam; EBVO De Passie; Hogeschool Rotterdam;

Albeda College; Stichting LMC Voortgezet Onderwijs;

Scheepvaart en Transport College; Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam; Stichting Regionaal Op-

leidingscentrum voor Educatie en Beroepsonderwijs Rotterdam; Stichting voor Christelijk Voortgezet

Onderwijs op Reformatorische Grondslag De Wartburg; Erasmus Universiteit Rotterdam; Islamitische

Scholen Gemeenschap Ibn Ghaldoun.

Het projectbureau van Pot met Goud legt verantwoording af aan dit bestuur.

Daarnaast wordt samengewerkt met CVD Stap, Thuis op Straat, de speeltuinvereniging en diverse andere maatschappelijke organisaties in Rotterdam-Zuid.

Uitkomst / resultaat van het project

In het afgelopen jaar hebben zich ongeveer 1300 jongeren ingezet in een activiteit. Per jaar worden ongeveer 100 activiteiten georganiseerd.

Ontwikkelde methodieken/ trainingen/aanpak

Niet van toepassing.

Financiering van het totale project / de activiteiten

Niet bekend.

Evaluatiegegevens

In de stichting van het project zitten de 15 scholen, waarbij de initiatiefneemster nog steeds voorzitter is. Er wordt momenteel gewerkt aan een meer uniforme manier van werken met registratie en formulieren. Resultaten van het project zijn tot nu toe nog niet onderzocht, dit moet door de aangepaste registratie beter mogelijk worden. Het initiatief wordt breed gedragen, ook vanuit de gemeente. Zeker nu Pot met Goud ook pilot wordt in de ontwikkeling van de Maatschappelijke stage.

Er zijn drie vaste krachten en een heel aantal stagiaires. Pot met Goud streeft ernaar met stagiaires te werken die een jaar blijven. Dit zijn de 3^e jaars. Er wordt ook wel gewerkt met 2^e jaars, alleen dan is er een wisseling rond de kerst en in de zomer. Dit betekent dat de activiteiten dan op een lager pitje staan, omdat mensen afbouwen en weer ingewerkt moeten worden.

Op dit moment wordt er gewerkt aan verbeteringen, om de kennisoverdracht zo goed mogelijk te doen. Hiervoor wordt dan ook meer vanuit de vaste medewerkers op de activiteiten ingezet.

Succes- en faalfactoren

Een succesfactor van dit project is het werken met stagiaires, omdat dit ook jongeren zijn, die dicht bij de doelgroep staan. Jongeren voelen zich anders aangesproken als dit door een leeftijdsgenoot gebeurt. Jongeren krijgen echt het gevoel dat hun inzet gewaardeerd wordt.

Knelpunt is daarbij de wisseling van de stagiaires, omdat de activiteiten op dat moment deels stil komen te liggen. Vanwege de af en opbouw periode die hiermee gepaard gaat. De vaste medewerkers moeten dit meer gaan opvangen.

Wijze van continuering van het project

Meer aandacht voor continuïteit, in opvangen wisseling van stagiaires. Verder door deelname aan pilot Maatschappelijke stage duidelijke financiële middelen.

7. Projectbeschrijving Meidoorn, Junior-Senior

Organisatiegegevens

Stichting kinderparadijs Meidoorn

Naam en email contactpersoon

Stichting Kinderparadijs Meidoorn, Rotterdam

Haika Nanninga

T 010-4678070

haika@kinderparadijs.net

Opdrachtgever en/of financier

Niet bekend

Financiering

Stimuleringsregeling Ruimte voor Contact - 2007 / OranjefondsFinanciering E 183.891,-

Begin/einddatum project

31-12-2006- 30-11-2009

Korte inhoud van het project

Door integratie veranderen wijken ingrijpend. Er leven steeds meer verschillende culturen samen. Om de oudere bewoners te blijven betrekken bij de wijk worden door Stichting Kinderparadijs Meidoorn activiteiten georganiseerd, waarbij allochtone kinderen en autochtone ouderen kennis maken met elkaar.

In een periode van tien weken kunnen twee groepen kinderen één keer per week, op woensdag en op zaterdag, deelnemen aan het project. Twaalf kinderen gaan tien weken lang samen met een groepje opa's en oma's leuke dingen doen! Samen kletsen, een appeltaartje bakken, liedjes zingen, spelletjes spelen, een mooi kunstwerk maken, kortom gezellig samen zijn.

Het project bestaat uit drie fasen:

1. Kennismaking. Groepen kinderen uit Rotterdam-Noord nodigen ouderen uit de buurt uit op een locatie van het Kinderparadijs of op de basisschool in de buurt. De kinderen koken een maaltijd, maken uitstapjes, of brengen een dag door met oud-Hollandse spelletjes.
2. Uitwisseling. Kinderen en ouderen nemen gezamenlijk deel aan kunstzinnige, educatieve en culturele activiteiten, wisselen informatie uit over het heden en het verleden.
3. Samenwerking. Kinderen en ouderen werken samen aan een creatief product, zoals een kunstwerk of een videoreportage. De producten worden gezamenlijk gepresenteerd op een manifestatie.

De concrete doelen van het project

Het doel van het project Junior-Senior is het *bevorderen* van contacten tussen kinderen en ouderen in Rotterdam-Noord. Uiteindelijk doel is dat ouderen en kinderen via dit project een doorlopend sociaal contact opbouwen en ouderen helpen met bijvoorbeeld klusjes of boodschappen doen.

Uitvoeringsvoorwaarden

niet bekend.

Doelgroep

Doelgroepen van het project zijn autochtone ouderen en allochtone jongeren die wonen in Rotterdam Noord. Aan een project kunnen maximaal twaalf kinderen deelnemen en vijf ouderen. De leeftijd van de jongeren ligt tussen de 4 en 12 jaar. In de praktijk blijkt dat de leeftijd ligt tussen de 7 en 12 jaar en dat de meeste jongeren van Marokkaanse afkomst zijn.

Bereik van het project

Aan het project nemen in het eerste jaar (2007) 100 kinderen en 50 ouderen deel. Dit groeit naar 300 kinderen en 150 ouderen in 2009.

De kinderen die het Kinderparadijs bezoeken, zijn tussen de 4 en 12 jaar. In totaal zijn er 150 leden, maar gemiddeld zijn er 4622 deelnemers aan reguliere activiteiten per jaar.

Samenwerkingspartners

In het kader van Junior Senior wordt ondermeer samengewerkt met ouderenorganisaties en bejaardentehuizen. In de tweede fase van het project gericht op uitwisseling wordt samengewerkt met de wijkbibliotheek, AntenneTV en Museumwoning.

Uitkomst / resultaat van het project

Zie evaluatie.

Ontwikkelde methodieken/ trainingen/aanpak

Niet bekend.

Financiering van het totale project / de activiteiten

Stimuleringsregeling Ruimte voor Contact - 2007 / OranjefondsFinanciering E 183.891,-

Evaluatiegegevens

In de periode april – juli (2007) heeft de eerste serie van tien bijeenkomsten al gedraaid.

Men is positief over deze bijeenkomsten op basis van de resultaten. De ouderen komen bijvoorbeeld terug om weer mee te doen aan het project. Dat is een belangrijk gegeven, want het is allemaal vrijwillig. Marieke Blankenstijn, die het project binnen de Meidoorn uitvoert, ziet ook dat de ouderen 'loskomen': er ontstaat vertrouwen. Zodanig zelfs dat de kinderen ook in de woningen van de ouderen op bezoek zijn geweest. In de loop van het project ontstaat een voortdurend contact van kinderen bij ouderen, in een soort opa – oma verhouding. Hopelijk blijven de ouderen en de kinderen contact met elkaar houden na het project. In feite gaat het hier om een dubbele integratie-opgave. Er zijn twee afstanden te over bruggen: namelijk tussen oude en jong, maar ook tussen allochtoon en autochtoon.

Het blijkt dat als de junioren en senioren die aan het project hebben deelgenomen elkaar de volgende keer zien op straat, ze elkaar groeten. Maar er zijn ook zaken die minder makkelijk gaan. De senioren in het bejaardentehuis zijn minder mobiel en dat is soms lastig. Sommige ouderen zijn ook hulpbehoevend. Men zoekt daarom ook naar andere ouderen om de contacten te laten variëren.

Maar ook onder de kinderen is het niet altijd koek en ei. In deze wijk wonen verschillende etnische groepen en die hebben vooroordelen over elkaar; soms zijn ze ronduit racistisch tegen elkaar.

Succes- en faalfactoren

De directrice van de Meidoorn Haika geeft aan dat er voor de integratie van de verschillende groepen een kader ontbreekt. Er was jaren geleden geen begeleiding toen mensen met verschillende achtergronden bij elkaar gingen wonen. Door de inburgering neemt de druk wel toe en zijn er mensen die het zelf raar vinden dat sommigen pas op hun 55e Nederlands moeten leren. De wijk heeft nog onvoldoende samenhang. Er is ook veel armoede, mensen zijn werkeloos en hebben weinig toekomst perspectief.

Dat gaat soms gepaard met onmacht en agressie in de wijk. Er is veel woede bij de mensen. Ook de kinderen moeten overleven.

Tips voor anderen die een dergelijk avontuur willen beginnen:

Veel praten: het belangrijkste is dat je het contact niet uit de weg gaat, dat er een dialoog ontstaat; veel leuke dingen doen: zoek naar een gemeenschappelijke activiteit; ga de confrontatie niet uit de weg; zorg voor een veilig klimaat; ga op bezoek bij de ouders, leg huisbezoeken af. Kortom: maak ruimte voor contact!

Wijze van continuering van het project

Niet bekend.

8. Projectbeschrijving Stichting De Noordpunt

Organisatiegegevens:

Stichting De Noordpunt

Naam en email contactpersoon: Susanne Schiphorst (verenigingsmanager),

verenigingsmanager@vanbasten-sportpark.nl

Opdrachtgever en/of financier:

Gemeente Utrecht

Financiering:

Om het complex te realiseren is door de aangesloten clubs de stichting Noordpunt opgericht. Deze stichting is eigenaar van het gebouw en van het grootste deel van de sportvelden. Alleen de voetbalvelden zijn eigendom van de gemeente. Het stichtingsbestuur bestaat uit afgevaardigden van de clubs. Iedere club draagt per sporter jaarlijks € 30 af aan de stichting waarmee de exploitatie op basis van vrijwilligerswerk rond is. Het stichtingsbestuur wil echter een stap verder zetten en een professionele clubmanager in dienst nemen. Om die te kunnen betalen, probeert het bestuur nieuwe gebruikers te werven. Zo zijn er contacten gelegd met een bridgeclub. Het plan is om in de komende jaren te groeien van in totaal 600 bij de clubs aangesloten leden naar 1000.

Het sportpark is verder zodanig van kwaliteit en allure dat er goede kansen zijn voor sponsoring door bedrijven.

Begin/einddatum project:

1995/2005

Korte inhoud van het project

Alle sportverenigingen kampten met bloedarmoede omdat iedere club afzonderlijk net te weinig geld had voor goede faciliteiten die aantrekkelijk zijn voor nieuwe aanwas van spelers. In 1995 hebben de clubs de handen ineengeslagen om met de gemeente op de noordpunt een modern sportcomplex te realiseren. Sindsdien zijn plannen gemaakt en uitgevoerd voor een multifunctioneel complex bestemd voor onder andere voetbal, korfbal, tennis, jeu de boules, een openbare speelvoorziening voor basketbal en voetbal, kinderopvang en naschoolse opvang.

Voorbeeld van een complexe projectmatige aanpak waarbij vanuit verschillende sportorganisaties initiatieven zijn gecombineerd tot een bundeling van functies en taken op het terrein van sport en maatschappelijke ondersteuning. Zij moesten in het jaar 2004 hun oude sportpark verlaten i.v.m. het grootschalige woonproject Leidsche Rijn.

De concrete doelen van het project

Deze stichting had als doel om een al veel langer levend plan te realiseren: een sportpark in Utrecht-West. En bepaald niet zonder succes. Met hulp van de gemeente, maar vooral ook door de inzet van vele vrijwilligers, is het prachtige Marco van Basten Sportpark gebouwd waar naast de zes betrokken verenigingen ook kinderdagopvang, naschoolse opvang en welzijnswerk hun plek hebben gevonden. Voornaamste eindresultaat van de realisatie van het nieuwe sportpark: sport in, voor en door de wijk.

Uitvoeringsvoorwaarden

Niet bekend.

Doelgroep

Op het Sportpark Marco van Basten zijn sinds januari 2005 zes sportverenigingen gehuisvest, te weten: PVC-voetbal, PVC-tennis, UFO (frisbee), en SKV (korfbal), SDV (darts) en SJV (Jeu de Boules). Tevens bevindt zich in het gebouw kinderdagopvang en naschoolse opvang, voor kinderen in de leeftijden van 0-4 en 4-12.

Bereik van het project

De gedachte is dat na de verhuizing de ledenaantallen van de verschillende verenigingen toe zullen nemen zodat het sportpark uiteindelijk zo'n 1000 leden herbergt.

Inmiddels is het ledenaantal van de zes verenigingen verdubbeld ten opzichte van vóór de verhuizing (bij sommige verenigingen zijn zelfs wachtlijsten). Onder deze nieuwe leden bevinden zich relatief veel allochtonen.

Bij de tennisvereniging doet een dertigtal allochtone meisjes en hun ouders mee aan activiteiten (waarvan een deel lid is geworden) en bij de voetbalvereniging lopen momenteel meer dan tachtig allochtone jongens rond.

Samenwerkingspartners

Stichting De Noordpunt is samenwerkingsverbanden aangegaan met de acht basisscholen uit de buurt: er worden daar sportdagen georganiseerd, en sommige van de takken van sporten die op het sportpark te vinden zijn, worden op de basisscholen aangeboden tijdens de gymnastieklessen. Per tak van sport worden vervolgens jaarlijks scholenkampioenschappen gehouden. Ook op een andere manier werkt Stichting de Noordpunt samen met het onderwijs. Zo worden stagiaires van het plaatselijke ROC ingezet om ervaring op te doen bij de verenigingen en de kinderopvang, maar ook om trainingen te geven aan de nieuwe jeugdteams die bijvoorbeeld bij het korfbal zijn opgericht. Door samenwerking met de wijkwelzijnsorganisatie en het wijkbureau worden 'lastige' groepen jongeren op een positieve manier aangepakt: ze kunnen met begeleiders naar het sportpark.

Het sportpark wordt aangestuurd door Stichting de Noordpunt. In het stichtingsbestuur hebben alle voorzitters van de zes betrokken verenigingen zitting. Sinds 1 januari 2006 is er een verenigingsmanager op het sportpark aan het werk gegaan om het stichtingsbestuur te ondersteunen en om de contacten met de kinderopvang, de buurt en het onderwijs te onderhouden.

Uitkomst / resultaat van het project

De zes sportverenigingen die samen de Stichting de Noordpunt vormen, zijn onder meer vereerd met het predicaat Sportbestuur van het jaar 2006 voor hun indrukwekkende doorzettingsvermogen. Ze plukken nu de vruchten voor een beleid dat feitelijk jaren geleden is ingezet. De sportverenigingen zijn ten eerste weer springlevend en groeien als kool. Maar ook de wijk waarin het sportpark ligt, profiteert mee. Er zijn hoge verwachtingen t.a.v. mogelijke positieve effecten op bijvoorbeeld de nabijgelegen probleemwijk Ondiep.

Ook de combinatie van meerdere sporten in één complex werpt z'n vruchten af. Er zijn weliswaar cultuurverschillen tussen voetballers, tennissers, frisbeeërs en jeu-de-boulers, maar die zijn overbrugbaar, zo blijkt. Nu al is te zien dat voetballers tijdens de zomerstop tennislessen nemen. Moeders die anders alleen hun zonen naar voetbal brengen, gaan nu zelf tennissen. Leden van de clubs maken kennis met andere sporten en het is de bedoeling om éénmaal per jaar een gezamenlijke sportdag te organiseren. Nu heeft nog iedere vereniging z'n eigen clubblad, maar de verwachting is, dat binnenkort één betere en goedkopere sportkrant kan verschijnen. Ook het feit dat het sportcomplex in bestaand stedelijk gebied ligt, werpt z'n vruchten af. Pal naast het sportpark staat een appartementencomplex en de bewoners waarderen het zicht op de voortdurende activiteit op de velden.

Ontwikkelde methodieken/ trainingen/aanpak

Niet bekend.

Financiering van het totale project / de activiteiten

Om het complex te realiseren is door de aangesloten clubs de stichting Noordpunt opgericht. Deze stichting is eigenaar van het gebouw en van het grootste deel van de sportvelden. Alleen de voetbalvelden zijn eigendom van de gemeente. Het stichtingsbestuur bestaat uit afgevaardigden van de clubs. Iedere club draagt per sporter jaarlijks € 30 af aan de stichting waarmee de exploitatie op basis van vrijwilligerswerk rond is. Het stichtingsbestuur wil echter een stap verder zetten en een professionele clubmanager in dienst nemen. Om die te kunnen betalen, probeert het bestuur nieuwe gebruikers te werven. Zo zijn er contacten gelegd met een bridgeclub. Het plan is om in de komende jaren te groeien van in totaal 600 bij de clubs aangesloten leden naar 1000.

Het sportpark is verder zodanig van kwaliteit en allure dat er goede kansen zijn voor sponsoring door bedrijven.

Evaluatiegegevens

Niet bekend.

Succes- en faalfactoren

De project laat zien dat wanneer sportverenigingen kunnen beschikken over goede voorzieningen in de buurt, zij aantrekkelijk zijn voor nieuwe aanwas. Sportaccommodaties kunnen daarmee goed dienen als aanjager van stedelijke kwaliteit. Om dergelijke voorzieningen te realiseren (of te behouden) in gebieden waar de druk op de ruimte groot is, is intensief ruimtegebruik een vereiste. Dat kan door meerdere gebruikersgroepen bij elkaar te brengen.

Door sport te combineren met recreatie en maatschappelijke functies als kinderopvang en naschoolse opvang kan een complex gedurende meerdere uren van de dag worden gebruikt. Door kunstgras is intensieve bespeling van sportvelden mogelijk. Samenwerking tussen meerdere gebruikersgroepen en sportverenigingen biedt ook andere voordelen. Het maakt een hogere kwaliteit van gezamenlijke voorzieningen en professioneel beheer haalbaar. Ook bevordert het de kennismaking met andere takken van sport. Door deze opzet is het mogelijk sportparken te laten fungeren als ontmoetingsplaats in de buurt en daarmee de sociale structuur in een wijk te versterken.

Wijze van continuering van het project

Niet bekend.

9. Projectbeschrijving SAGES; the older people as mentors programme (Nieuw Zeeland)

Organisatiegegevens

Circa 15 NGO's in Nieuw Zeeland

Naam en email contactpersoon

Yvonne Carol, yvonne.carroll001@msd.govt.nz

Opdrachtgever en/of financier

Het Family and Community Services (FACS). Dit is een onderdeel van het Ministry of social development.

Financiering

In de periode 2004-2007 is circa 750.000 euro beschikbaar gesteld.
Voor de periode 2008-2011 is dit niet bekend.

Begin/einddatum project

2004-2011

Korte inhoud van het project

SAGES – the older people as mentors is een programma waar getrainde ouderen werken als 'home and life skills' mentoren voor gezinnen in hun gemeenschap. Door de individuele ondersteuning van deze mentoren kunnen gezinnen huishoudelijke vaardigheden en hun vaardigheden op het gebied van opvoeden, koken en budgetteren ontwikkelen.

SAGES vrijwilligers ontmoeten gezinnen 2-3 uur per week voor zolang als een gezin daar behoefte aan heeft. Naar verwachting is dat maximaal 12 maanden.

De uitvoering van SAGES project wordt vanaf 2004 gefinancierd door *Family and Community Services*. Dit is een onderdeel van het *Ministry of social development*. Om de door haar gestelde doelen op het gebied van gezins- en ouderenbeleid voor de periode 2008-2011 te bereiken, zet dit ministerie ondermeer in op het helpen van gezinnen met het participeren in hun gemeenschap, respectievelijk op het aanmoedigen van participatie door ouderen. De overheid contracteert voor de uitvoering van dit beleid organisaties die SAGES willen aanbieden.

De concrete doelen van het project

Het ondersteunen en empoweren van deelnemende gezinnen met kennis, vaardigheden en vertrouwen om gemakkelijk voor hun gezin te kunnen zorgen en om sociale relaties met hun gemeenschap te verbeteren.

Uitvoeringsvoorwaarden

Mentoren zijn ouderen met levenservaring die beschikken over praktische huishoudelijke vaardigheden, zoals koken en budgetteren. Alle ouderen die een SAGES mentor willen worden moeten:

- een aanmeldingsformulier invullen en kopie van hun strafblad inleveren;
- een eerste sollicitatiegesprek voeren;
- een training volgen;
- een tweede sollicitatiegesprek voeren.

Doelgroep

Elk gezin dat denkt baat te hebben van deelname aan SAGES.

Bereik van het project

De verwachting was dat in 2008 2000 gezinnen aan SAGES zouden deelnemen.

Samenwerkingspartners

Niet bekend.

Uitkomst / resultaat van het project

(realisatie in relatie tot b. beoogde doelen en d. beoogde doelgroep)

Circa 15 NGO's die zorgdragen voor :

- *de lokale ontwikkeling van het programma op basis van de lokale behoeften
- * de werving, training en begeleiding van de mentoren
- * het koppelen van de mentoren aan gezinnen

Daarnaast zijn er diverse partijen, zoals gezondheidsprofessionals of onderwijsinstellingen, die gezinnen kunnen verwijzen naar een NGO die SAGES aanbiedt.

Ontwikkelde methodieken/ trainingen/aanpak

Niet bekend.

Financiering van het totale project / de activiteiten

In de periode 2004-2007 is circa 750.000 euro beschikbaar gesteld.

Voor de periode 2008-2011 is dit niet bekend.

Evaluatiegegevens

SAGES is rond 2007 geëvalueerd. De resultaten moeten positief zijn geweest, omdat de beslissing over vervolffinanciering vanaf 2008 afhankelijk was van de resultaten van deze evaluatie.

Succes- en faalfactoren

Niet bekend.

Wijze van continuering van het project

Een beperkt aantal NGO's kon in eerste instantie een aanvraag indienen om het project uit te voeren. Gaandeweg konden NGO's uit meerdere delen van Nieuw Zeeland hiervoor een aanvraag indienen.

10. Projectbeschrijving Family Centres, dad and child groups (Finland)

Organisatiegegevens

Family Centre (Finland)

Naam en email contactpersoon

Riitta Vitjala

Opdrachtgever en/of financier

Ministry of social affairs and health

Financiering

Niet bekend

Begin/einddatum project

Niet bekend

Korte inhoud van het project

De Finse CJG-variant, het *Family Centre*, is opgezet als een ontmoetingsplek voor alle ouders, waardoor laagdrempeligheid wordt gegarandeerd. Alle ouders komen er, of ze nu specifieke vragen of problemen hebben of niet. Het gezinscentrum heeft de opdracht ouders te ondersteunen bij de opvoeding en zo het welzijn van kinderen te bevorderen. De verwachting is dat wanneer ouders meer kansen krijgen om elkaar te ontmoeten en elkaar te adviseren over opvoedingskwesties, voorkomen men kan worden dat er problemen ontstaan. Het centrum is dus geen organisatie die alleen professionele hulp biedt. Juist het onderlinge contact tussen ouders, vaak begeleidt door een beroepskracht, maakt het *Family Centre* een vanzelfsprekende plek voor ouders om naartoe te gaan. Het onderlinge contact van ouders wordt georganiseerd via peer groups. Ouders kunnen elkaar ontmoeten in *het Family Centre*, zelf activiteiten organiseren, elkaar ondersteunen en adviseren, en waar nodig een beroepskracht raadplegen. De bijeenkomsten van oudergroepen versterken de sociale netwerken in de buurt. De ervaring in Finland is dat extra inspanning nodig is om vaders te betrekken bij opvoeden en opgroeien. Zij komen minder gemakkelijk naar een *Family Centre* dan moeders. Speciaal voor vaders zijn er daarom ontmoetingsgroepen waarin ze ervaringen kunnen uitwisselen over hun rol in de opvoeding.

De concrete doelen van het project

Het bieden van activiteiten voor peers in the bijzonder vaders, inclusief dad and child groups, is een van de diensten die de Finse *family centres* aanbieden. De belangrijkste doelen van deze *family centres* zijn:

- het bevorderen van de gezondheid en het welbevinden van kinderen door het ondersteunen van ouderschap;
- het creëren van benaderingen waar kinderen en ouders deel van uit maken en die peer support versterken;
- het bieden van laagdrempelige voorzieningen voor iedereen uit de buurt;
- het organiseren van een crosssectoraal netwerk van gemeentelijke diensten voor kinderen en gezinnen;
- samenwerken met NGO's, kerken en vrijwilligers;
- het promoten en bevorderen van vroege ondersteuning;
- het ontwikkelen van *family centres* op lokaal niveau.

Dad and child groups:

- bieden peer ondersteuning voor mannen;
- versterken de relatie tussen vader en kind;
- zorgen voor momenten van samenzijn voor vader en kind zonder dat de moeder hierbij aanwezig is;
- geeft de moeder tijd voor haar zelf.

Uitvoeringsvoorwaarden

De Dad and Child groups worden aangeboden door de family centres. Gemeenten hebben de vrijheid om deze centra in te vullen.

Doelgroep

Vaders in een gemeente/ regio.

Bereik van het project

Niet bekend.

Samenwerkingspartners

Family centres die de dad and child groups aanbieden werken ondermeer samen met NGO's, kerken en vrijwilligers.

Uitkomst / resultaat van het project

Niet bekend.

Ontwikkelde methodieken/ trainingen/aanpak

Niet bekend.

Financiering van het totale project / de activiteiten

Niet bekend.

Evaluatiegegevens

Niet bekend.

Succes- en faalfactoren

Niet bekend.

Wijze van continuering van het project

Niet bekend.

11. Projectbeschrijving Hulp in Praktijk

Organisatiegegevens

Naam en email contactpersoon: Richard Jorna, r.jorna@stichtinghip.nl

Opdrachtgever en/of financier

Hulp in Praktijk (HiP) is een stichting. De kosten die gemaakt worden worden gefinancierd door giften van fondsen, kerken, bedrijven en particulieren. Verder ontvangt HiP subsidies van gemeenten.

Financiering

Zie opdrachtgever en/of financier

Begin/einddatum project

Stichting opgericht in 2004

Korte inhoud van het project

Hulp in Praktijk (HiP) is een stichting die de toenemende behoefte aan hulp en zorg op lokaal gebied ondersteunt vanuit een christelijke levensovertuiging. Door de individualisering en het wegvallen van sociale contacten is er sprake van vereenzaming in brede lagen van de maatschappij. In combinatie met een geringe financiële draagkracht kunnen mensen meer afhankelijk worden van buitenstaanders.

Stichting HiP is een organisatie die een communicatienetwerk onderhoudt. Mensen die praktische en/of sociale hulp nodig hebben kunnen bellen naar de helpdesk. HiP brengt deze mensen dan in contact met vrijwilligers uit hun eigen buurt die in de database zijn opgenomen. De vrijwilligers zijn mensen uit de kerken die participeren in HiP. HiP zorgt dus voor contactvorming tussen mensen en werkt daardoor mee aan het doorbreken van sociaal isolement.

Tallose activiteiten worden zo door de inzet van vrijwilligers vanuit HiP mogelijk gemaakt. Vrijwilligers van HiP kunnen gezinnen in de buurt ondersteunen met praktische klussen, zoals helpen verhuizen, helpen klussen, etc. Een belangrijke succesfactor voor de manier van werken is de flexibele inzet van vrijwilligers.

HiP zorgt voor een versterking van maatschappelijke participatie in de gemeente/organisatie. HiP verdiept en vitaliseert de al bestaande lokale infrastructuur, en functioneert in feite als katalysator voor het verborgen vermogen dat aanwezig is, omdat het via HiP naar boven kan komen.

Stichting HiP heeft ondersteunend personeel in loondienst. Het kantoor, gevestigd in Soesterberg, is op werkdagen tijdens kantooruren open. HiP heeft een bestuur, een directeur en stafmedewerkers en is vooralsnog nationaal georiënteerd. Haar werk wordt financieel ondersteund door giften vanuit kerken en het bedrijfsleven.

De concrete doelen van het project

Stichting HiP is opgericht om het geven van hulp in goede banen te leiden. HiP doet dat door hulpbehoevenden in contact te brengen met mensen die hulp willen bieden. Onze doelen zijn:

- christenen mobiliseren hulp te geven aan mensen in nood (ongeacht culturele of religieuze achtergrond);
- samenwerking tussen kerken en organisaties stimuleren;
- ondersteuning van diaconieën en charitas in hun activiteiten.

Voorbeeld gemeente IJsselmonde

In IJsselmonde maakte men ook gebruik van een hulplijn voor vragen, voor een vergelijkbaar project, Tante Kwebbel. Mensen die met deze lijn belde kregen een pratende computer aan de telefoon. IJsselmonde kiest er nu voor om HiP de functie van de hulplijn te laten vervullen, een persoon aan de andere kant kan veel meer betekenen voor iemand die wellicht in de war en in ieder geval hulpzoekend is. Dit is een van de manieren waarop HiP in de lokale situatie een bijdrage kan leveren.

HiP levert een bijdrage aan het bereiken van ouderen en armen, kan en signaalfunctie vervullen vanuit bepaalde doelgroepen. In dorpen is HiP vaak het eerste dergelijke aanbod, in steden wordt vaker de verbinding met bestaande aanbieders gezocht. Samenwerken is de grondhouding van HiP. HiP functioneert dan ook goed als aanvulling op al bestaande diensten.

Uitvoeringsvoorwaarden

Afhankelijk van lokale context.

Doelgroep

HiP richt zich op alle mensen met hulpvragen in het dorp/stad/wijk waar een afdeling gevestigd is. Ieder mens met gebrek aan gezondheid, gebrek aan inkomen of gebrek aan sociaal netwerk.

Bereik van het project

HiP is actief in de volgende steden en dorpen:

Amersfoort, Amsterdam, Frieschepalen, Gorinchem, Groningen, Hoogkerk (Groningen), Nieuwegein, Rotterdam, Scherpenzeel, Siegerswoude, Soest, Utrecht, Waddinxveen, Woudenberg.

HiP is concreet aan het voorbereiden om te starten in:

Breda, Breukelen, Dordrecht, Ede, Hendrik-Ido-Ambacht, Hilversum, Leusden, Loenen a/d Vecht (Loenen, Nigtevecht en Vreeland), Moerdijk, Nieuwerkerk a/d IJssel, Ridderkerk, Veenendaal, Zeist, Zwijndrecht.

Samenwerkingspartners

HiP is een communicatienetwerk, dat christenen in contact brengt met mensen die hulp nodig hebben. HiP werkt 'Step stone' gewijs. Stad voor Stad, dorp voor dorp. 1 individuele lokale kerk kan geen zaken doen met HiP. Er is een visie en kritische massa (niet teveel/niet te weinig) aan hulpbieders nodig, voordat de hulplijn opengaat.

Verder wordt HiP ondersteund door de landelijke nominaties (CGK, PKN, RKK, GKV, LdH, VPE, etc.) die hebben gezien dat HiP vitaliteit brengt aan de lokale kerk.

Overige partners als: NPV, Leger des heils, Present.

Uitkomst / resultaat van het project (meetmoment: 2007)

Er kwamen in 2007 255 hulpvragen binnen (HiP landelijk). 75% van deze hulpvragen is gematched aan een hulporganisatie. De meeste hulp die gevraagd werd was praktisch. Het ging in vele gevallen om een boodschapje doen, vervoer naar ziekenhuis, een klusje in huis en dergelijke.

Op 31 december participeren er 90 kerken in HiP. Er zijn nu totaal 70 participerende organisaties mee, dit zijn christelijke hulpverlenende instanties. Deze instanties werken over het algemeen landelijk.

Ontwikkelde methodieken/ trainingen/aanpak

Niet van toepassing.

Financiering van het totale project / de activiteiten

Financiering van HiP is volledig extern door

- Bedrijven
- Fondsen – Oranjefonds
- Kerken en gemeenten op vrijwillige basis

Evaluatiegegevens

Persberichten beschikbaar over vraagaantallen en matching.

Succes- en faalfactoren

- Een zeer flexibele projectorganisatie
- Anticiperend, pro-actief
- Gericht op empowerment van burgers

In samenwerking met gemeenten;

Output zonder bureaucratie

Gemeente blijft regisseur: HiP is inzetbaar zodra de gemeente deze makelaarsfunctie nodig heeft. Zolang het nodig is, zolang er vragen binnen komen.

Wijze van continuering van het project

Bij het starten van HiP wordt gewerkt met een globale doelstelling voor de eerste 2 jaar. Hierbij wordt uitgegaan van de lokale situatie. De doelstellingen gaan we formuleren op het moment dat er genoeg kerken zijn om van start te kunnen gaan.

Partnerprojecten

In 2009 zal de groei van HiP 'geconsolideerd' heten. Naast het succesvol doorgaan met het koppelen van hulpvragers aan hulpbieders gaan we ons vooral richten op het organisatorisch mogelijk maken van noodzakelijke schaalvergroting. HiP zoekt hiervoor Partners.

Partners zijn bedrijven of particulieren die ons in deze fase kunnen faciliteren.

De projecten in 2009

1. Ontwikkeling vrijwilligersbeleid: € 25.000 eenmalig;
2. Doelgroep onderzoek: Wat kenmerkt de mensen die in Nood zijn: 17.500;
3. Ontwikkeling Migrantenkerken: € 36.000 per jaar, met opstartkosten van 25.000;
4. Ontwikkeling Jeugdbeleid: € 15.000
5. Ontwikkeling Marketing propositie: €5 0.000 (Ontsluiting vrijwilligers beleid via Google Earth)
6. Ontwikkeling backoffice met callcenter en CRM: € 50.000 over twee jaar
7. Ontwikkeling callcenter in en outbound kosten per jaar € 75.000 met opstart van € 50.000

12. Projectbeschrijving Home-Start Nederland

Organisatiegegevens: Home-Start Nederland, landelijk steunpunt

Naam en email contactpersoon: Marijke Galama, marijke.ls@home-start.nl

Opdrachtgever: Stichting Home-Start Nederland

Financiering: € 400.000,= (begroot)

Begin/einddatum project: 2009 – 2011

Korte inhoud van het project

Home-Start is een project in de opvoedingsondersteuning waarin getrainde vrijwilligers, gezinnen met een ondersteuningsvraag bezoeken. Het gaat om startende gezinnen met minimaal één kind van zes jaar of jonger. Deze gezinnen worden wekelijks bezocht door een vrijwilliger. Home-Start werkt vraaggericht: de ouders bepalen de inhoud van de bezoeken. De vrijwilligers worden geworven en getraind door betaalde Home-Start coördinatoren. Deze begeleiden de vrijwilligers en gezinnen, en zorgen voor de koppeling tussen beide. De Home-Start coördinatoren worden inhoudelijk begeleid door Home-Start ondersteuners.

Het hier beschreven project *Home-Start groei & kwaliteit* richt zich op het versterken van Home-Start in Nederland; zowel kwalitatief en kwantitatief, als qua positionering.

De concrete doelen van het project

Momenteel wordt Home-Start aangeboden in 95 (per 31-12-2008) Nederlandse gemeenten. Doel van *Home-Start groei & kwaliteit* is om dit aantal te vergroten naar 150 gemeenten, zodat meer gezinnen van Home-Start te kunnen profiteren. Deze groei kan ook plaatsvinden door een uitbreiding van coördinatie-uren in gemeenten waar Home-Start al is, maar waar gezinnen op ondersteuning moeten wachten.

Een tweede doel is kwaliteitszorg. Alle nieuwe en bestaande Home-Start locaties moeten voldoen aan de minimale kwaliteitseisen, die al omschreven zijn. Via een landelijk kwaliteitsprogramma wordt onophoudelijk gewerkt aan kwaliteitszorg.

Het derde doel is de inbedding van (nieuwe en bestaande) Home-Start locaties in de Centra voor Jeugd en Gezin. De doelgroep van Home-Start is steeds meer te vinden in de CJG. In verschillende gemeenten heeft Home-Start al een plek gevonden in het CJG. Dit is gunstig, omdat gezinnen dan gemakkelijk in contact kunnen komen met Home-Start. Maar ook voor het CJG is het goed om Home-Start 'in huis' te hebben. De ondersteuning die Home-Start biedt, wordt door vrijwilligers gegeven en is informeel en laagdrempelig. Home-Start kan eraan bijdragen dat in het CJG een sfeer van *voor ouders, door ouders* ontstaat. Een sfeer waarin ouders makkelijk vragen durven te stellen over opvoeden. Ook is binnen Home-Start aandacht voor sociale steun: het stimuleren van ouders om bij familie, kennissen of in de buurt aansluiting en ondersteuning te zoeken bij de opvoeding. Hierdoor draagt Home-Start bij aan het vormen van een *community* rondom het CJG. Ook dit kan de drempel voor ouders verlagen om het CJG binnen te stappen.

Uitvoeringsvoorwaarden

Binnen Home-Start zijn de minimale uitvoeringscondities helder beschreven. Deze condities zijn ook van toepassing op *groei en kwaliteit*. Twee belangrijke uitvoeringscondities zijn dat een Home-Start coördinator minimaal 20 uur per week werkzaam is voor Home-Start, en dat een coördinator op jaarbasis 50 uur ondersteuning ontvangt.

Doelgroep

De eerste doelgroep bestaat uit gemeenten die Home-Start nog niet opgenomen hebben in hun lokaal jeugdbeleid. Het gaat vooral om gemeenten met een inwoneraantal van minimaal 40.000 inwoners, of samenwerkingsverbanden van kleinere gemeenten. De ervaring leert dat een zekere schaalgrootte noodzakelijk is om voldoende gezinnen en vrijwilligers te bereiken.

De tweede doelgroep bestaat uit de beroepskrachten en vrijwilligers binnen de CJG. Het is de bedoeling dat door gemeenten gefinancierde Home-Start projecten een plek krijgen binnen de Centra. De derde doelgroep bestaat uit de aanbieders van Home-Start en de Home-Start ondersteuning. Gezamenlijk met hen zal gewerkt worden aan het realiseren van het kwaliteitszorgprogramma.

Bereik van het project

In 2008 is Home-Start aangeboden in 95 gemeenten. In onderzoek (Asscher, 2005) is gebleken dat 14% van de Nederlandse gezinnen met kinderen in deze leeftijdsgroep een ondersteuningsvorm als Home-Start wenst. Momenteel bereikt Home-Start niet alle gezinnen die Home-Start ondersteuning wensen, vandaar de wens om het aantal gemeenten met Home-Start uit te breiden (tot minimaal 150). Internationaal gezien wordt Home-Start uitgevoerd in 20 landen, in verschillende delen van de wereld (Europa, voormalig Oost-Europa, Scandinavië, Canada, Afrika, Azië). De Home-Start methode is in allerlei culturen effectief gebleken.

Samenwerkingspartners

Home-Start Nederland is een samenwerkingsverband van een groot aantal instellingen. Home-Start wordt lokaal uitgevoerd door coördinatoren, werkzaam bij de jeugdgezondheidszorg, het jeugd welzijnswerk of vrijwilligerswerk. Op lokaal niveau hebben zij uitgebreide netwerken voor het werven en vinden van vrijwilligers en gezinnen. Steeds meer maken de CJG deel uit van het lokale netwerk. De Home-Start ondersteuning wordt gegeven door medewerkers van Centra voor Maatschappelijke Ontwikkeling of Bureaus Jeugdzorg. Ook op lokaal, provinciaal en landelijk niveau hebben deze organisaties sterke netwerken. Dit zullen ook de samenwerkingspartners zijn binnen het project *groei en kwaliteit*. Het Nederlands Jeugdinstituut is de organisatie die Home-Start Nederland adviseert over kwaliteitszorg.

Uitkomst / resultaat van het project

De resultaten van *Groei & kwaliteit* zullen zijn:

- a. Home-Start is beschikbaar voor gezinnen in 150 gemeenten in Nederland;
- b. Home-Start is lokaal gepositioneerd in de CJG, en draagt bij aan het laagdrempelige en vraaggerichte karakter van deze centra;
- c. Alle Home-Start uitvoerders en ondersteuners werken volgens het kwaliteitsprogramma, zodat alle ouders kwalitatief hoogstaande ondersteuning ontvangen.

Ontwikkelde methodieken/ trainingen/aanpak

Home-Start groei & kwaliteit kan voortbouwen op de resultaten van *Home-Start Versterkt*. *Home-Start Versterkt* was een project in 2007-2008, waarin aan de kwalitatieve en kwantitatieve versterking van Home-Start gewerkt is. Binnen dit project is een aantal methoden om de doelen te bereiken ontwikkeld. Deze methoden zullen ook in *groei & kwaliteit* ingezet worden.

Binnen Home-Start Nederland is inmiddels veel expertise opgebouwd over het introduceren van Home-Start bij gemeenten en mogelijke uitvoerders. Ook met het inpassen van Home-Start in een CJG is ruime ervaring in de organisatie. De landelijke kwaliteitswerkgroep Home-Start bestaat ruim acht jaar, en heeft diverse kwaliteitstrajecten succesvol geïmplementeerd.

Deze ervaringen zullen in trainingen omgezet worden; deels in de huidige trainingen. Home-Start Nederland kent trainingen voor beginnend coördinatoren en ondersteuners. Alle vrijwilligers volgen een vrijwilligerscursus. Voor de 'voortrekkers' (personen die actief gemeenten gaan benaderen) zal een gerichte training ontwikkeld worden.

Financiering van het totale project / de activiteiten

De kosten van *groei & kwaliteit* zullen voor de jaren 2009 – 2011 in totaal € 400.000 bedragen. Dit bedrag stelt Home-Start Nederland in staat om in meer gemeenten (en in meer CJG) Home-Start te realiseren, volgens het kwaliteitsprogramma. De reguliere kosten voor de uitvoering en ondersteuning van Home-Start zullen binnen het budget van het gemeentelijk jeugdbeleid vallen.

Evaluatiegegevens

Home-Start Nederland kent een registratie- en rapportagesysteem. Hieruit zijn cijfers te genereren over het aantal gemeenten en het aantal Home-Start locaties binnen de CJG. Gedeeltelijk komt hieruit ook naar voren of de locaties de minimale uitvoeringscondities volgen. De kwaliteitswerkgroep Home-Start kan informatie aanleveren over de mate waarin de Home-Start locaties het kwaliteitszorgprogramma volgen. Een gedeelte van het budget zal gereserveerd worden voor een onafhankelijke toetsing van deze gegevens.

Succes- en faalfactoren

De ervaringen met *Home-Start versterkt* bieden aanwijzingen voor succes- en faalfactoren. Succesfactoren zullen zijn:

- a. de Home-Start methodiek, en het enthousiasme van ouders en vrijwilligers;
 - b. de variatie in mogelijke uitvoerende organisaties;
 - c. de positieve uitkomsten uit effectonderzoek; het feit dat Home-Start opgenomen is in de Databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut;
 - d. de geringe kosten per gezin;
 - e. de inzet van vrijwilligers;
 - f. de Home-Start ondersteuningsstructuur en de landelijke inzet op kwaliteit (kwaliteitswerkgroep)
- Deze factoren zullen ook bijdragen aan het succes van *groei & kwaliteit*.

Factoren die *Home-Start groei & kwaliteit* kunnen belemmeren zijn:

- a. de vorming van de CJG; in veel gemeenten gaat momenteel zoveel aandacht naar de structuur van het CJG, dat voor de inhoud (nog) weinig aandacht is
- b. de mate waarin CJG erin slagen laagdrempelig te worden. In een CJG met een hoge drempel voor ouders, zal de Home-Start doelgroep niet binnen stappen.

Wijze van continuering van het project

Na afloop van *groei & kwaliteit* blijft Home-Start Nederland actief in het aanbieden van Home-Start aan Nederlandse gezinnen, en in het streven om Home-Start in meer gemeenten beschikbaar te maken voor ouders. Daarnaast wil Home-Start Nederland de kwaliteitsborging kunnen blijven garanderen. De ontwikkelde instrumenten voor toetsing hiervan en daaruit voortkomende kwaliteitsverbeteringen en implementatie zijn een doorgaand proces binnen de Home-Start organisatie en werkwijze.

13. Projectbeschrijving Moeders Informeren Moeders (MIM)

Organisatiegegevens

Moeders Informeren Moeders

Naam en email contactpersoon

Projectleiding Inge Anthonijsz, NJi (Nederlands Jeugdinstituut) te Utrecht
i.anthonijsz@nji.nl

Opdrachtgever en/of financier

Samenwerkingsverband MIM

Financiering:

Deelname van organisaties die MIM uitvoeren/Samenwerkingsverband MIM Totaal bedrag voor 2009
€ 19.000

Begin/einddatum project:

doorlopend

Korte inhoud van het project

MIM is een gezondheidsvoorlichtings- en opvoedingsondersteuningsprogramma in de thuissituatie voor moeders door moeders. Het programma vormt een aanvulling op de ouder- en kindzorg. Het programma wordt uitgevoerd door vrijwilligers (bezoekmoeders) die de programmamoeder thuis bezoeken. MIM is een methodiek die aansluit bij de belevingswereld van moeders. Het is een 'voor en door methode' en gaat uit van de knowhow van de ervaringsdeskundige. Dit zijn moeders met een ruime ervaring in opvoeden en verzorgen. Zij gaan eens per maand op bezoek bij moeders van een eerste kind (de programmamoeder) en praten met hen over de opvoeding en verzorging van de baby. Tijdens de bezoeken worden op initiatief van de programmamoeder allerlei onderwerpen besproken die voor haar van belang zijn. Er zijn zeven categorieën gespreksonderwerpen: sociaal-emotionele ontwikkeling, denken, taal, lichamelijke ontwikkeling, voeding, spelen en veiligheid.

De concrete doelen van het project

Het doel van MIM is:

het zelfvertrouwen, de zelfredzaamheid en het zelfzorgvermogen van moeders met een eerste kind vergroten; moeders toerusten voor dagelijkse vragen over de verzorging en opvoeding door hun kennis, inzicht en vaardigheden te vermeerderen; zorgen dat moeders minder afhankelijk worden van deskundigen voor de opvoeding en verzorging van de baby het versterken van sociale netwerken. Inzet: kwaliteitszorg en deskundigheidsbevordering coördinatoren en vrijwilligers.

Uitvoeringsvoorwaarden

Om MIM op te starten en uit te voeren is draagvlak bij de organisatie voor ouder- en kindzorg nodig. Alleen dan kan in samenwerking met het consultatiebureauteam de werving van bezoek- en programmamoeders goed op gang komen. De MIM filosofie moet worden gedragen door management en uitvoerenden van de organisatie en moet niet in concurrentie staan met het werk van de wijkverpleegkundigen van het consultatiebureau.

Om MIM een goede basis in het werkveld te geven moet het aantal uren coördinatie afgestemd worden op het aantal eerstgeborenen in een wijk. Van het aantal moeders met eerstgeborenen neemt gemiddeld 25 procent deel aan MIM. Men kan beginnen met op grond van dit gegeven het aantal uren coördinatie vast te stellen om dit later zo nodig bij te stellen.

Doelgroep

Alle moeders die voor de eerste keer een kind hebben gekregen en waarvan de baby tussen de 0 en 18 maanden oud is. Het programma geeft speciale aandacht aan gezinnen met specifieke sociaal economische kenmerken, moeders van baby's met complicaties die voor, tijdens of na de bevalling zijn opgetreden, en moeders van baby's met een handicap. Er zijn locaties waar MIM aan een specifieke doelgroep wordt aangeboden zoals moeders in een achterstandsituatie of aan moeders met een andere etnische achtergrond dan de Nederlandse, en in risicogezinnen.

Bereik van het project

In 2007 zijn er 19 MIM locaties, uitgevoerd door thuisorganisaties (organisaties voor ouder en kindzorg) en Humanitas. In totaal heeft het MIM programma 692 programmamoeders bereikt en zijn er 362 bezoekmoeders als vrijwilliger actief in het MIM programma.

Samenwerkingspartners

MIM is een samenwerkingsverband van 19 instellingen. Het samenwerkingsverband bestaat uit thuiszorgorganisaties en organisaties die onder Humanitas vallen. MIM wordt lokaal uitgevoerd door coördinatoren. Op lokaal niveau hebben zij een stevig netwerk (ketensamenwerking) die zij benutten voor het werven van vrijwilligers en gezinnen. Het Nederlands Jeugdinstituut voert de projectleiding en coördinatie van MIM uit.

Uitkomst / resultaat van het project

Kwantitatief: zie onder bereik van het project.

Kwalitatief: werkzame ingrediënten:

- Informatie wordt op maat gegeven.
- Informatie wordt een op een gegeven.
- De moeder krijgt positieve feedback.
- De bezoekmoeder heeft een vergelijkbare achtergrond als de moeder.

Ontwikkelde methodieken/ trainingen/aanpak

- *In het spoor van moeders*, Leertraject voor MIM-coördinatoren,
- *NIZW/Samenwerkingsverband MIM*, Y. de Graaff, I. Anthonijsz 1999
- *Met moeders samen. Handleiding voor coördinatoren* (De Graaf & Anthonijsz, 1998).
- *Moeders kunnen veel meer – Informatie over MIM: een anticiperende voorlichtingsmethodiek voor verpleegkundigen in de ouder- en kindzorg* (Hanrahan, Prinsen & De Graaf, 1996)
- DVD *Moeders als collega's*.
- Werkmaterialen voor bezoekmoeders, bestaande uit een praatpapier en 48 verschillende beeldverhalen.
- Nieuwsbrief MIM.

Financiering van het totale project / de activiteiten

Het beschikbare budget wordt ingezet voor bijvoorbeeld deskundigheidsbevordering van de coördinatoren, het maken van een rapport jaarlijkse registratie MIM, en projectleiderschap van het NJi.

De noodzaak om het programma MIM te blijven versterken vraagt om een aantal extra activiteiten: doen van effectonderzoek naar MIM, kwaliteitstraject voor vrijwilligers en een website.

Evaluatiegegevens

Onderzoek effectiviteit. Er is in Nederland een quasi-experimenteel onderzoek uitgevoerd. Daarin stonden echter niet de doelen van MIM centraal, maar die van de oorspronkelijke versie van het programma (Community Mothers Program) die niet precies dezelfde zijn. Het uitgevoerde onderzoek liet bij de programmamoeders geen duidelijke positieve effecten zien. De effectiviteit van MIM is niet aangetoond. De makers of uitvoerders voeren een buitenlandse effectstudie naar het Community Mothers Program aan, die wel positieve effecten laat zien.

Indirecte aanwijzingen voor de effectiviteit

- Buitenlandse studies

MIM is gebaseerd op het Ierse Community Mothers Program. Molloy (2002) deed effectonderzoek bij dit programma door middel van een meting en een follow-up na zeven jaar. Er vond geen vorming plaats. Programmamoeders zijn vergeleken met een controlegroep. De gezinnen werden a-select toegewezen aan een van groepen. Na zeven jaar waren er nog steeds positieve effecten te vinden op de opvoedingsvaardigheden van de programmamoeders. Programmamoeders lazen meer, bezochten vaker de bibliotheek en hadden betere eetgewoontes dan de moeders in de controlegroep. Zij hadden meer zelfvertrouwen en zij hadden ook meer/vaker strategieën ontwikkeld om conflicten met hun kinderen op te lossen

Kritische noot: de programma-uitvoering van het Community Mothers Program verschilt van die van MIM. Ook zijn de programmadoelen niet gelijk.

- Nederlandse studies soortgelijke interventies

Onderdeel van het onderzoek van Hanrahan- Cahuzak was het bestuderen van Nederlandse programma's voor dezelfde doelgroep als MIM: moeders van jonge kinderen. Conclusie: MIM behandelt de onderwerpen van het consultatiebureau, terwijl de andere programma's het huishouden en de opvoeding ondersteunen (Home start), de hechting tussen moeder en kind en de cognitieve ontwikkeling van het kind stimuleren (Instapje), of inzicht verschaffen over de normale ontwikkeling van het kind (Hordelopen).

Succes- en faalfactoren

MIM heeft de kwaliteitsstatus van een veelbelovend programma en vanuit de overheid wordt het belang van informele opvoedingsondersteuning en mogelijkheden voor sociale steun voor ouders binnen het CJG momenteel benadrukt. Dit biedt kansen voor MIM om in beeld te blijven, te groeien en aan haar imago te werken als kwaliteitsprogramma voor opvoedingsondersteuning.

Er liggen kansen voor gemeenten en instellingen om een brug te slaan tussen de professionele en de informele – door vrijwilligers gedragen – opvoedingsondersteuning. Een vorm van steun van ouders waar de Raad voor de Maatschappelijke Ontwikkeling in zijn recente advies 'Versterking voor gezinnen' krachtig voor pleit. Ook Minister Rouvoet onderstreept het belang van een goed sociaal netwerk en sociale steun die ouders elkaar onderling kunnen geven. In de nieuwe Centra voor Jeugd en Gezin moeten ontmoetingsplekken komen die de social supportfunctie stimuleren.

Een andere kans die er voor gemeenten en instellingen ligt, is om de allochtone doelgroep goed en in hoge mate te bereiken. Een percentage van 60% van het aantal bereikte programmamoeders in 2007 is van allochtone afkomst! MIM is daarmee een interventie, die heel laagdrempelig ook de met opvoedingsondersteuning soms lastig te bereiken allochtone doelgroep informeert over de meest basale noties over verzorgen en opvoeden. MIM vormt als het ware de eerste en meest lichte variant van een voorlichtingsinterventie over opvoeden.

Daarmee ligt het in het verlengde van de basale opvoedingsvoorlichting die op het consultatiebureau aan de orde is. De eveneens vaak allochtone bezoekmoeders (32% van het totaal aantal bezoekmoeders in 2007) spelen in die voorlichting bij MIM een cruciale rol. MIM draagt een wezenlijk steentje bij aan de bevordering van de maatschappelijke participatie van deze doelgroep (toeleiding naar onderwijs, werk en inburgering).

Dit alles wordt ook nog eens ondersteund door de ervaringen uit de praktijk die de coördinatoren benoemen. MIM heeft een groot effect doordat het sociaal isolement van moeders wordt doorbroken. De kracht van de inzet van vrijwilligers is dat zij gelijkwaardig zijn in het opbouwen van contacten met moeders. Vrijwilligers die werken voor MIM, participeren in het arbeidsproces en in de samenleving. Voorwaarde dat er ook genoeg vrijwilligers zijn die ingezet kunnen worden in MIM.

Wijze van continuering van het project

Dit jaar start de voorbereiding van een vervolgonderzoek naar de effecten van MIM door de universiteit van Amsterdam. Dit onderzoek onder leiding van prof. Jo Hermanns. Hij zal (aanstaande) deelnemers onderzoeken middels een voor- en nameting en een follow-up meting na een jaar. Er wordt gewerkt met een deelnemersgroep en een controle groep. Centrale vraagstelling is hoe de doelstellingen van MIM gerealiseerd worden. Tevens wordt gekeken of er specifieke groepen deelnemers zijn, die meer van het programma profiteren dan andere.

14. Projectbeschrijving De Slinger, 3 generatie centrum

Organisatiegegevens

Juridisch valt het 3-Generatiecentrum onder de welzijnsorganisatie DOENJA Dienstverlening in Utrecht. Toegewerkt wordt naar een zelfstandige stichting met eigen bestuur. Streefdatum 1 januari 2010.

Naam en email contactpersoon

Hans van Ooijen – projectleider Slinger Utrecht.

Email: hans@slinger.nl

Opdrachtgever en/of financier

Momenteel wordt er een subsidie ontvangen van het Ministerie VROM in het kader van het project “Ruimte voor contact”. Deze subsidie loopt dit jaar af.

Financiering

Zie opdrachtgever en/of financier

Begin/einddatum project

Het centrum is gestart in maart 2007 en is volop in ontwikkeling.

Korte inhoud van het project

Het centrum richt zich op vrouwen in de wijk Kanaleneiland in Utrecht. Vanuit de laagdrempelige functie ontmoeting worden er activiteiten georganiseerd op de thema's:

- Veiligheid
- Integratie
- Activering
- Opvoedingsondersteuning
- Zorg

Principe van het centrum is om niet aanbod gericht te werken, maar om vanuit de functie ontmoeting vragen, wensen en problemen te signaleren op basis waarvan activiteiten georganiseerd worden; in het ene geval vóór in het andere geval dóór de doelgroep. Het is een centrum van, voor en door vrouwen (zie doegroep omschrijving) en draait op inzet van vrijwilligers ondersteunt door één beroepskracht.

Vrijwillige inzet voor en door gezinnen

- In navolging van de Veilige School (kinderen wordt op school geleerd elkaar aan te spreken op gedrag) is vanuit het centrum gestart met een cursus de Vreedzame straat. Hierbij worden moeders van kinderen geleerd dit principe ook in hun straat toe te passen. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de leefbaarheid op straat.
- Vrouwen/ouders worden gestimuleerd deel te nemen aan de ouderavonden op scholen en of actief te participeren in de ouderraad van school.
- Binnen het centrum wordt opvoedingsondersteuning aan door middel van bijeenkomsten en cursussen. Er is nauw contact met het Centrum voor Jeugd en Gezin (de professionals) van Kanaleneiland

Vrijwillige inzet voor en door jeugd

Er is een groep vrijwilligers/moeders die activiteiten organiseren voor jongeren:

- Er is een kookcursus voor jongeren van 8 – 14 jaar;
- In het centrum is een wijkoppas voor deelnemers aan de activiteiten van het centrum en van bureau Inburgering van de gemeente Utrecht. Deze wijkoppas is 8 dagdelen per week open en wordt draaiende gehouden door vrijwilligers uit de wijk. Ook een re-integratiebureau levert hiervoor kandidaten (thema: activering)
- Een groep moeders is momenteel bezig activiteiten te organiseren voor meiden. Meiden krijgen (politiek gezien) weinig aandacht omdat zij in Kanaleneiland geen zichtbare problemen veroorzaken. Er blijkt echter wel behoefte te zijn aan een plek waar meiden bij elkaar kunnen zitten, hun vragen en onzekerheden in een veilige omgeving te kunnen stellen.
- Twee jonge vrouwen zullen als vertrouwenspersoon deze activiteit gaan draaien.

- Het meidenwerk zal de komende jaren extra aandacht krijgen. Vrijwilligers (moeders) zullen samen met de meiden activiteiten organiseren op het gebied van ontmoeting en ontspanning. Meiden zullen ook geactiveerd worden om eigen activiteiten te organiseren. Afgeleide doelstelling: via het bereik van de meiden kunnen ook de ouders bereikt worden

De concrete doelen van het project

Doel van het 3-Generatiecentrum is vrouwen uit Kanaleneiland elkaar te laten ontmoeten. Vanuit het ontmoeten helpen vrouwen elkaar, zoeken steun en worden actief. Actief t.a.v. hun eigen gezin en directe leefomgeving en onderzoeken mogelijkheden hun plek te vinden in de Nederlandse samenleving. Activering richting onderwijs, vrijwilligerswerk dan wel vaste baan staan hoog in het vaandel.

Uitvoeringsvoorwaarden

Zoals aangegeven is dit project gestart in maart 2007 met een projectsubsidie. Einddatum is niet vastgesteld, daar wij ervan uitgaan dat het 3-Generatiecentrum voorde komende 7 jaar aan een behoefte zal voldoen.

Doelgroep

Er wordt gekozen voor de vrouw/moeder die enerzijds de verantwoordelijkheid heeft voor de opvoeding van de eigen kinderen en anderzijds in toenemende mate de zorg heeft/krijgt voor de (schoon)ouder(s): de drie generaties. Secundaire doelgroepen zijn natuurlijk vrouwen die in een ander leefstijl kennen. Bij de benadering van het gezin kiezen wij voor de invalshoek vrouw. Dit heeft met name met de culturele verschillen te maken (75% van de bewoners van Kanaleneiland zijn van niet-Nederlandse komaf). Daar waar mogelijk /wenselijk / noodzakelijk zullen de echtgenoten/mannen betrokken worden (bv. opvoedingsondersteuning).

Ander belangrijk vertrekpunt voor het centrum is dat de deelnemers aan de activiteiten en de vrijwillige medewerkers verschillende etniciteiten kennen. Voertaal in het centrum is Nederlands en religie is geen uitgangspunt. Religie als onderwerp komt wel aan de orde in de dialooggroepen, dan wel andere themabijeenkomsten.

Er wordt een toename van overgewicht bij jonge kinderen geconstateerd. Voor (jonge) moeders zal gestart worden om 1 keer in de week te kunnen overblijven met hun kinderen om een gezonde lunch te kunnen gebruiken. Hieraan wordt op een informele wijze voorlichting gegeven over gezonde voeding. Er wordt gestart met een ontmoeting van jonge moeders en hun (kleine) kinderen, waarbij aandacht is voor hun vragen en de ontwikkelingsfasen van kinderen.

Bereik van het project

Het project heeft een eigen accommodatie op een centraal gelegen plek in de wijk Kanaleneiland in Utrecht. Het 3-Generatiecentrum richt zich in eerste instantie op deze wijk, maar vrouwen uit andere wijken zijn van harte welkom.

Samenwerkingspartners

“Haal de buitenwereld naar binnen” is het motto van het centrum. Betrek werkgevers / bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere maatschappelijke initiatieven bij de activiteiten.

Samenwerkingspartners zijn:

- Woningbouwcorporaties MITROS, PORTAAL, BOEX
- DMO gemeente Utrecht / wijkbureau Utrecht Zuidwest
- VanHarte Resto (een vestiging is ondergebracht in het centrum)
- DeSlinger / Utrecht
- AXION-CONTINU groep
- RABO bank

Uitkomst / resultaat van het project

Het 3-Generatiecentrum is een zelfstandige organisatie en kent een grote groep vrouwelijke vrijwilligers die zich inzetten voor elkaar en voor anderen op de eerder genoemde thema's: veiligheid, integratie, activering, opvoedingsondersteuning en zorg. Voor jonge vrouwen en moeders wordt wel voorlichting gegeven over de voortgezette opleidingen en het onderwijssysteem.

Met de huidige activiteiten aanbod bereiken wij een vaste groep van 50 deelnemers; bij incidentele activiteiten zijn dit er een veelvoud meer.

Van de groep vrijwilligers zijn de afgelopen 1 ½ jaar 12 vrouwen doorgestroomd naar een vaste of tijdelijke baan. Door het aanbod o.a. op het gebied opvoedingsondersteuning zijn vrouwen basaal toegerust om hun weg in de samenleving te vinden. Daarnaast zijn vrouwen terecht gekomen bij de geijkte organisaties.

Ontwikkelde methodieken/ trainingen/aanpak

Nog niet specifiek voor dit project.

Financiering van het totale project / de activiteiten

Momenteel wordt er een subsidie ontvangen van het Ministerie VROM in het kader van het project "Ruimte voor contact". Deze subsidie loopt dit jaar af.

Evaluatiegegevens

Niet aanwezig.

Succes- en faalfactoren

Knelpunten: De bevolkingsamenstelling van Kanaleneiland is de afgelopen jaren drastisch gewijzigd. Parallel daaraan zijn er in deze periode veel zelforganisaties ontstaan, die veelal vanuit hun eigen cultuur en achtergrond activiteiten organiseren.

Het 3-Generatiecentrum daarentegen werkt met een mix aan nationaliteiten, waardoor samenwerking met de zelforganisaties op sommige punten nog niet goed van de grond komt.

Succesfactoren:

Vrouwen die in het 3-Generatiecentrum komen als bezoekers of als vrijwilliger kiezen bewust om met andere nationaliteiten / etniciteiten samen dingen te doen.

Zij leren van elkaar, bieden elkaar andere inzichten en organiseren gezamenlijk activiteiten. Veel vrijwilligers die het centrum bezoeken zijn mede door het steuntje in de rug dat zij ervaren van en in het centrum in staat om een volgende stap in hun leven te maken dan wel problemen aan te pakken. Vrijwilligers zijn inmiddels doorgestroomd naar een betaalde baan, een aantal herintredende vrouwen hebben zich bij een re-integratiebureau gemeld; Vrouwen durven om te kiezen om uit de problemen te geraken door o.m. de stap naar schuldhulpverlening te maken en naar algemeen maatschappelijk werk.

Wijze van continuering van het project

Afhankelijk van subsidiemogelijkheden.

Bijlage E: Informatie over MOVISIE en het Nederlands Jeugdinstituut

MOVISIE

De activiteiten van MOVISIE vallen onder de volgende thema's:

1. Leefbaarheid
2. Vrijwillige inzet
3. Huiselijk en seksueel geweld
4. Kwetsbare groepen
5. Mantelzorg

Alle organisaties die zich bevinden op het terrein van welzijn, zorg en sociale veiligheid kunnen bij MOVISIE terecht. Bijvoorbeeld: gemeenten, provincies, departementen, vrijwilligersorganisaties

professionele zorgaanbieders, aanbieders van maatschappelijke ondersteuning en activering, maatschappelijke instellingen, belangen- en zelforganisaties.

De werkzaamheden van MOVISIE sluit goed aan op de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Deze wet geeft gemeenten en lokale instellingen de verantwoordelijkheid voor zorg en welzijn, en voor de participatie van burgers.

Vrijwillige inzet

MOVISIE heeft expertise op het gebied van vrijwilligerswerk, vrijwilligersmanagement en vrijwilligersbeleid en samenlevingsopbouw. We hebben veel kennis, ervaring en een uitgebreid netwerk vanuit opdrachten die wij voor diverse opdrachtgevers doen, zoals VWS projectsubsidies, diverse ministeries, fondsen, gemeenten en organisaties als betalende klanten.

MOVISIE ontwikkelt, coördineert en ondersteunt projecten en meerjarenprogramma's als Ondersteuning infrastructuur, AVI 130, &JOY, Maatschappelijke Stage, 1001 Kracht, Ruimte voor Contact, Effectieve Interventies in de Sociale Sector, etc.

Ondersteuning infrastructuur

MOVISIE ondersteunt en adviseert het netwerk van Vrijwilligerscentrales. We onderhouden nauw contact met de Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk.

&JOY

Heeft als uitvoeringsprogramma van MOVISIE de Tijdelijke regelingen vrijwilligerswerk voor en door jeugd 2004 – 2006 en 2007-2008 ondersteund en versterkt. MOVISIE heeft organisaties uit de regeling ondersteund bij de uitvoering van hun projecten, kennisuitwisseling georganiseerd, netwerken versterkt, en waarde toegevoegd aan de projecten door op een hoger abstractieniveau de kennis uit de projecten toegankelijk te maken. Door deze projecten hebben we een uitgebreid netwerk in het veld en kennis en expertise opgebouwd op het thema jongerenparticipatie door vrijwillige inzet en organisatieondersteuning ten behoeve van het duurzaam samenwerken met jonge vrijwilligers.

AVI 130

MOVISIE heeft in 130 gemeenten adviestrajecten op het gebied van vrijwilligerswerk(beleid) gecoördineerd en uitgevoerd.

Recent is Goed voor Elkaar gestart, een 4 jarig project waarbij we in kaart brengen wat de stand van zaken is in de aanwezigheid van de basisfuncties vrijwilligerswerk en mantelzorg op gemeentelijk niveau.

En zullen adviestrajecten per gemeente volgen voor de verdere invulling van de basisfuncties (wanneer zij daarom vragen) Ook dit traject gebeurt in samenwerking met de CMO's en lokale partners.

Wat doet MOVISIE?

MOVISIE adviseert, traint en begeleidt op thema's rondom vrijwilligerswerk en het werken met specifieke doelgroepen waaronder jongeren. Kennisontwikkeling en kennisoverdracht van MOVISIE naar organisaties en tussen organisaties onderling staat hierbij centraal.

- MOVISIE biedt advies en ondersteuning op maat aan vrijwilligersorganisaties, vrijwilligerscentrales, welzijnsinstellingen en gemeenten;
- MOVISIE ontwikkelt projecten, tools, methodes en training;
- MOVISIE begeleidt de implementatie en zorgt voor borging, duurzaamheid en versterking vrijwilligersorganisaties;
- MOVISIE doet onderzoek en monitoring naar vrijwilligerswerk. Verzamelt onderzoeksgegevens om deze te analyseren en te benoemen wat effectieve interventies zijn o.a. op gebied van jongerenparticipatie;
- MOVISIE volgt trends en ontwikkelingen op gebied van vrijwillige inzet en Wmo en brengt daarover Trendrapporten uit.

Voorbeelden van trainingen/workshops:

- Vrijwilligersmanagement;
- samenwerken beroepskrachten en vrijwilligers;
- vinden en binden vrijwilligers;
- projectmatig werken voor organisaties;
- werken met jongeren, motivatie en jongerenmarketing;
- netwerken/samenwerken op lokaal niveau;
- werven en binden van specifieke doelgroepen.

Nederlands Jeugdinstituut

Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) heeft als doel:

- het bevorderen van de lichamelijke, cognitieve, psychische en sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren, alsmede van de sociale en pedagogische kwaliteit van hun leefomgeving.

Daartoe wil zij samen met professionals en beleidsmakers, de zorg- en dienstverlening aan kinderen, jongeren en hun opvoeders beter en doelmatiger maken.

Het Nederlands Jeugdinstituut werkt voor professionals, bestuurders en ambtenaren op het gebied van:

- jeugdwelzijnsbeleid, gezinsbeleid, opvoedingsondersteuning;
- internationale jongerenprojecten;
- opvang, ontwikkelingsstimulering en educatie;
- jeugdzorg en jeugdbescherming;
- aangrenzende werkvelden, zoals jeugdgezondheidszorg, onderwijs, integratie, justitie.

De werkzaamheden van het Nederlands Jeugdinstituut worden uitgevoerd in twee bedrijfs-onderdelen, te weten het Kenniscentrum en de Praktijkcentra. Hiermee wordt een verbinding gelegd tussen kennis uit -wetenschappelijk en praktijkgericht- onderzoek en kennis die ontwikkeld wordt in en met de praktijk.

Het NJI-Kenniscentrum, gefinancierd door het Ministerie van VWS/Jeugd en Gezin, beheert onder andere de *Databank Effectieve Jeugd Interventies* (DEI) voor ondersteuning, preventie, behandeling en sancties die, op zijn minst theoretisch gezien, goed onderbouwd zijn. Daarnaast inventariseert zij evidence en practice based programma's en materialen die direct ingezet kunnen worden door de uitvoerend werker. Deze inventarisatie, met aansluiting naar de DEI, wordt gebruikt onder de naam *Databank Instrumenten, Richtlijnen en Kwaliteitsstandaarden* (DIRK).

Het Kenniscentrum heeft ook een Documentatie- en Informatiefunctie en beheert een algemeen toegankelijke Infolijn-dienst.

De vijf NJi-Praktijkcentra: Educatie & Opvang, Internationaal, Jeugdzorg & Opvoedhulp, Onderwijs & Jeugdzorg, Programma Implementatie & Training, realiseren hun werkplannen middels projectsubsidies uit verschillende bronnen.

- De thema's van de afdeling *Educatie & Opvang* zijn onder andere: lokaal jeugdbeleid; voor- en vroegschoolse educatie en ouderbetrokkenheid; brede scholen; dagarrangementen; kinderopvang: pedagogische kwaliteit.
- De afdeling *Internationaal* kent drie hoofdactiviteiten: uitvoering van de internationale kennisfunctie; uitvoering van twee meerjarige subsidieprogramma's voor internationale jongerenactiviteiten, en overige internationale projecten.
- De afdeling *Jeugdzorg & Opvoedhulp* houdt zich onder andere bezig met: de ontwikkeling van effectieve opvoed- en opgroeihulp (Centra voor Jeugd en Gezin); toegang tot de jeugdzorg, de indicatiestelling; aanpak van kindermishandeling; effectiviteit van de jeugdzorg; bijdragen aan professionalisering.
- De afdeling *Onderwijs & Jeugdzorg* voert in opdracht OCW twee grote opdrachten uit: het versterken van de zorg- en adviesteams in het onderwijs en het ondersteunen van scholen in hun beleid rondom het thema sociale veiligheid.

Vrijwilligersondersteuning, de steun van en door jongeren, en de steun van en door gezinnen worden gerealiseerd in alle NJi-afdelingen. Enkele voorbeelden:

- In het programma Home-Start bieden ervaren vrijwilligers ouders thuis ondersteuning en praktische hulp bij gezins- en opvoedende taken. Het NJi is partner in het Samenwerkingsverband Home-Start Nederland. (Home-Start is opgenomen in de DEI).
- Met het programma Moeders informeren Moeders (MiM) bieden moeders met een ruime ervaring steun en ontwikkelingsstimulering aan moeders van een eerste kind. Mim - geïnitieerd door het NIZW (nu NJi) – is nu een samenwerkingsproject met de JGZ; het NJi verzorgt de jaarrapportages. (MiM is opgenomen in de DEI).
- Het Opstapprogramma vergroot de onderwijskansen van kinderen in achterstandssituaties. Hiervoor bezoekt een getrainde paraprofessional gedurende twee jaar de ouders eens in de twee weken thuis. Het NJi verzorgt de implementatie van Opstap in Nederland. (Opstap is opgenomen in de DEI).
- De stichting Belangenorganisatie voor Ouders in de Kinderopvang (BOinK) is begin jaren negentig vanuit het NIZW geïnitieerd en verzelfstandigd. Dankzij invloed en inzet van ouders in kinderopvang, peuterspeelzaal en Brede School-verband, kan het aanbod in deze voorzieningen aansluiten op de opvoeding thuis. Daarnaast worden deze 'ouder-ontmoetingsplaatsen' steeds meer benut en gewaardeerd vanwege de sociale functie die zij in een wijk of gemeenschap vervullen.
- Het NJi informeert over c.q. adviseert bij het versterken van de pedagogische inzet door opvangorganisaties en helpt om hierover af te stemmen met ouders en samenwerkingspartners zoals onderwijs en welzijnswerk.
- Het kinder-, tiener- en jongerenwerk werkt van oudsher met een grote mate van vrijwillige inzet door ouders en buurtbewoners. Bij deze werksoort staat ook participatie en inzet van de jeugd voor de jeugd en de wijk centraal. Dit is een belangrijk onderwerp bij professionaliseringstrajecten vanuit het Nederlands Jeugdinstituut voor deze sector.
- Het NJi ondersteunt initiatieven die jongeren aanzetten tot het aangaan van en opdoen van nieuwe ervaringen. Zo is het NJi al enige jaren coördinator van de Richard Krajicek Foundation Award en heeft zij het uitwisselingsproject Moslimjongeren begeleid.
- Het NJi financiert op jaarbasis honderden (internationale) jongerenprojecten, waarbij jongeren gestimuleerd worden zich actief in te zetten voor de samenleving. Aan deze subsidieprogramma's is een uitgebreid trainingsprogramma gekoppeld, gericht op

kwaliteitsverbetering en kennisuitwisseling op het terrein van het opzetten en uitvoeren van dergelijke projecten.

- Het NJi levert een bijdrage aan de ontwikkeling van Europees vrijwilligerswerk onder jongeren (in adviesgroepen van de Europese Commissie, het organiseren van consultaties in het kader van het witboek Jeugd, de ontwikkelings van de actielijn Europees Vrijwilligers Werk (EVS) binnen het Europese Netwerk van 31 landen).